

ניסן התש"ף גליון 27

כתר מלכות

בטאון פנימי היו"ל ע"י איגוד בוגרי ישיבת "כסא רחמים" ספרדית תכב"ץ ומוסדותיה

נאמנים דבריו | 12

הגימטריא הראשונה
שחידש מרן שליט"א

עקובים בג'ובא | 51

לחשים ומשחקים

מאלוף הגליל בריצה | 56

למקום ראשון

בחיבורי תורה

ראיון נרחב עם הגאון

רבי דוד בורא שליט"א

03 דבר המערכת

04 הילולא דרמב"ה

07 חזק ויאמץ לבן

12 נאמנים דבריו

19 צדיקא ופרישא

29 דברי חיים

33 שעשה לנו נס

35 איש ימני היה

40 זכרון להולכים

43 משיב כהלכה

48 לעניות דעתי

51 מעלה עקרבים

56 כסא רחמים שלי

65 המעשה אשר יעשון

67 לא פליגי

68 אוצרותינו

71 חדשות אני מגיד

76 חדש באוצר

79 עתיקא

מורנו הרב צמח משגיח במאפית מצות

עורך

הרב עובדיה חן

ניהול הפקה

הרב עובדיה מאזוז

כותבים ומשתתפים

הרב תומר בוכריץ,

הרב דניאל חן,

הרב יוסף חיים נחום הלוי,

הרב אביתר כהן,

הרב יהושע כהן,

מזכירת המערכת

נ. ורדי

גרפיקה ועימוד

שוהם

ovd555@gmail.com

הדפסה

אביבית הפקות

054-6740977

תמונות

באדיבות: עזרא טרבלסי

וארכיון הישיבה

מו"ל

מוסדות ישיבת

"כסא רחמים"

רח' הרב עוזיאל 26 בני ברק

ת.ד. 2750 מיקוד: 51127

לציין עבור כתר מלוכה

טל': 03-6767163

פקס: 03-6774060

7654216@gmail.com

KR1700505152@gmail.com

לא לשכוח את המפתח!

לפי **רבנו הספורנו** קיימות שלש סיבות לגאולת עם ישראל ממצרים: הראשונה "זכות אבות", השנייה "ברית אבות" כפי שהבטיח הקב"ה לאברהם בברית בין הבתרים, כמו שנאמר "וגם הקמותי את בריתי אתם לתת להם את ארץ כנען" (שמות ו, ד), והשלישית: "וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אותם ואזכור את בריתי" (שמות ו, ה).

השאלה היא, אם יש זכות אבות ויש הבטחה בברית בין הבתרים, מה הצורך בסיבה השלישית שהיא נאקת בני ישראל ותפלתם מעומק הלב?

מבאר **הספורנו** כי מאחר ששקעו במ"ט שערי טומאה, הם היו כל כך רחוקים ממצב של אפשרות להיגאל ולהקרא עם ה', עד כדי כך שהמלאכים בעת קריעת ים סוף קטרגו ואמרו: "הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה". במצב כזה, גם אם היו נגאלים לא היה שייך שיקבלו את התורה ויכנסו לארץ הקודש. ההתקרבות וההתעלות נעשתה רק על ידי נאקתם ותפלתם בצר להם. רק כך הפכו לראויים וזכר להם ה' את בריתו, כענין שנאמר "וירא בצר להם בשמעו את רנתם ויזכור להם בריתו" (תהלים קו, מד).

נמצא כי למרות הזכויות הרבות, ללא מפתח התפלה, לא ניתן לזכות בכל הטובות.

התפלה היא המפתח הפותח את הדלתות והשערים לכל העולמות, וגם כאשר נגזר על האדם לזכות בשפע של רוחניות וגשמיות, אם אין לו את המפתחות שהם התפלות והבקשות, הוא לא יזכה בשפע.

אבל לעתים גם בתפלה פשוטה לא די, פעמים שצריך את הנאקה והצעקה: ה' **הצילני!** ("שמעתי את נאקת בני ישראל"), כמו מפתח שצריך לשפשף את שיניו על מנת שיפתח, ואז התפלה בוקעת רקיעים.

וכבימים ההם - בזמן הזה!

כל נשכח את מפתח התפלה שבכוחו להצילנו ולגאלנו מכל מיני משחית ומגפה. השתא בעגלא ובזמן קריב. אמן.

דבק טוב:

בכל דבר רע - יש גם טוב. אז הנה כמה מעלות טובות שלימדה אותנו הקורונה: כוחו של היחיד, קטנות ואפסיות האדם מול הבורא, חומרתה של נגיעה אסורה, שמירת העינים (זה עובר גם דרך העינים...), אפשר לערוך אירועים מצומצמים ושמחים, ארץ ישראל הבטוחה ביותר.

בברכת חג כשר שמח ובריא

העורך

הילולא דרמב"ה

מדוע קבעו את הילולא דרמב"ה בפסח שני? כיצד בדורות האחרונים דבק לשמו של רבי מאיר הכינוי "בעל הנס"? למה קרא על עצמו "משיח"? האם הוא קבור בטבריא? ומדוע נקבר מעומד ועל שפת הים? וגם: בזכות איזה נדר נולד מרן ראש הישיבה שליט"א? | מאמר נפלא מאת מרן שליט"א מתוך ספרו החדש "ה' נסי" ח"ב

ע"ש. והרב יוסף זליכה (נר"ו) במאמר אחד (ונדפס כעת בספרו תפארת יוסף ח"א חאו"ח סימן קז) כתב שהילולא זו נתקיימה לראשונה בי"ד באייר התרכ"ז, הוא יום הבנין שעל הציון, וכמו שכתבו חכמי טבריא במכתב לבעל שדי חמד, וציין לשד"ח אסיפת דינים (מערכת א"י סימן ו' ז'). וסיים שהיו מערערים נגד ההילולא ובמיוחד הגה"צ ר' מרדכי חיים סלונים, והובאו דבריו בס' טעמי המנהגים הוצאת אשכול (עמוד רסב). ברם חכמי טבריא וגאוניה יצאו חוצץ לקיים המנהג והובאו דבריהם בשד"ח שם. עכת"ז. אבל אח"כ גם האשכנזים חילקו את ציון רמב"ה לשנים, חציו הימני לספרדים (כידוע שהספרדים מצד החסד) וחציו השמאלי לאשכנזים... ובאמת אלה שיסדו הילולא דרבי מאיר קדושי עליון היו, וראו שהנוסעים למירון היו מבזבזים הון רב בהדלקת שמנים ובגדים יקרים על קבר רשב"י ע"ה כנודע (שקראו עליהם תגר משום כל תשחית), ומוטב שיתנו חלק מזה לת"ח ועניים הלומדים מתוך דחק ועוני בטבריא שהיא נקרית בדרכם כמה ימים לפני הגיעם למירון, וכמ"ש בירושלמי (דשקלים סוף פ"ה) כמה נפשות השקיעו אבותיך בבנין וכו', לית תמן בני

נוהגים לעשות סעודות גדולות ולהדליק נרות ולשמוח בליל י"ד באייר, וללמוד משניות שנזכר בהן שמו של התנא רבי מאיר מספר "מאיר בת עין". ושמעתי מאבא מאיר זצ"ל שלא היתה מסורת על פטירתו של ר"מ ביום זה, אלא שסמכוהו להילולא דרשב"י בל"ג לעומר (ששניהם היו מתלמידי ר"ע, כמבואר ביבמות דף ס"ב ע"ב) וקבעוהו ביום פסח שני שבלא"ה הוא יום שמחה כנ"ל. ועיין בבן איש חי שנה ראשונה (סוף פרשת וישב) שמנהגם להדליק שמן למאור לכבוד נשמת רמב"ה זיע"א ביום ר"ח טבת. ע"ש. והכוונה לפי שחל בחנוכה חג האורות, ומאיר מלשון אור. וע"ע מועד לכל חי (סי' ז"ך אות ע"ו). ובאי ג'רבא מתאספים המונים רבים לבית הכנסת העתיק והמופלא "אל-גריבה" וחוגגים שם כמה ימים ולילות בשמחה ובשירים מיום י"ד עד י"ח באייר שהוא יום הדלקת המנורה על שם רשב"י זיע"א. [נראה באור תורה (תמוז התשמ"ט סוף סימן קנ"ב עמוד תתצט) שהביא כי הרב רפאל בן שלמה מאמאן ז"ל בשנת תרל"ד הנהיג לראשונה את ההילולא הזאת בטבריא ביום י"ד באייר, לפי שיום זה אינו חל בשבת לעולם, וגם שבלאו הכי הוא יו"ט ואין אומרים בו תחנון.

נשא דיתעסקון באורייתא? ועשרים מגדולי הדור (הספרדים!) חתמו על כך, שראו נס גדול בבנין שעל הציון וכנגד אותם שעדיין מפקפקים בדורנו על קיום הילולא דר"מ, יש להשיב: אם אין מקור להילולא דר"מ, איפה יש מקור לח"י רוטל שלכם, שגורפים מזה הון תועפות?].

יש טוענים שרבי מאיר בעל הנס איננו רבי מאיר התנא תלמידו של ר' עקיבא, אלא הוא חכם מאוחר מחכמי אשכנז בסוף האלף החמישי. ומביאים ראיה לדבריהם שלא מצינו כינוי "בעל הנס" בתלמוד. [וכ"כ באור תורה (תמוז התשמ"ט עמוד תתק) בשם הרב מרדכי שרעבי זצ"ל (והובאו דבריו בס' דרך צדיקים ח"ב עמוד 298) שר"מ הקבור בכניסה לעיר טבריא המכונה בפי העולם ר' מאיר בעל הנס אינו ר"מ המוזכר בגמרא, אלא הוא ר"מ שליח צבור בעל פיוט "אקדמות" שנקרא גם "בעל הנס" על שם הנס שנעשה על ידו בשנת ד' אלפים תתנ"ו, ואילו ר"מ התנא קבור בגוש חלב]. אך ראיתי בספר "טבריא" הנדפס מחדש (עמוד 229), שכתב שערביי טבריא היו קורין לרמב"ה "מאיר אל כ'אנק" (מאיר החונק) על שם מופת שאירע בשולטן אחד שחמד אבן אחת ממעלות קברו של רמב"ה, ובלילה בא אליו רבי מאיר בחלום ותפס אותו בגרונו ורצה לחונקו, עד שנאלץ להחזיר את האבן למקומה. ע"ש. ולפי זה אין שום ראיה ממה שלא נקרא ר"מ התנא בתלמוד בשם "בעל הנס", שאכן כינוי זה נוסף לו בדורות האחרונים ע"פ המאורע הנ"ל, וכל שכן לפי מה שמקובל בכל עדות ישראל, שכל הנמצא בצרה נודר לרמב"ה וניצול, ומספרים מזה נפלאות, ודאי שראוי הוא לכינוי "בעל הנס" בשם כללי, לרמוז לכל הנסים הפרטיים והכלליים שאירעו בזכותו. ואחר שנים ראיתי בחוברת אחת שכתבו

שמקום קברו של התנא הקדוש רמב"ה הוא בחמתן. ובמרחק חמשים מטר לפני קברו מצד טבריא נתגלה ביהכ"נ של ר"מ שהיה יושב ודורש בכנישתא דחמתא כל ליל שבת, ונקבר בתחום ביהכ"נ שלו. ע"כ. וכן הראוני בס' אתרים קדושים בא"י להרב שרגא וייס (בעמוד 57 והלאה) שמקיים המסורת שבידינו שהוא ר"מ התנא, ושכן הוא ע"פ קבלת האר"י ז"ל בשער הגלגולים, וכ"כ בסדר הדורות ח"ב עמוד פט (ובסדר הדורות שלפנינו לא מצאתי) ודלא כר' בנימין מטודילה בעל המסעות שכתב שזה אינו ר"מ התנא. עכת"ד. וכן ראיתי במוסף עוג שבת (ט"ו באייר התשס"ז) שהביא מס' טוב ירושלים לר' אשר אנשיל גרינוולד (נדפס בשנת תרצ"ד) שדחה ג"כ את הפקפוק הנ"ל, וכתב שהתיירים הקדמונים ר' שמואל ב"ר שמשון שהיה בא"י עם ר' יונתן הכהן מלוניל בשנת ד' תתק"ע, וכן ר' יעקב שליח רבנו יחיאל מפאריז (ה"א ז') ומהר"י בן אלפרא במכתבו להרשב"ץ (ה"א ר"ג), כלם ציינו קברות התנאים והאמוראים וכאן כותבים סתם ר"מ. וכן מהרח"ו כתב שבדרום טבריא על יד חמי טבריא קבורים שם ר"מ ור' ירמיה דאפקוה מבי מדרשא (ב"ב דף כ"ג ע"ב), והאר"י ז"ל אמר שר"מ קבור מעומד כמו שאומרים העולם. עכת"ד. וכן מסתבר שהתנאים ואמוראים חיו בטבריא ור"מ ביקש ערסיה על כיף ימא (ירושלמי פ"ט דכלאים וכדלהלן), והיינו על שפת ים כנרת ולא בגוש חלב, ולפלא איך יחלוק הר"מ שרעבי על האר"י ז"ל בזה. ועוד יש להפליא על דעה זו, מה הביא את ר"מ שליח צבור מבעלי התוס' לטבריא. הרי בימי הר"ש משאנץ עלו כ-300 מבעלי התוס' ונקברו בחיפה, ואיפה הם כל חבריו? לכן שמע בני מסורת אביך ואל תטוש תורת אבך.

ומר זקני ר' רפאל מאזוז זצ"ל, היה רגיל לגמור

את ספר "הילולא דרבי מאיר" אחת לחדש, מפני נדר שנדר כשבנו, אבא מארי זצ"ל, לא נתקיימו לו בנים במשך 15 שנה, ונדר שאם יפקדוהו ה' בבזש"ק ילמד את הספר הנ"ל מדי חודש בחדשו, וקיים נדרו זה משנת התש"ה (שאז נולדת) עד ימיו האחרונים, תמיד היה ספר הילולא דר"מ מונח על שלחנו.

*

עוד איתא בירושלמי (סוף כלאים): ר"מ אידמך ליה באסייא. אמר: אימרון לבני ארעא דישראל הא משיחון דידכון, אפילו כן אמר לון, הבו ערסי על גיף ימא, דכתיב כי הוא על ימים יסדה ועל נהרות יכוננה. (תרגום: רבי מאיר נפטר באסיא¹. אמר: תגידו לבני ארץ ישראל, הנה המשיח שלכם. אעפ"כ אמר להם, שימו מטתי על שפת הים, דכתיב כי הוא על ימים יסדה). עד כאן. ותמוה, איך אומר ר"מ על עצמו הא משיחון דידכון? מסבירים בשם הגאון המקובל במח"ס אמת ליעקב (ניניו) ז"ל, שר"מ לשיטתו בקידושין (דף ל"ו ע"א) שאפילו אין ישראל עושים רצונו של מקום נקראים בנים (וכן פסק בשו"ת הרשב"א ח"א סי' קצ"ד ורמ"ב דהלכה כר"מ בהא לגבי ר"י, דקראי קא דייק. ע"ש. ונראה שעל כן הובאו בברייתא דקידושין דברי ר"מ באחרונה לומר דהלכתא כוותיה. ועוד יש טעם לפסוק כר"מ כאן נגד רבי יהודה, משום דר' עקיבא רבו קאי כוותיה, לפי מה שכתב מהרש"א

בחידושי אגדות ב"ב (דף יו"ד ע"א)². ע"ש. ועל זה ייסד הפייטן (בפיוט "אפתח פי ברינה" להילולא דר"מ): "יען על כל פנים, לנו דין בנים, הסכימו נבונים, כרבי מאיר", ופירושו: יען כי הסכימו נבונים כר"מ שעל כל פנים לנו דין בנים. וכוונתו לדברי הרשב"א הנ"ל). ודבר זה הוא לימוד זכות על עם ישראל ומקרב הגאולה. לכן יפה אמר ר"מ על עצמו הא משיחון דידכון. דבר זה מתקשר יפה עם האגדה הידועה (והובאה בספר טבריא הנ"ל) שר"מ ציוה לקברו מעומד, ואמר "שלא ישב עד כי יבא שילה". ואכן רמז יפה יש בפסוק: רוח אפינו משיח י"י (איכה ד' כ') - ראשי תיבות: מאיר.

ויש להבין לשון הירושלמי הנ"ל "אפילו כן אמר לון הבו ערסי על גיף ימא", מאי אפילו כן? ונ"ל הכוונה שאמר להם להגיד לבני א"י הא משיחון דידכון, שיעלו אותו ויקברוהו בא"י, ומכל מקום בינתיים בעסיא אמר להם לקברו על שפת הים. וע' בספר תוספת ברכה להרה"ג ר' ברוך אפשטיין ז"ל (פרשת וארא עמוד 48) שפירש שאם קבור על שפת הים נחשב כאילו קבור בא"י, שכל הימים שבעולם קשורים לארץ ישראל. ע"ש. ואכן זכה ר"מ ונקבר בא"י על שפת ים הכנרת, תרתי לטיבותא. כי הוא על ימים יסדה ועל נהרות יכוננה. זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל, אמן.

1. והעירוני ע"ז ממה שכתב בספר תולדות תנאים ואמוראים ח"ג (סוף ערך ר"מ עמוד 878) שבזוהר שמות (דף י' ע"ב) משמע שר"מ נהרג, ואם קבלה היא נקבל. ע"כ. אולם כבר השיג עליו בספר "בנותיבות התלמוד" (לר' שמעון פדרבוש ז"ל עמוד 67 הערה 102) שנשתבש בכונת הזוהר, והכוונה ששאל ר"י ב"ר יעקב לר"מ בזמנא דר' ע' וחבריו אסתלקו מעלמא וכו'. וכ"כ בפשיטות בניצוצי זוהר (שם).

2. כן כתב גם מרן הגר"ע יוסף זצ"ל בחזון עובדיה ימים נוראים (עמ' קעד) ובמאור ישראל דרושים (עמ' ט) דאע"ג דר"י פליג אדר"מ, הא ר"ע קאי כוותיה בב"ב (י). וכמ"ש מהרש"א שם. ע"ש. ומ"ש מו"ר נר"ו שלכך הובאו דברי ר"מ באחרונה, ראיתי שכ"כ הר"י"ל מימון בהערותיו לאגרת הנחמה לר' מימון אבי הרמב"ם (עמ' יג), ובספרו למען ציון לא אחשה ח"א (עמ' 26). ע"ש. אך לכאורה יש להעיר ע"ז לפמ"ש מו"ר נר"ו בספר ארים נסי על מסכת גטין (עמ' קנ"ח) דהש"ס הקדים הכא ר"י לר"מ, משום דשמעיה ר"מ לר"י דמפליג בין עושים רצונו של מקום לאינם עושים, ואתא לאפלוגי עליה. ע"ש. ולפ"ז אין להוכיח כ"כ מסדר הדברים דהלכה כר"מ. (הערת ר' הלל פלוטקין יצ"ו).

לקט פניני מוסר מאוצרו של מורנו ורבנו הגאון הרב צמח מאזוז שליט"א

מה אפשר ללמוד מפלאפון? | מה אמר התלמיד לעורנו הרב
ברגע של אמת? מי שמח כשהגיע הגב הראשון? | עתן עורנו
הרב לא הגיע לשיבה? מדוע לא הלך האח לחתונת אחיו? וגם:
מה רצה מנחם בגין מהשרים שלו בליל שבועות?

ערך: הרב יוסף חיים נחום הלוי

שמסתכל שם שכח את הקב"ה, אדם צריך
לדמות בנפשו שבהסתכלות במכשירים
האלה, הוא גורם ח"ו לעורון בעינים. אם
יביאו לאדם מכשיר שיוכל לראות בו את
הדברים הכי יפים שבעולם, אבל אחרי רבע
שעה שיראה יקבל עורון עולמי לתמיד רח"ל.
האם יאמר: כן, אני אסתכל?!...

אין כאן גב אחד יהודי?!

מספרים שכאשר נתפס הגב היהודי
הראשון בארץ, היו אנשים שהתרגשו, סוף
סוף יש לנו גב! עד אז לא היו גנבים יהודים,
ואותם אנשים היו מצטערים, למה נגרע מכל
העמים? למה בכל העמים יש גנבים ורק
אצלנו היהודים אין גנבים? וכאשר נתפס
הגב היהודי הראשון בא ביאליק וחיבר עליו
שיר, איזה יופי אנחנו עם ככל העמים. יש
גנבים לערבים, לנוצרים, ולדרוזים, עכשיו
גם ליהודים, איזה כיף... וזה הדרדר והדרדר
עד שהיום בתי הסוהר מלאים בגנבים ובכל
מרעין בישינ. ה' ירחם.

אבא הגאון 'איש מצליח' זצ"ל מספר סיפור

ביד כל אדם יחתים

מישהו אמר לי, שבאותם פלאפונים הלא
כשרים, כששולחים בהם הודעה בכתב, אותה
הודעה תישאר ולא תימחק לעד ולעולמי
עולמים. כאשר רח"ל יש בן אדם חשוד,
קודם כל החוקרים לוקחים את הפלאפון
שלו ובודקים את כל ההודעות הכתובות
שם, נותנים כסף לשוטר שישב ויקרא את כל
ההודעות, ומסתמא אם היה לו קשר עם אדם
לא ישה, יתכן שכתבו הודעות אחד לשני ואז
יגלו פרטים על החשוד. הכל מתועד שם. היד
של האדם כותבת, וזה נשאר שם לתמיד.

אם בדבר גשמי כה, כל שכן אצל הקב"ה
שברא את האדם, שאצלו אין דבר שנמחק.
וזה מה שאמר התנא באבות (פרק ב' משנה
א'): "עין רואה ואוזן שומעת וכל מעשיו
בספר נכתבים".

טועאה, זה חושך בעינים!

בימינו יש בחוץ הרבה מהבלי הזמן,
איפונים וכל מיני מרעין בישינ למיניהם, מי

והזמנתי אותו לשיבה. דיברנו ודיברנו. אמרתי לו, אתה יודע את מהלך החיים שלך וגם אני יודע, תגיד לי, אתה מאושר? אתה עושה מה שאתה רוצה, אין לך חומה, אין לך מסגרת. אין לך מעצור כלל. אמר לי (בְּעֶרְבִית), אני נשבע לך בחיי, שהחיים שלי זבל זבל. שמעתי את זה ולא התפלאתי כלל, ידעתי שזה מה שקורה למי שאינו מתקן דרכו בצעירותו.

על זה אמר הנביא ירמיה: "טוב לגבר כי ישא עול בנעוריו" (איכה ג' כ"ז), בזמן הנעורים צריך האדם לשאת עול על עצמו. אם אדם בקטנותו חושב שאפשר לחיות בהפקה, אוי לו ולנפשו איך שבסוף יגדל.

הפוך מזה. כאשר הוא היה דיין בבית משפט של הגויים והיה תור גדול של אנשים שצריך לשפוט אותם על חשד של גניבה, קם גדול השופטים ועמד על עמדו, וראה שלפניו מסתרך תור ארוך של נשפטים. הביט ואמר: מה זה? כל הקבוצה הזאת כולם ערבים! אין כאן יהודי אחד שהוא גנב! ובאמת ככה היה בכל המדינות. היהודי יש לו יראת שמים, איך הוא יכול לגנוב? איך יכול לקחת דבר שלא שלו?

יש לך רגע של אמת? תחזיק בו חזק!

כשלימדתי בישיבת כסא רחמים בתונס, היה לי בכתה איזה בחור שובב. יום אחד הוא

בא אלי בוכה. הוא היה אביר לב, חזק, אבל באותו היום הוא בא אלי בוכה. אמרתי, אם הוא בוכה כנראה הוא מרגיש כאבים עצומים. היה לו רגע של אמת והוא אמר לי: הרב, למה כולם מפחדים ממך ואני לא מפחד ממך? אמרתי לו, אם אתה לא מפחד ממני זה טוב. אמר לי: לא! כאשר כולם מפחדים ממך הם מתיישרים, ואז תופסים את עצמם והולכים בדרך טובה, אבל אני, שלא מפחד ממך, לא מתיישר וממשיך עקום, וא"כ מה אני שוה, מה יצא ממני? אז היה לו רגע של אמת, אבל הרגע הזה עבר והוא לא יישר את עצמו, הוא לא לקח את הרגע הזה לתקן את דרכו, אחרי כמה דקות חזר לסורו, ומה יצא ממנו? כלום! לפני עשר שנים ראיתי אותו באיזה מקום

לכל זמן ועת

פעם בא אלי בחור אחד ושאל אותי: כבוד הרב, אם אני צריך לשים כל הזמן את הקב"ה מול העיניים, האם זה אומר שאסור לי לצחוק, אסור לי לומר איזו בדיחה? אמרתי לו: בני, זה לא נכון, הקב"ה אינו דורש מאתנו להיות מלאכי השרת, הקב"ה דורש ממנו להיות יהודים טובים. בבית המדרש אסור חס ושלום לשבת ולצחוק, אבל בחדר אוכל - אם אתה לא מדבר לשון הרע או ליצנות או שקר, למה לא? אדרבא תחייך, תשמח, תְּשִׁמַּח, הקב"ה לא שם אותנו בתוך כלוב.

לכל דבר יש את הזמן והמקום שלו, יש את הזמן של הלימוד שצריך לנצל אותו, הבחורים סיימו סדר ג', מתארגנים רבע שעה,

מדברים מעט מלה פה מלה שם עם החברים ועם ההורים, ואחרי רבע שעה הולכים לנוח את מנוחת הלילה. צריך לישון ולהחליף כוחות, בשביל לקום מוקדם בבוקר ולהיות רעננים בתפלה. **הקב"ה אוהב אותנו ורוצה שנהיה שמחים**, אבל כל דבר במקום ובזמן.

ראיתי תערובת - עיד חזרתי לשיבה

בתקופה שהישיבה היתה בגבעת רוקח במקום שבו נמצאת המתבתא כיום, לפני שבנינו את הבניינים של הישיבה, אחד מהתלמידים שלנו שכיום הוא תלמיד חכם חשוב, יום אחד בא ואמר לי: הרב, אני רוצה לצאת הערב, יש לי חתונה של אח שלי. אמרתי לו: אין בעיה, שיהיה במזל טוב.

באותו זמן הייתי יוצא כל ערב בסדר ג' פעמיים-שלש, ועושה סיבוב בכל הכיתות לראות שכל הבחורים יושבים ולומדים. ראיתי אותו שם יושב ולומד, אמרתי לו: **סליחה, לא אמרת לי שהיום יש לך חתונה?** אולי טעיתי, התכוונת למחר ואני חשבתי שזה היום?!... אמר לי: לא, זה באמת היום. אמרתי לו: אם כן מה אתה עושה פה היום, הרי ביקשת רשות ונתתי לך? אמר לי: **הגעת לשם וראיתי ריקודים מעורבים, מיד יצאתי וחזרתי לשיבה**. אמרתי לו: **ירבו כמותך בישראל!** ירא שמים אמיתי! חתונה של אח שלו והוא חזר בגלל התערובת, הבין מה הקב"ה רוצה ממנו שיעשה, זו היא יראת שמים!

לראות ספרי קודש נשרפים, ולשתוק?!

לפני כמה זמן אדם אחד עשה חתונה והזמין אותי. שאלתי אם החתונה מעורבת, אמר לי כן. אמרתי לו: אם כן, אני לא יכול לבוא. אמר לי: הרב, אני אעשה לך מחיצה, לא תראה כלום. נעניתי לו: משל למה הדבר דומה, למי ששמו אותו מאחורי מחיצה, והוא יודע שמאחורי המחיצה מביאים חס וחלילה ספרי קודש ושורפים אותם, שופכים עליהם נפט ואש, ואומרים לו 'אתה לא רואה, נכון?! אתה לא חייב לדעת שהריח הזה הוא של ספרי קודש שנשרפים, תחשוב שהביאו כאן עיתונים מתועבים ושורפים אותם'. וכי היית יכול לחשות?!

בעל הארוע אינו אדם חילוני, יש לו רגש לספרי קודש, רק שהוא מהאנשים שחושבים שאפשר להיות פשרניים, הוא ענה לי: ודאי שלא. אמרתי לו: זה אותו הדבר, אתה שם אותי מאחורי מחיצה, ואני יודע ש"שעירים ירקדו שם". גם אם אני לא בא לחתונה אני יודע שיש שם תערובת וזה עצוב, אבל לפחות אם לא באתי, אז כמו שאומרים בערבית "לֹא עֵין תִּרְא וְלֹא קִלֵּב יִזְעַע" (לא העין רואה ולא הלב כואב). כמה אדם צריך להזהר, על זה אנחנו מתפללים כל יום: "ואל תביאנו לידי נסיון".

יראת שמים צריכה להיות גם מול אחרים. אדם שרואה דבר לא טוב ויכול למחות בעושה המעשה, חייב להעיר לו ואף למחות בו.

האו"ם החליטו? שיחליטו!

אני לא שומע רדיו. פעם אחת לקחתי מונית מהבית לשיבה, אמר לי הנהג, מה אומר הרב על החלטת האו"ם? אמרתי לו לא שמעתי מה החליטו האו"ם, מה אמרו שם? אמר לי: החליטו באו"ם ברוב קולות, שארץ ישראל ירושלים והכותל המערבי אינם שייכים לנו, מה אתה אומר על זה? אמרתי לו: אנחנו תמיד היינו כבשה אחת בין שבעים זאבים, ואיך הצלחנו לשרוד עד היום הזה?

התשובה היא ע"פ מה שמסופר במדרש (אסתר רבה פרשה י' אות י"א), אמר הקיסר לרבי יהושע, כמה גדול כוחה של כבשה אחת בין שבעים זאבים? כוונתו לשבעים האומות, והכבשה האחת זה עם ישראל. אמר לו רבי יהושע זה לא כוחה של הכבשה אלא זה כוחו של הרועה, כמו שאמר יעקב אבינו: "האלקים הרועה אותנו מעודי עד היום זה" (בראשית מ"ח ט"ו). הכוח של עם ישראל שמצליח לעמוד ולהתקיים מול כל האויבים שלו ומול כל המלחמות, זהו כוחו של הקב"ה הרועה שלנו, ששמר עלינו במשך כל אלפיים שנות הגולה, ושומר עלינו גם עכשיו, וגם בעתיד לא יעזוב אותנו. ככה אנחנו צריכים להיות באמונה.

האו"ם החליטו? שיחליטו! יש לנו את הקב"ה מעל כל ההחלטות, והוא יפר עצתם ויקלקל מחשבותם, יהיו כמוץ לפני רוח ומלאך ה' דוחה.

"פעם בא אלי בחור אחד ושאל אותי: כבוד הרב, אם אני צריך לשים כל הזמן את הקב"ה עול העיניים, האם זה אוצר שאסור לי לצחוק, אסור לי לומר איזו בדיחה?...".

חסר לך ויטמין B12

לפני תקופה מסוימת חשתי שלא בטוב ושכבתי במיטה שבוע שלם. אני לא רגיל להיות במטה, הבחורים זוכרים שכמעט ואין פעמים שלא באתי לשיבה. פעם אחת קרה שלא באתי חצי יום אחרי שעשיתי חיסון של שפעת משום שהרגשתי סחרחורת, אבל בדרך כלל אני מגיע. באותה תקופה המדוברת, שבוע שלם נפלתי למשכב, ולא ידעתי מה יש לי. לאחר בדיקת דם שעשיתי, אמר לי הרופא: חסר לך ויטמין B12 ולכן אתה מרגיש כמו סמרטוט, קח תרופות שיש בהם את הויטמין הזה, ותרגיש טוב. הודו לה' כי טוב, היות שב"ה אני בד"כ מרגיש טוב, אפילו לא ידעתי מה זה ויטמין B12.

בגלל דבר קטן שהקב"ה לוקח לאדם, האדם יכול להיות זרוק כמו סמרטוט על המטה. אמר הנביא: "כה אמר ה' אל יתהלל חכם בחכמתו, ואל יתהלל הגיבור בגבורתו אל יתהלל העשיר בעושרו" (ירמיהו ט', כ"ב). כל זה לא שלך זה של הקב"ה, "כי אם בזאת יתהלל המתהלל, השכל וידוע אותי" (שם פס' כ"ג). האדם צריך לומר: אני מכיר את גדולתו של הקב"ה, אפי' שיש משהו שמנסה לבלבל אותי, מעמד, כסף, גבורה, אבל לא! אני יודע שכל זה הבל! אם אתה יודע את זה - אתה יודע הרבה, ואם אתה לא יודע את זה - אתה לא יודע כלום.

ספינות אחת לנתניה ואחת לתל אביב, הם באו עם נשק וכלי מלחמה, וברוך השם הם נתפסו! כל זה בזכות התורה, בזכות ליל שבועות שלם של לימוד תורה.

שבעים נפש? שליש עבית העדרש

כשזוכרים את יציאת מצרים, זוכרים גם איך נכנסנו אליה. כתוב בפסוק: "ויגר שם במתי מעט ויהי שם לגוי גדול עצום ורב" (דברים כ"ו ה'). הקב"ה תמיד נמצא איתנו. גם אם קשה לנו, תמיד הוא משגיח עלינו, וכל מה שקורה איתנו בסוף נראה שהוא לטובה.

מי האמין שמ"מתי מעט", ממעט האנשים שירדו למצרים, הגענו עד לאן שהגענו. הרי בסך הכל יעקב אבינו ירד למצרים בשבעים נפשות, שזוהי כמות שממלאת בקושי שליש מבית המדרש של הישיבה, זה מה שהיו כל עם ישראל, "ועתה שמך ה' אלהיך ככוכבי השמים לרוב" (שם י' כ"ב). אנחנו צריכים להחדיר ולהכניס את זה עמוק לראש, לנו יש את הקב"ה, אנחנו לא סומכים על אמריקה, לא על טראמפ או על אובאמה, לא סומכים על רוסיה ושאר אומות העולם, אנחנו סומכים רק על הקב"ה, ובורא העולם שהיה אתנו בעבר הוא יהיה אתנו גם בעתיד ולתמיד!

בזכות מה העדינה קיימת?

מה שבממשלה עושים הרבה רעש ורוצים להפסיק להעביר כספים לישיבות, מזה אני לא מודאג. התורה היא של הקב"ה, אם יסגר ברז, יש בכוחו של הקב"ה לפתוח עוד מאה ברזים. אני כן מודאג ממה שחושבים אחינו החילונים שהמדינה שלהם ואנחנו אוכלים על חשבונם ושותים את דמם, זו טעות! המדינה היא שלנו! המדינה קיימת בזכות התורה! מדינה שבצדדיה יש יותר ממאה מיליון שונאים, ובתוכה לפחות מיליון שונאים, איך יכולה לשרוד? התשובה היא בזכות אותם בני התורה שעמלים בתורה ושוקדים

בלימודה, יושבים ולומדים יום ולילה לא ישיבות, בזכות זה הקב"ה מגן עלינו.

לפני הרבה שנים, כאשר שלח ראש הממשלה מנחם בגין ז"ל לפוצץ את הכור האטומי של עיראק, היה זה בליל שבועות, כשישבו כל עם ישראל בכל העולם ולמדו תורה. ראש הממשלה היה מפחד ורועד שחלילה לא יפלו שם חיילים ויעשו בהם שמות, ולא היה מסוגל להישאר בבית שלו לבד, עד שביקש מעוד כמה שרים שומרי תורה, שישבו על ידו לחזק אותו ברגעים הקשים האלה, עד שהגיעה הבשורה שפוצצו את הכור האטומי, וחזרו בשלום.

בשנה אחרת ג"כ בליל שבועות, ערפאת ימח שמו, שלח את המחבלים שלו בשתי

כפטיש יפוצץ סלע

פשט ורמז - הילכו שניהם יחדיו? | היכן מצינו דרש שהוא פשט? | מהי הגימטריא הראשונה שחידש מרן שליט"א? | למה נמשך בילדותו אחרי ספרי כוונות? | האם אפשר לרמוז למלה באנגלית? * וגם: מניין שלמיכל היה ראש ליטאי...? | נפלאות מתורתך

פנים נגלים ופנים נסתרים

יש בה במשנתו הפרשנית של מרן שליט"א על התורה משהו ניגודי לכאורה. מצד אחד הוא המייצג הגדול ביותר של דרך הפשט, וכבר העיד על עצמו: "מיום עמדי על דעתי, חיבבתי את החיבורים על התורה שנכתבו בדרך הפשט" (הקדמת בית נאמן על התורה). מאידך, באותה מדה הוא גם מזוהה מאוד עם דרך הרמז. שני כיווני מחשבה שכביכול אינם הולכים ביחד, היו לאחדים בידו.

במחשבה שניה, הרמז אינו סותר את הפשט, אלא הוא רובד נוסף הבא אחרי הפשט, והתורה התכוונה גם לזה וגם לזה.

וממי למדנו זאת? מדברי מרן עצמו.

במאמר על אגרת המוסר להרמב"ם

(הנדפס בקובץ "כסא המלך"), דוחה מרן את טענותיהם של אלו שפקפקו בכך שהרמב"ם הוא כותב האגרת.

אחת מטענותיהם הקשות, שמחבר האגרת מפרש הכתובים בדרך רמז: פרעה הוא יצר הרע, ישראל כלם השכל האנושי, משה רבנו הוא השכל האלהי, מצרים הוא הגוף וכו'. והיה נראה לכאורה שזה נכתב בתקופת הרשב"א שנמשכו מאד אחר הפילוסופיא ופירשו כל התורה בדרך משל, ועשו את אברהם ושרה חומר וצורה וכיוצא, עד שהחרים אותם הרשב"א ז"ל, ואיך יתכן שיצאו דברים מעין אלה מקולמוסו הטהור של הרמב"ם?

מרן שליט"א דוחה טענה זאת, כשהוא עורך הבחנה ברורה, בין דרך רבותינו מאז ומעולם לפרש על דרך הדרש כפן נוסף מלבד פשט המקרא, לבין המתחכמים

בזמן הרשב"א, שהוציאו הדברים מפשוטן לגמרי, כאילו סיפורי התורה **רק** משלים הם. מה שהרמב"ם מפרש הכתובים בדרך רמז, אין כוונתו שזה הפשט, אלא "כפלים לתושיה, ויש גם פשט וגם דרש וגם רמז וגם סוד... הפשט לא יופשט. אבל שבעים פנים לתורה, פנים נגלים ופנים נסתרים. ועל זה נאמר: "יצפון" לישירים תושיה (משלי ב' ז') סודות צפונים ונסתרים".

הפירושים האחרונים בתור "מדרש", בכל זאת, אינם יוצאים לגמרי מדרך הפשט. יתכן, שיהודה באומרו "כי כמוך כפרעה", דיבר ליוסף בשפת מדינאים המשתמעת לשתי פנים, שאפשר לפרשן כדברי כבוד והערצה, או כדברי איום או עלבון חריף, כאילו שאמר ליוסף: יכול אתה לפרש את דברי כרצונך, ואילו אני מתכוון לכל.

אם כי, בספרו "דרכי העיון" (מאמר ג' אות י') מציין מרן כי יש מקומות בודדים שהמקרא עצמו דיבר בלשון מליצה ולא התכוון כפשוטו, ובמקרים אלו ניכר מתוך הכתוב שהוא מתכוון למליצה, כמו "ערים גדולות ובצורות בשמים", וכן "ומלתם את ערלת לבבכם". ע"ש.

"מה הפשט?..."

ההגדרה המדויקת של פשט, לדעת מרן בספרו "מקור נאמן" (ח"א סי' תרע"ט) הוא מלשון **פישוט** ויישור הקמטים והדוחקים, דהיינו: הבאור הישר וההגיוני.

ישנם פירושים על דרך הדרש הנחשבים גם כפשט. דוגמא לכך מביא מרן שליט"א בספרו "מקור נאמן" (סי' תרפ"א) מרש"י בפרשת ויגש (בראשית מ"ד י"ח) על המלים "כי כמוך כפרעה": "חשוב אתה בעיני כמלך. ומדרשו: סופך ללקות עליו בצרעת כמו שלקה פרעה. דבר אחר: מה (כמו) פרעה, גוזר ואינו מקיים, מבטיח ואינו עושה, אף אתה כן". למרות שרש"י מגדיר את שני

למרות שפירוש רש"י אינו תמיד על טהרת הפשט, בהקדמת "בית נאמן" על התורה כותב מרן שליט"א הגדרה מעניינת שמכל מקום רש"י "הצטיין ב**אהבת** הפשט יותר מכלם", וייחודו בכך שבחר דוקא בדרש המיישב לשון המקרא, ומיזגו בצורה נפלאה עם הפשט, וכלשונו: "רש"י מצא את האיזון העדין בין פשט לדרש, וכל שהדרש קרוב לפשוטו של מקרא או מוסיף חן ונופך לכתוב, בחר בו רש"י והציגו לפנינו".

כדוגמא הוא מציין את העובדה שרש"י ז"ל בפירוש התורה אינו מביא דרשה על חלק מהפסוק אם היא אינה מסתדרת עם המשך הפסוק. עוד הוא מציין כי בכמה מקומות, רש"י ז"ל מפרש הפסוק בגמרא ע"פ הדרשה ובמקרא ע"פ פשוטו, ואין לעשות מזה קושיא וסתירה (ובמבוא ל"ארים נסי" גיטין עמ' 23 והלאה הביא דוגמאות רבות לזה).

אגב, מספר פעמים אמר מרן שליט"א כי הרשות נתונה לפרש את המקרא בדרך הפשט, אף שפירוש זה אינו עולה בקנה

שליט"א הם "ברכה לבטלה" והעדרן טוב מקיומן (שלא לדבר על אלה המחפשים גימטריאות בעזרת תוכנות מחשב...). גימטריא היא ענין של הארה משמים המבריקה בראשו של האדם¹. ובהקדמת "בית נאמן" עה"ת העיד על עצמו: "ומכל מקום לא חיפשתי גימטריאות רק כאשר באו מאליהן". ורגיל לומר שכשבאים לו גימטריאות בהיסח הדעת, הוא מרגיש שזה כמו פקס משמים... ופעם אמר בהלצה: "אנשים חושבים שאני מחפש גמטריאות, אבל הם באות מאליהן, וכי אזרוק אותן?!...".

אם-כי כנראה יש מקרים יוצאים מן הכלל, כמו שהוא מתנצל בהקדמת בית נאמן הנ"ל: "עלי להתנצל בכמה חידושים אשר כתבתי בפנים ע"ד הסוד (ומהם בפירוש פסוק "בראשית" כמה גימטריאות שנתחדשו לי בהפסקת חשמל בבית, והתחלתי לבקש חשבונות רבים) שלא יחשדני שומע שאני בקי בקבלה..." (וראה בהקדמת ספר "ברכת פרץ" שכן היה עושה הסטיפלר בליל שבת שלא היה חשמל).

כשמדובר בגימטריא עם הפרש של מספר אחד, אין בזה קפידא כלל, עד שבעל הטורים אפילו אינו מקפיד להוסיף שהגימטריא "עם הכולל". וכן העיד מרן שליט"א על עצמו (בתשובה שהתפרסמה בעלון "פניני הפרשה") שאינו מדקדק לכתוב "עם הכולל". ובספרו "בית נאמן" (בראשית מח, ה), מצא מקור למנהג לעשות

אחד עם מה שבארו חז"ל בגמרא או במדרשים, ובתנאי שהפירוש לא יסתור את ההלכה, וכן מצינו לרמב"ן בכמה מקומות (עיין "דרכי העיון" מאמר א' אות כ"ב). ואף מרן שליט"א מפרש כך (עיין בית נאמן בראשית יד, טו).

למצוא חשבון

אדם אחד הסתובב בכל העולם וגייס כספים עבור "כולל" שהתברר שכלל לא היה קיים... לימים, נחשפה תרמיתו, והתורם הראשי שאל אותו: "מה שמך?".

"דוד" ענה הנוכל.

"עכשיו אני מבין! שמך נאה לך, שכן 'דוד' בגימטריא 'גנב'..."

"איך זה יתכן?" שאלו הנוכחים, "הרי זה בכלל לא מסתדר במספרים".

"נו, התכוונתי עם ה'כולל'..."

אכן, יש המחשבים גימטריאות, באופן שמראש הם יודעים את התוצאה שהם רוצים לקבל, ורק נשאר להם למצוא איכשהו את ההשוואה המספרית, כאותו צייד שקודם יורה את החץ ואחר כך מסמן את העיגול. גימטריאות מאולצות כאלה שצריך לשבת ולחפש אחריהן, מבחינת מרן

1. עיין מה שכתב בזה בדרכי העיון (עמ' ר"ב).

בתהלים "אמת קנה" (עמ' תקט"ז) שאפשר לרמוז בפסוקים למלים בשפות אחרות, ואפילו אנגלית. הוא כותב זאת בהקשר לחידוש שחידש על המלים "אך פרי לצדיק" שהם ר"ת אֶפֶל" (תפוח באנגלית). ע"ש מה שרמז. והוסיף: "ואל תתמה שרומז הכתוב בלועזית, שכן מצינו בשבת (ל"א ע"ב): ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכמה וגו' שכן בלשון יוני קורין לאחת הן". והביא שם עוד שני מקורות כיצא בו. והדברים מתקשרים למה שחידש בספר "אסף המזכיר" (ערך "טט בכתפי") שאין דבר בעולם חי בלי ניצוצי קדושה, וגם בכל שפה בעולם יש ניצוצי קדושה שמהם חיותה. ע"ש.

דרכים נדירות

בספריו מרן משתמש לא פעם בגימטריאות בדרכים שאינן מוכרות בימינו, כמו גימטריא בכפל-אותיות (הכאה), במלוי, בחילוף אותיות ועוד.

הנה דוגמא מבריקה לגימטריא בהכאה מתוך ספרו "בית נאמן" עה"פ "במה אדע כי אירשנה" (בראשית טו, ח): "תדע שנענש על מלת "במה" שנראה כמסופק ח"ו בהבטחת השי"ת, שאילו אמר "אדע כי אירשנה", אין בדבריו שום פגם וספק, אלא הבטחה גמורה "אדע כי אירשנה", ולכן לא נענש רק כנגד תיבת "במה"... ותיבת "במה" עולה בכפל האותיות ארבע מאות. כיצד? ב' כפול מ' שמונים, כפול ה' עולה ארבע מאות, ולכן עונשו היה (פסוק י"ג) "ועבדום וענו אותם ארבע מאות

גימטריא "עם הכולל", מכך שהמדרש נוהג כך - במד"ר (פרשת קרח פי"ח אות י"ז). והביא שם רמז נאה לכך מהפסוק "אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי" - "אפרים ומנשה" בגימטריא "ראובן ושמעון" עם הכולל (ושוב מצא שקדמוהו רבנן - מרן החיד"א ב"דבש לפי" (ערך גימטריאות) בשם לקוטי גורי האר"י). והוסיף מרן שליט"א רמזים נוספים ממה שנאמר (במדבר י"א ג'): ויקרא שם המקום ההוא "תבערה" (677) כי בערה במ אש הוי"ה (676). וכן בישעיה (י"ב ג') ושבתם (749) מים בששון (748). (מעניין לציין שבספרו "אמת קנה" (עמ' תקט"ז) מוצא מרן שליט"א רמז ב"עם הכולל" עצמו, וכך הוא מרמז: "כל היום לָחֵם ילחצני" (תהלים נו, ב.לחם כתיב חסר ו') בגימטריא "דוד בן ישי" עם הכולל, שהלוחם והלוחץ רוצה לעלות עלי במספר אחד).

עוד כתב שם מרן שליט"א שבגימטריא אין מקפידים על חסרות ויתרות, ומלה המוזכרת בפסוק בכתוב חסר, אפשר לחשב את הערך המספרי שלה כאילו כתובה בכתוב מלא, וכן להיפך. ומצא לזה מקור מפורש ברעיא מהימנא (פרשת פינחס דף רנ"ד ע"ב). עם זאת, באור תורה (אלול התשס"ה סימן קמ"ג אות ג') העיר שלצורך חישוב גימטריא לא שייך להוסיף יודי"ם ווי"ם שנהוג להוסיף היום לציון ניקוד ודגש. והעיר בזה על הרוקח שרמז "בשבייה" עם שתי יודי"ן.

מפתיע ביותר חידושו של מרן שליט"א

כפתור ופרח.

כל רמז לא אניס ליה

עודו ילד קטן בן שבע וחצי, נמשך מרן שליט"א אחרי גימטריאות וראשי תיבות. ושמא שמיה קא גרים, שס"ת שמו, מאיר נסים מאזוז - רמ"ז. וידוע שכמה פעמים הסתתר תחת שם זה במאמרים שפרסם.

כנראה תשוקה זו היא שהביאה להתעניינותו המוגברת בגיל צעיר מאוד בספרי כוונות, המלאים חשבונות של גימטריאות וראשי תיבות. מוחו המתמטי, אותגר מהצד המספרי של הכוונות, והוא ניסה את כוחו בפתרון הנוסחאות. כשלא עלה בידו, נעזר באביו שהיה מגלה לו רק אחר שידע לבאר תוספות מוקשה וכדומה.

בספרו "מגדולי ישראל" (ח"ב) הוא מספר איך בטל ילדותו, מצא בספריית אביו סידור "נהורא השלם" נוסח אשכנז, מלא רמזים וכוונות, "וחשקתי לעשות כמוהו". וכאן הוא חושף איך התרקמה במוחו הרך הגימטריא הראשונה שהיתה פתח לעוד רבבות רמזים בהמשך הדרך: "והנה ביום אחד בפסקת ויברך דוד בפסוק "ומצאת את לבבו נאמן לפניך", עלה בלבי כי **נאמן** באתב"ש הוא **טתי"ט** בגימטריא **חת"ך**, והוא שם קדוש הממונה על הפרנסה כנודע. סיפרתי זה לאמה"ג זצ"ל ביום שבת, אמר לי: מה ענין גימטריא זו לכאן? שתקתי. והשיב מר זקני: זה בא

שנה". וכיו"ב כתב בעל הטורים כי "במה" באתב"ש שי"ץ גימטריא ת'. ע"ש. ושמעתי רמז יפה מחתני הרה"ג ר' דקל כהן יצ"ו למה שישבו בפועל רק רד"ו שנים, כי חס הקב"ה עליהם ועשה **ב"מ ה'**, ב"מ כפול ה' עולה רד"ו. ועוד אפשר, שלבסוף ישבו רד"ו שנים כנגד **אירשנה**, אי"ר שנ"ה".

בין חידושיו ניתן למצוא גם רמזים בניקוד של המלה, כמו הרמז על הסגול בפסוק "אָשְׁתָךְ כַּגֶּפֶן פֹּרִיָה" (תהלים קכ"ח ג'), לרמז **לשלוש סגולות** שסימנם גפ"ן - געזונט (בריאות באידיש) פרנסה נחת, שהכל ע"י האשה ובזכותה, ולכן באה בסגול [והיא יחידה בתנ"ך שלא באה בחיריק] שהוא שלש נקודות" (ראה בית נאמן בראשית מ, י). ומצאתי רמז שלו בדרך נדירה ביותר, והוא על המלעיל והמלרע של הפסוק. בהקדמת ארים נסי גטין (עמ' 17) הביא את הגמרא בכתובות (דף ס"א ע"א) שרבי הונא למד שאשה עולה עם בעלה ואינה יורדת, מהפסוק "והיא בעולת בעל" (בראשית כ' ג') - בעלייתו של בעל ולא בירידתו של בעל. וחיזק זאת ברמז יפה **מניגון הפסוק**, שהמלה "בעולת" דינה להיות מלרע ובאה מלעיל מדין נסוג אחור, שמפני המלה שאחריה "בעל" שהיא מלעיל באה גם "בעולת" מלעיל (שלא תהיינה שתי נגינות סמוכות כנודע). ואילו כמה פסוקים לאחר מכן: "ועתה השב אשת האיש" (בראשית כ' ז'), תיבת "אשת" מלעיל כדינה, ולא נעשתה מלרע בגלל תיבת "האיש" שאחריה. והרי לפניך שעולה עמו ואינה יורדת. והוא

ידי שתכתוב, תשמור את הדברים בתוכך. מסתבר כי בכוונה או שלא בכוונה קלע רבי חויתה כחץ למטרה, כפי שהעיד לימים מרן שליט"א שלרוב אהבתו רמזים, השפיע עליו מאוד רמז זה (וכלשונו בלשון נופל על לשון "דבריו ירדו חדרי בטן").

פרפראות לחכמה

תוך כדי דיבור, דרשה או קריאה בתורה, עולים במוחו בלא מאמץ התאמות בגימטריא לענין שהוא חפץ בו, עד שנראה שבמקביל למלים שהוא רואה או שומע, הוא רואה גם את ערכן המספרי, גם אם מלים אלה כוללות סכומים בני חמש ספרות (ופעם נתן עצה לחשב גימטריא בקלות בשם הגאון **רבי בן-ציון אבא שאול** זצ"ל - לחשב תחילה את המאות, אחר כך את העשרות, ואחר כך את האחדים).

חכמת הגימטריאות השגורה על לשונו באמנות יוצאת דופן, עומדת לו בכמה דברים, בעיקר בשיעוריו ובשיחותיו, המתובלים בפרפראות לחכמה, שכן הוא רואה בזה דרך להשיב רבים מעוון, וכפי שכתב בספרו "בית נאמן" (בראשית מח, ה) ש"כמה בעלי תשובה חוזרים לצור מחצבתם בראותם נפלאות כאלה בתוה"ק מה שאין דוגמתם בשום אומה ולשון". ובירחון "אור הגנוז" (חוברת ג') הביא בשם אביו מרן האיש מצליח שראה בספר אחד, כי ניסו חכמי אומות העולם למצוא בספרי דתותיהם רמזים וגימטריאות

לרמז שאלהם הנאמן במשאו ובמתנו, פרנסתו מזומנת לו, כמו שאמר הכתוב "וצדיק באמונתו יחיה" (חבקוק ב, ד). ולכן נאמן עולה **חת"ך** באתב"ש. [ואז לא עלה בלבי שאחרי עשרות שנים אחתום את שמי **נאמן ס"ט**. ומצאתי חתימה כזו כמדומני בספר ראש משביר]. ואז ניסח לי אמה"ג זצ"ל וכתבתי בפנקסי בעפרון בזה"ל: יום חמישי ט"ז כסלו התשי"ג - **נאמן**. בא"ת ב"ש בגימט' **חת"ך**. ואמר מר זקני יצ"ו שזה לרמז מה שאמר הכתוב [חבקוק ב' ד'] וצדיק באמונתו יחיה. דהיינו שמי שהוא נאמן פרנסתו מצויה לו, כי השם הנ"ל הוא ממונה על הפרנסה כידוע. (ע"כ)."

אגב, כשגדל, לא המשיך לאחוז בדרך זו של תפלה בכוונות (כמו שהעיד על עצמו בהקדמת ספרו "אסף המזכיר"). ופעם נשאל מראש ישיבה אחד מדוע אינו מאריך בתפלה, וענה שאם יכוון באריכות, יעלו לו חידושים וגימטריאות (וכידוע המעשה בזה על מרן הבית יוסף). ופעם עמד בקדושה בפסוק "ברוך כבוד ה' ממקומו", והבריקו במוחו פתאום כמה רמזים (הביאם ב"אסף המזכיר" ערך קדושה).

כשביקר עם אביו בגיל שמונה אצל מרן הגאון **רבי רחמים חי חויתה הכהן** זצ"ל, דיבר אתו הגאון זצ"ל על מעלת כתיבת חידושי תורה, ובין הדברים השחיל רמז על פסוק "כי נעים כי תשמרם בבטנך" (משלי כ"ב י"ח) ר"ת **כתב**, דהיינו שעל

ונוטריקונים כעין אלה הנמצאים בתורה - ויחתרו אל היבשה ולא יכולו. מה לתבן את הבר?!

באירועים ציבוריים הוא תמיד מפתיע עם רמז קולע ואקטואלי המותיר את הקהל פעורי פה. הגימטריאות משמשים לו גם כסימנים לזכירה, ולא פעם הוא 'מתנצל' שהוא זוכר שהרשב"א כתב את הדברים בסימן פלוני כי עשה לזה סימן...

לא פעם משתמש מרן בגימטריאות כמילתא דבדיחותא לפתוח הלב. פעם הסביר בשיעור שדוד היה מפזז ומכרכר לפני ארון ה' כמו החסידים ששמחים במצוות ורוקדים, ואמר בהלצה שמיכל לא הבינה אותו כי כנראה היה לה ראש ליטאי... ותוך כדי דיבור הוסיף בחיוך שכעת עולה במוחו ש"מיכל" בגימטריא "ליטאים". וכן הוא משתמש בכשרונו זה כ'ליצנותא דעבודה זרה' לענות למדברים סרה בתורה ובלומדיה. פעם התייחס לדברי הבלע של הנשיא עייזר ויצמן על משה רבנו שקרא לעם ישראל "עם נבל ולא חכם", והסביר מרן את כוונת הפסוק "עם נבל ולא חכם" באריכות, ולבסוף הפטיר בבדיחותא: מתברר ש"עם נבל ולא חכם" - יוצא בדיוק בגימטריא "עייזר" (297). וידוע שסופו היה שהתפטר מנשיאותו בקלון.

כשאנשים באים לקבל ברכתו או עצתו, הוא שואל לשמם, וכלאחר יד מוצא להם פסוק או רמז הקשור לשמם שיש בו כדי לנסוך בהם עידוד. כך לדוגמא, בחור בשם "עמיחי" שבא להתברך, הוא ברכו ופטרו: השם שלך בגימטריא "הצלחה".

פעם בא אליו בחור מבוגר וסיפר ביאוש כי נפגש כבר עם 145 בחורות, וטרם מצא את זיווגו. אמר לו מרן: "אל דאגה, עוד שתי הצעות תמצא שידוך". האיש שידע שאין דרכו של מרן בהבטחות מעין אלו, הביע את פליאתו, ומרן מיד נימק את הבטחתו: "כתוב 'הנה קמה אלומתי וגם נצבה' (בראשית לז, ז), קמה זה 145, הם הלכו, ו'נצבה' זה 147, הבחורה ה-147 "נצבה" - תעמוד". אמר הבחור "אבל איני רוצה גרושה מבוגרת או בעלת מום". אמר לו מרן "אל דאגה, בעזרת ה' תהיה רווקה צעירה". ובאמת, ההצעה הבאה נדחתה, והבאה אחריה היתה בחורה בת 19 רווקה ובריאה לחלוטין, ונישאו, ואף אחד לא הבין למה הסכימה. ויש המשך באותו הקשר: פעם בתו של אותו יהודי חלתה מאוד. בא לבקש ברכה בצער גדול. שאל אותו מרן לשמה, אמר לו "אביגיל". בירכה מרן שתבריא, ובחופתה תגיד לו "אָבִי-גִיל" - שמח בי. וכאשר אמר כן היה.

צדיקא ופרישא

סיפורי מופת ותולדות חייו של הגאון המקובל, המלומד בנסים, הדיין המצוין, רבנו יצחק צדיקה זצוק"ל מגדולי גאוניה של האי ג'רבא, וממעתיקי השמועה - 'שיטת העיון התונסי' אל האי ג'רבא ובירור יום פטירתו המדויק | ואלה תולדות יצחק

הרב תומר בוכריץ

בן של קדושים

נדירים הפותחים צוהר מועט לדמותו הכבירה.

מעשי מופת רבים מיוחסים לו, ביניהם המעשה המפורסם שראה מלאכי רום בהקיץ, וכמו שמספר מוה"ר רבי יוסף ברבי זצ"ל מפי מגידי אמת, שבימי אותה מגפת הכולירה שחוללה שמות באי ג'רבא, ראה מלאכי חבלה הממונים על חולי זה ובידם פנקס, ושאלם מה זה בידיכם? ואמרו לו: כאן כתוב שמות בני אדם שהגיע זמנם היום להסתלק מן העולם.

כשהביט ר' יהודה בפנקס אשר בידיהם, ראה שם איש אחד מבני הקהילה, תמה ואמר: "למה יומת מה עשה? והלא גומל חסדים הוא!" והשיבוהו המלאכים כי בידו למחוק כל שם אשר יחפוץ ביקרו. (ספר 'ילדי יוסף פרשת נח. ויש מייחסים מעשה זה בתוספת כמה פרטים לכמוה"ר רבי רחמים חורי זצוק"ל, ועיין בספר מגדולי ישראל ח"א עמ' רס"ו שכן נראה עיקר. ע"ש.

משפחת צדיקה ידועה ומפורסמת בפי יהודי ג'רבא ותוניסיה כגאונים ומלומדים בנסים. החל מהאב רבי יהודה זצוק"ל, וכלה בבנו המפורסם יותר רבי יצחק זצוק"ל.

לרבי יצחק שהיה חתנו של ראב"ד ג'רבא כמוה"ר רבי מעתוק חדאד זצ"ל, לא היו בנים כי אם שלוש בנות, ובכך תמו לכאורה עקבות שם משפחה זו, ומזרע זרעו לא ידוע כיום מי שנושא בגאון שם משפחת 'צדיקה'. אך קברו מפורסם לכל באי ומבקרי האי ג'רבא, בבית החיים הסמוך לצלא לכבירה (ביהכ"נ הגדול), ומסוגל לישועות ונפלאות.

אביו רבי יהודה מתואר בפי חכמי ג'רבא: "ראש הגולה משיירי כנסת הגדולה, המרביץ תורה בישראל, ראש גולת אריאל, סבא קדישא, הרה"ג כמוה"ר רבי יהודה צדיקה זצוק"ל, צדיק וישר כשמו". תארים

רבי בוגיד סעדון זצ"ל

חתימתו של רבנו בצד שמאל

גירסא שונה מעט).

יום פטירתו ומקום קבורתו של רבי יהודה אינם ידועים, כי בסוף ימיו עלה

ובספר ממלכת כהנים (סי' ל' וסי' ס"ד) הביא בשתיקה מעשה זה על שניהם כיעו"ש. ואולי הא והא איתנהו).

כדרכם של רבני ג'רבא בימים ההם, אף רבי יהודה נהנה מיגיע כפיו ולא התפרנס מתורתו אלא ממלאכת הנפחות - 'חדאד'. בימי הקציר גבר הביקוש לכלי קצירה, והיתה המלאכה מרובה, על כן היה קובע עם עוזרו שיבוא להקיצו בעוד לילה לצאת יחד לעבוד, עד שיעלה השחר ויגיע זמן תפלת שחרית.

באחד הלילות התעורר ר' יהודה, והיה נראה לו שהשעה כבר מאוחרת, מיהר ושם פעמיו אל בית מלאכתו ולא המתין למשרת. לפתע בעודו שוהה לבדו באישון לילה ואפילה, נתגלתה אליו דמות איש אחד שנפטר מזה כמה שנים ומבקש ומתחנן שיעשה תיקון לנשמתו, על ידי שילך לבית הכנסת הקדוש 'אלגריבה', ידליק נר וילמד כל היום למנוחתו כשהוא שרוי בתענית. ר' יהודה נתן לו את הבטחתו, והדמות נעלמה. יותר מאוחר הגיע המשרת והתפלא מדוע הקדים הרב לצאת הלילה.

סיפר לו ר' יהודה את כל החזיון אשר ראה, והבינו שמאת ה' היתה זאת לתקן נשמת אותו אדם. ותכף סגרו את בית המלאכה והחלו לצעוד אל בית הכנסת 'אלגריבה' הרחוקה, לתקן את אותה נשמה. בלילה שלאחר מכן, כשעלה ר' יהודה על יצועו לאחר יום לימוד ותענית, בא אליו אותו נפטר בחלום והודה לו על שתיקן נשמתו, וברכו: "רבנא יחנניך כמא חנניתני" - ה' יחון אותך כמו שחננתני. (קונטרס 'נפלאות הצדיקים' מעשה ד'. וראה עוד בספר מגדולי ישראל ח"ד עמוד ת"כ,

כשהגיע זמן תפלה, היה חובט בדלת להעירו משנתו. כשעלה ר' יהודה ארצה ליווהו ה'מעורר' הנאמן עד שדרכה רגלי אדוניו באניה, ולאחר מכן פנה ושב אל עקבותיו ומת, כאילו בא על תיקונו. ויהי לפלא.

הוי גולה למקום תורה

מאב קדוש וצדיק זה נולד רבינו, רבי יצחק צדיקה צוק"ל. נשמתו הטהורה ירדה לעולם בשנת התקע"א, לשבעים וחמש שנים של תורה ויראה, רבנות ודיינות, והעמדת תלמידים שהעבירו הלאה את שיטת הלימוד העתיקה שהעתיק מגאוני תונס.

אביו ר' יהודה קיים בו 'הוי גולה למקום תורה', ושלחו אל תונס הבירה ללמוד מפי גאוניה וחכמיה אשר יצא שמע חכמתם ועיונם בכל הארץ, המה הגבורים אשר מעולם. שם למד וקיבל תורה מפי הרה"ג ר' משה טייב זצ"ל בנו של מורנו הרב הגאון 'ערך השלחן' זצ"ל, ועוד הוסיף לצקת מים על ידי גאון עוזנו מורנו המלוב"ן רבי ישועה בסיס זצ"ל (ממלכת כהנים סימן ס"ה, קונטרס אנשי שם בערכו).

מלבד זאת עוד הוסיף דעת ותבונה מפי מוה"ר הגאון רבינו שאול הכהן זצ"ל, שהיה הולך אליו לעירו (הדיגת) בכל שבת, מרחק גדול כשעה הליכה, ללמוד תורה מפיו (ממלכת כהנים סי' כ"ז).

באחד המכתבים ששלח לאביו בהיותו לומד בתונס, כתב רבינו: "בתחילת בואי היו התלמידים משחקים ממני, וברוך ה' כעת אני משחק מהם". ופעם אחת אחר

רבי שלמה מאזוז זצ"ל

ארצה להיטמן בעפרה.

מסופר שהיה בחצרו כלב שתמיד

הגהות מכתב יד רבנו

צינונו הקדוש

נר תמיד לזכרו

עמדו למבחן לפני רבי ישועה בסיס עם חברים מקשיבים בענין עמוק מאוד, פנה רבי ישועה אל הרבנים אשר לפניו ואמר להם: "מתיירא אני על העלם הזה אולי יפגע בדעתו, כי ראיתי לו שמטיב להעמיק בעיון דק מאוד" (ממלכת כהנים סי' ס"ה). ובעוונות הרבים כאשר חזה הנביא בגדלו כן אירע, וכמחצית מימי חייו (ל"ז שנים, משנת התר"ט) עברו עליו בסבל מחלת היגון.

והסר ממנו יגון

חכמי ג'רבה תיארו את תמצית ימי חייו של רבינו בראש ספרו 'זרעו של יצחק': "וילך יצחק הלך וגדל בחכמה, לעסוק אהב, ובתורתו יהגה כארז בלבנון ישגה, וילכוד את עיון ולמד תורה לפני רבני תונס זיע"א, המה ראו כן תמהו מעומק עיונו ודקות שכלו, מה נעים גורלו. וישב על כסא המשפט פה העירה ג'רבה יע"א. בימיו נכנעו הרשעים, ורמי הקומה גדועים, מאימת הרב ומפחדו, כי כביר מצאה ידו, ומי כמוהו מורה. והן בעוון במבחר ימיו חלה 'חולי היגון' - רעיוני יבהילוהו, כתרוהו הרדיפהו מנוחה הדריכוהו, ורבו דאגותיו וגברו מחשבותיו. ומיום גדל צעריו לא נהנינו לאורו, למגמר ולאגמורי".

על מחלה זו שתקפה את רבינו, מספר מורנו הגאון רבי כלפון משה הכהן זצ"ל בספרו ברית כהונה (אה"ע מערכת ג' אות ט"ז), משם דודו הרה"ג ר' יצחק הכהן זצ"ל: "כאשר היה הרב המובהק מהר"י צדיקא ז"ל חולה במוחו, בא לפני

הגאולה. ואם נמחק משהו ח"ו יקרה לו נזק. רבינו ביקש מרעהו הרה"ג ר' נסים ביתאן זצ"ל לעשות עמו דבר זה, אך ר' נסים מיאן וחשש לסכן את עצמו, על כן טבל לבדו ונמחק קוצו של יו"ד, ומאז נפגע במוחו. (נפלאות הצדיקים מעשה ו'. ויש גירסא אחרת, שביקש כזאת מהנגיד שמולא

זצ"ל המפורסם בג'רבא, אחיו של הרה"ג הדיין רבי נסים חדאד זצ"ל, שגם לו היה יד ושם בקבלה, וטבל עמו ולא נמחק או נפגם אצלו כלום מן השם. ג'רבא יהודית עמ' 31).

כפי הנראה מחמת מעשה זה חששו מאוד בג'רבא לעסוק בחכמת הקבלה, מלבד מעטים. וכמו שיש ללמוד מדברי מרן הגאון רבי מצליח מאזוז זצוק"ל בשו"ת איש מצליח ח"ג (או"ח סי' ד' אות ז'), שכתב: "שמעתי בודים שהמתעסק בה יוצא מדעתו בר מינן חלילה, הס כי לא להזכיר".

שיטת העיון

כזכור, למד רבינו אצל חכמי תונס, וילכוד מהם את שיטת העיון, ואף הם התפעלו מדקות שכלו ועומק עיונו. מסורת בידינו שהוא ורעהו הגאון הדיין רבי מנחם מאזוז זצ"ל, היו 'כלי שני' המקבלים מחכמי תונס את חכמת העיון הישר, ולימדוהו הלאה

מצבת מהר"י צדיקה

מר זקני הרב ראש הרבנים פה, הרה"ג מורנו הרב רבי יוסף הכהן ז"ל, לפני כמה חכמים, וביקש ממנו שימחול לו. והשיב לו מהרי"ך ז"ל: 'על מה ולמה? ומה יש לי עליך שאמחול לך?' ואמר לו מהרי"ך ז"ל: 'על אשר הלכתי לעוב"י תונס יע"א ונסמכתי לסדר גיטין'. והשיבו מהרי"ך ז"ל: 'האם בכך אתה חושדני שיש לי מזה שום צער? מי יתן כל עם ה' נביאים, וכל מן דין סמוכו לנא, ואל תחשוב מזה כלל בלבך עלי'. ואמר לו מהרי"ך ז"ל: 'אף על פי כן מחול נא לי'. ואמר לו מהרי"ך ז"ל: 'אלפי מחילות!' וכמדומה שביקש ממנו לברכו, וברכו. כי היה תולה אולי מחלת מוחו ודעתו נגרם מחמת זה רחמנא לצלן".

ומאידך מפורסם בפי יהודי האי ג'רבא, כי סיבת מחלת רבינו היתה מעסקו בחכמת הקבלה, שם למד שהכותב שם השם ברוך הוא (או שמות אחרים) על חזהו וטובל בו בכוונות וייחודים ולא ימחק ממנו מאומה, יכנס לקדושה גדולה ויוכל לפעול לקירוב

באי ג'רבא לתלמידים הבאים אחריהם, ביניהם מורנו הגאון רבי סאסי הכהן זצ"ל, מחבר שו"ת 'זרע דוד'.

מסופר על תלמידי רבי סאסי שהגיעו בדרך לימודם בגמרא לדיבור תוספות קשה ועמוק. וציום הרב להכינו היטב וללמדו אחר הצהריים. והנה אחד התלמידים פגש בדרכו לביתו את רבינו יושב על הספסל, והראהו לתומו לשון התוספות. רבינו עיין קימעא ופירש לו דבריהם בבהירות.

אחר הצהריים כששבו התלמידים לפני רבם, ידע רק אותו תלמיד לבאר דברי התוספות כיאה וכיאות. תמה רבי סאסי והחל לחקרו על כך, עד שלבסוף גילה שקיבל את ביאורם מרבינו. התפלא רבי סאסי ואמר לו: "זכית והגעת עד כדי כך?".

בהזדמנות אחרת, סיפר מורנו הגאון רבי רחמים חי חויתתה הכהן זצ"ל, נתקשו החכמים בדברי מהר"ם שיף העמוקים, ובקשו להכנס אל רבינו בשעה שדעתו צלולה עליו. נכנסו ומצאוהו נינוח ורגוע, והראו לו את הדברים. רבינו הסתכל מעט ופלט קללה 'יעטיה גלבה' (יתן לו ה' צרה צרורה), והמה נבהלו, כי חשבו שרבינו מקללם. ואז הסביר להם שצריך להפוך את השורות, ליתן את שלמעלה למטה ואת שלמטה למעלה והכל מבואר יפה, וקילל את המדפיס שהפך את השורות (מגדולי ישראל ח"ד עמ' תמ"ה).

עוד מסופר שהגיע שד"ר אחד תלמיד חכם מארץ ישראל, שהתארח אצל מוה"ר המקובל האלהי רבי משה עידאן זצ"ל, ובלמדם יחד נתקשו מאוד בדברי הש"ך שהיו סותרים זה את זה. אותו שד"ר ציין

שמזה זמן רב נתקשה בקושיא זו, ושאל לחכמים ולנבונים ואין פותר אותה. רבי משה מארחו הציע לו להמתין לשעה הראויה כדי לשאול על כך את רבינו, שהוא מפורסם בעומק עיונו. ואכן, כשהגיעה שעת הכושר נכנסו פנימה אל רבינו, ששמח לקראתם וקיבלם במאור פנים. כשאמרו לו מטרת בואם, ביקש שיקראו לפניו את הדברים. רבינו הקשיב וחשב זמן מה ולבסוף הסביר להם את הדברים בטוב טעם ודעת, כששניהם מלאי התפעלות על גאונותו (נפלאות הצדיקים מעשה ו').

רוח קדשך אל תקח ממני

אף בימי חליו, רוח הקודש הופיעה תדיר בבית מדרשו ופיעמה בקרבו, ובכמה וכמה הזדמנויות גילה דברים נסתרים מעיני כל ח.

פעם אחת הגיע לג'רבא תלמיד חכם מתונס שרבינו למד תורה אצל אביו רבי משה. אותו חכם בא לבקר את רבינו בביתו, ורבינו היה שוכב סמוך לפתח כשפניו כלפי פנים, שאינו רואה פני הנכנס.

והנה תקף כשהגיע אותו חכם, סובב רבינו את פניו וקרא לעברו: "ברוך הבא בנו של מורי ורבי". אותו חכם עמד משתומם שרבינו מעולם לא הכירו, ומהיכן ידע על בואו? השיבו רבינו: "ראיתי נשמת מורי הרב, שנכנסה עמך, ומזה ידעתי שאתה בנו" (נפלאות הצדיקים מעשה ט').

בדומה לזה, סיפר הגאון רבי בוגיד סעדון זצ"ל, כי כשהיו החכמים הקדמונים לומדים בעליית 'רבי יעקב חורי' ומתקשים באיזה ענין, היו שולחים את אחד התלמידים אל

(ג'רבה יהודית עמ' 33).

עוד היתה משפחה אחרת שדאגה לרבינו בכל צרכיו, והיו שולחים לו ארוחה דשנה מדי יום עם שליח אחד בשם יוסף בן ר' זקן ז"ל. פעם אחת אחד מבני אותה משפחה נעקץ מעקרב מסוכן, והחלה מהומה גדולה לדאוג לו לרופא ולרפואות, ומתוך כך שכחו לשלוח לרבינו את ארוחתו. לאחר שהוטב מעט מצב החולה, נזכרו מארוחת רבינו ומיד שלחוהו אליו. כשהגיע יוסף עם ה'משלוח' אל בית רבינו, שמע את רבינו מחלון ביתו: "יוסף! מה שלום החולה שעקצו עקרב, הרבתי בתפלה עבורו..." יוסף עמד נדהם וידע כי רוח הקודש מפעמת ברבינו (חכמי ישראל בג'רבה ובתונס עמ' 66).

אל תגעו במשיחי

מפורסם היה רבינו גם אצל הגויים כאיש קדוש ועושה נפלאות, ולפעמים כשיבהילוהו רעיוניו והיה מסתובב בין הדוכנים בשוק, היה נוטל פירות מהדוכנים, ואין מי יאמר לו מה תעשה ומה תפעל.

פעם אחת פנה רבינו אל דוכן פירות משמש טריים, והושיט ידו לבחור מהם כדרכו, אך בעל הדוכן היה ישמעאלי שונא ישראל, העז פניו ודחפו וקיללו. רבינו כעס והחל לומר דברים בלתי ברורים והפך את כל הדוכן על פניו ארצה, ואף אותו נכרי כרע נפל כפגר מת.

ותהי מהומה גדולה, וכמעט שרצו לעשות נקמה גדולה ביהודים. אך כמה יחידים בעלי שכל ומדע הרגיעו את הרוחות והציעו לפנות קודם אל שופט

רבינו לבאר להם כל סתום. אם היה הענין קל היה שם את הדברים בפי השליח, ואם היה הענין ארוך ומפותל היה טורח ומגיע בכבודו ובעצמו להסביר להם.

פעם אחת הגיע חכם אחד בלתי מוכר שנראה כתלמיד חכם ומעיין טוב בתלמוד, אך תהלוכותיו היו מוזרות וחשדו בו שאינו הגון. נועצו יחדיו לשלוח לרבינו שיש להם "ענין מסובך בגמרא" שיבוא להסביר להם, כדי שיגלה דעתו על אותו חכם ויתהה על קנקנו.

רבינו קם ויצא מביתו להגיע אליהם, ובעודו מתקרב על העלייה בהיותו למטה ברחוב, צעק להם: "יש לכם 'מין' בעליה ואתם אומרים לי לפרש לכם סוגיא?!" ושב אל עקבותיו. בדקו אחריו ומצאו שהוא מין ואפיקורוס גמור, והתרחקו ממנו (חכמי

ישראל בג'רבה ובתונס עמ' 66).

ברכות לראש משביר

באותן שעות שרבינו התבודד ברעיוניו, היה יוצא לשוק, ומקומו קבוע ליד יהודי אחד מוכר פולים שלוקים מתובלים שריחם נודף, מעשי ידיו להתפאה אותו יהודי היה מכבד את רבינו, וכל פעם שהגיע קילף והגיש לו צלחת פולים משובחים.

יום אחד בעת רצון בירך אותו רבינו: "רבבי יעטיך לולאד בלאחרה, ולמאל בלגרארה" - ה' יעניק לך בנים רביעיות, וממון באמתחות.

ברכת רבינו לא שבה ריקם, ואכן נולדו לאותו יהודי ארבעה בנים, ונתעשר עושר גדול ועסקיו פרצו ימה וקדמה, ועד היום ידועה משפחתו (משפחת קאבלה) בעושרם

מפי רבינו

"כל אלמנה ויתום לא תענון" (שמות כב, כא). שמעתי פרפרת נאה ומטיים בה מכתב יד הקודש כמוהר"ר רבי יצחק צדיקא ז"ל וזיע"א, שסופי תיבות "ויתום לא תענון" הם "אמן" - רמז שלא יענו אמן יתומה. ואני אבוא אחריו ומלאתי את דבריו בתוספת נופך, על פי מה שאמרו ז"ל [ברכות דף מ"ז ע"א] "כל העונה אמן יתומה, יתיימו בניו רחמנא לצלן. וזהו דסמיך ליה "כי אם ענה תענה אותו" (מלשון עניה כנזכר), אז "וחרה אפי וגו' והיו נשיכם אלמנות ובניכם יתומים" רח"ל. וכל העונה אמן כהוגן זוכה ונכנס לגן עדן, כמו שאמר הכתוב פתחו שערים ויבוא גוי צדיק שומר אמונים - אל תקרי אמונים אלא אמנים. (ספר 'בכור יעקב' להחז"ה ש' יעקב ב"ר יצחק הכהן זצ"ל).

אדם אחד, ותכף בתום דבריו התקרבה היונה והתעופפה סמוך לחיקו. תפסה רבינו בידיו והביאה לשכנו שידאג לה לשחיטה כהלכה, וציוהו לבשל אותה ולא יזרוק ממנה כלום, ואחר כן יאכלוה ביחד בברכה כי זהו תיקונה (נפלאות הצדיקים מעשה ח').

גדולים צדיקים במיתתם

תאריך פטירתו של רבינו היה לוט בערפל. בהסכמת חכמי ג'רבא לספרו, כתבו יום פטירתו בדילוג השנה: "ובשנת עליונים בקשו את רבי ונשבה ארון

העיר, ויאמרו לו: "יהודי אחד הרג ערבי לעין כל בשוק".

השופט ברוב חכמתו התפלא הכיצד יעשה כזאת בישראל, ובירר הדבר ואמרו לו שעשה זאת 'פאקי יצחק'... בשמעו כן השיבם לאמר: "רבי יצחק הוא קדוש ונביא מושלם, ואין ספק כי זה הערבי חייב מיתה! ובכל זאת נלך יחד לראות כיצד נפל דבר, ותיזכרו שכן הוא האמת".

ואכן, אחר הבירור, גילה להם רבינו שאותו ישמעאלי חייב מיתה, כי אמש הרג את רעהו וקברו במקום פלוני באיזה פרדס תחת העץ, ולקח את אשתו. ובדקו הדברים ומצאו כי פי ה' דיבר, ולא נפל דבר מכל אשר העיד רבינו ברוח קדשו, ונחה שקטה כל הארץ (שמו אברהם - מעשה נסים עמ' ט"ז).

במקרה אחר, כשלעת ערב נעלמו עקבותיו של רבינו, שלחו את שומר העיר (גוי ערבי) לחפש אחריו בשדות הסמוכות. לאחר זמן הגיע כשרבינו אחוז בידו, אך יד הערבי יבשה ולא יכול להזיזה. ויאמר להם: "מה המעשה הזה אשר עשיתם לשלוח אותי אל איש כזה?". ויבקשו מרבינו להתפלל בעדו והסבירו לו שהם שלחו אותו מרוב דאגה לשלומו. ויען להם רבינו: "האם גם אתם צויתם אותו להכותני?". ויפצירו בו מאוד עד אשר סלח לו ותשב ידו לאיתנה (ממלכת הכנים סימן ס"ה).

יונה מצאה בו מנוח

גם רבינו כאביו, תיקן נשמות נפטרים. ומעשה שהיה כך היה: יונה אחת באה ועמדה לפני שכנו של רבינו, רבינו הביט בה ואמר לו: "דע לך שמגולגלת ביונה זו נשמת

כמוהו בעיר. זיע"א".

ואכן, בדקתי ויום ד' אלול תרמ"ו חל בליל שבת קודש. וכן יש לתקן בכל הספרים שנזכר בהם יום אחר או שנה אחרת.

יש לציין מאורע מיוחד שאירע בהלווייתו של רבינו, וכפי שהעיד וסיפר הרה"ג ר' בועז חדאד משם מרת אמו שהשתתפה בהלויה, שראו כולם עין בעין ציפור אחת מעופפת על גבי הארון עד שנטמן בקברו (ג'ר"ב יהודית עמ' 33).

עוד מופת מסופר אודות מקום קבורת רבינו. גוי אחד שהתגורר בסמוך לו, היה רגיל למלא את אשפתו ולהשליכה שם, ולא שת לבו לקדושת המקום. עד שלילה אחד בא אליו רבינו בחלומו להרגו בחנק, וכשאזר אומץ לשאול מה זה ועל מה זה, הוכיחו על פניו שהוא מטנף מקום מנוחתו. ומאז החל לנהוג כבוד גדול בקברו של רבינו, לסיידו ולהדליק שם נרות.

דבר מעניין מצאנו בשו"ת 'שואל ונשאל' חלק חמישי (יו"ד סימן קכ"ח) למוה"ר הגאון רבי כלפון משה הכהן זצ"ל, שאלה שהובאה לפתחו: "איש אחד המוני פשוט וזקן, אמר לבית הדין שחלם כי הרה"ג ר' יצחק צדיקא זצ"ל אמר כי קהל פלוני (הרחוקים מפה קהל קדוש אלחארה אלכבירה) הם בחרמות, ונסתפקו אם יכולים להתיר אותם בעשרה מהקהל הנזכר, או צריכים שיתירו להם קהל אחרים...".

וגדולים צדיקים במיתתם יותר

הקודש, והיתה מנוחתו כבוד ליל שבת קודש כבן ע"ה שנים". גם הרה"ג ר' בועז חדאד ז"ל כותב, שבימיו לא היתה מצבה על קברו של רבינו, והוא בירר יום פטירתו משם המנוח יוסף בן ר' זקן ז"ל (שהיה בימיו ומביא לו ארוחותיו מדי יום כנ"ל), ועל פי דבריו הקים מצבה על קברו וחקק עליה יום פטירתו (חכמי ישראל בג'ר"ב עמ' 66).

ואני הצעיר כותב השורות זכיתי לבקר בקברו בקיץ התשס"ז, וראיתי כתוב על מצבתו: "נלב"ע ד' לחודש אלול שנת התר"ל..." כשהאות האחרונה של השנה אינה ברורה (ויש בה כעין שני קוצו של יו"ד). ובמצבה חדשה שעשו על גבי כותל הסמוך לקברו כתוב תאריך "ג' באלול הרחמים התר"ם". וכן מפורסם ונכתב בלוח שנה של ישיבתנו כסא רחמים תככ"ץ, ובעוד ספרים. אך בדקתי וחישבתי שני ימים אלו ואינם תואמים לליל ערב שבת קודש (יום ג' אלול התר"מ חל ביום שלישי), שהוא יום פטירתו וכנ"ל. ושמרתי הדברים בלבי.

והנה לאחר שנים מצאתי הדבר מפורש ומבואר בספר "כסא רחמים לדור רביעי" (פרשת תולדות אות ו', והובא בספר מלכי תרשיש ח"ב בערך רבי רחמים חורי), שם כתב: "הפירוש הנזכר דרשתי על מטתו של החו"ש הדו"מ כמה"ר רבי יצחק צדיקא נ"ע, שנלב"ע בד' לחודש אלול שנת ותר"ם, והוא בעוונותנו הרבים היתה דעתו מטרפת כמו ז"ל שנים קודם פטירתו, ומקודם היה חכם גדול שאין

זרעו של יצחק

כעשר שנים אחר פטירת רבינו, בשנת התרנ"ו, יצא לאור ספרו 'זרעו של יצחק', בעריכת קרוב משפחתו הגאון רבי יעקב הכהן גדישא זצ"ל. וכמה גרגירים שנשמטו מהם, הובאו בירחון קרן דוד ב' (סימן ז').

בהקדמתו, תחת הכותרת 'מרגניתא טבא', כתב ושירטט רבי יעקב את השורות הבאות:

"למודעי אני צריך כי אלו כתבי הקודש הנמצאים מיתר הפליטה, נעתקו כמות שהם, משנה כצורתה, כי סמכו על חזקה רבה שיש לחבר שלא יוצא דבר שאינו מתוקן מתחת ידו, וכל שכן מעלת מוה"ר המחבר זלה"ה דכבר נודע שמו בשערים כי רב גובריה הוא, דודאי כל דבריו באו על קו היושר וכל המעיין בהם יוסף לקח. ותא ואחוינך מרגניתא טבא היוצאה מדברי מוה"ר המחבר זלה"ה, מן מעט שנו"ת שלמדתי בדברי קדשו בדרך מקרה, ומזה תקיש לכל שאר אמריו כי נעמו, ויש בהם תועלת גדול למעיינים בהם שיחכמו עוד. כי הנה איתא בכתובות..."

כאמור היו לרבינו כתבים וחיבורים

רבים על התלמוד והפוסקים, ובעוונות שלטה בהם יד הזמן וספו תמו, אבדו ונשרפו, ומה שנדפס הוא מעט מן המעט שארית הפליטה. ויש התולים בזה את חוליו אשר חלה בו (ראה בספר ממלכת כהנים סי' ס"ה. וכיו"ב מסופר על מוה"ר 'חלב חטים' ז"ל כידוע).

כמו כן, היה רגיל לכתוב הגהות והערות בגליונות הספרים שלמד בהם, בחתימת שמו הטהור בתחילת דבריו: אי"ץ - 'אמר יצחק צדיקה'. מהגהות אלו ליקט מר זקני הגאון רבי שלמה מאזוז זצ"ל כמה חידושים וקראם בשם 'ציץ הזהב' - צי"ץ נוטריקון יצחק צדיקה, ובתיבת הזהב נרמז שכלו החד והנפלא שהיה לבו מבעית בתלמוד בעיון וסברא ישרה. ונדפסו בירחון אור תורה (תשל"ז סימן א').

גם בספר מלכי תרשיש ח"א (עמ' שס"א) מציין שראה ספר 'לשון ערומים' השייך לרבינו, מלא בהגהותיו. ולאחרונה נמצאו באי ג'רבא כמה מהגהותיו של רבינו בגליון ספר שו"ת 'מוצל מאש', וטרח להעתיקם החה"ש ר' אייל חדאד שליט"א, ואי"ה נערכם ונפרסמם. ומה "זרעו של יצחק" בחיים אף הוא בחיים. זיע"א.

דברים מיוחדים בגדלותו של מורנו רבי משה לוי זצ"ל מתוך משאו של

תלמידו הגאון רבי חיים לוי שליט"א
במעמד סיום הש"ס בישיבה

עמו לא כ"כ היתה מספקת. עמלנו וטרחנו, השקענו ולמדנו, עד שנכנסנו לשיעור כדי לדעת ש...לא הבנו כלום... האמינו לי, מתחשק לי לעזוב הכל, לרוץ אתו למעלה למקום הקבוע, ולהתענג על זיו ה'.

אנו רואים פה את רבי יעקב כהן שנכנס אתי פחות או יותר באותה תקופה לישיבה. זכורני איך מר אביו בא לרשום אותו לישיבה, בשעה שרצו לקבל אותו בכל כך הרבה מקומות, ובסופו של דבר האב קיבל את ההחלטה הנבונה והמשכלת, וזכה להכניסו לישיבת "כסא רחמים", וזאת למרות שלא היה זה פשוט מכיון שהאב התגורר בניו יורק שבארה"ב, ומדי חג היה על רבי יעקב לטוס לביתו. וב"ה, רק ישיבה כמו "כסא רחמים" יכולה היתה לקחת פרויקט כזה ולהביאו לשלימות כפי שאנו מכירים אותו.

ברשות מו"ר מרן ראש הישיבה!

היום ט' בטבת הוא יום פטירתו של עזרא הסופר. אנו הספרדים נוהגים לחשב את זה מחר בעשרה בטבת. כשנכנסתי וראיתי את מורנו ראש הישיבה, חשתי ממש כאילו עזרא הסופר נמצא פה במקום. ראיתי בבואה של עזרא הסופר, שהיתה התורה ראויה להינתן על ידו, בישיבה הקדושה הזו.

מורי ורבותי, כבוד הרבנים החשובים! כל אחד ואחד ראוי לכמה דקות הקדמה לפני שמזכירים את שמו. אני רואה פה את חבריי לספסל הישיבה, ואת גדולי הגאונים שהכרתי בישיבה - הגאון רבי אהרן מאזוז שליט"א. כשנתיים לפחות זכיתי להכין עמו את השיעור בחברותא כהקדמה לשיעור של מורנו הרב משה לוי זצ"ל. כולכם מכירים את רבי אהרן בגדולתו, אך כשהיה מדובר בשיעור של מורנו הרב, גם ההכנה

רבי חיים לוי

הליטאית היתה אז בשיא האופנה, והיצר הזה לא נתן לי מנוח (בזמנו זה היה דבר חריג לעזוב וללכת למרכז הישיבות בירושלים בשיטת ליטא). שמתי לי למטרה ללכת על הטוב ביותר באותה תקופה - או חברון או עטרת ישראל.

הלכתי לישיבת חברון, אך לא פגשתי את ראש הישיבה, אז פניתי לראש הישיבה בעטרת, יבדל לחיים ארוכים עדי זקנה ושיבה הרב מרדכי אזרחי. היה זה בבין הזמנים של אדה, ואני ביקשתי ללמוד כבר בקיץ בישיבה הזו. באתי ואמרתי לו: נפשי חשקה בתורה (כמו בסיפורים של פעם...). (אגב, אני רואה שנכנס לפה יהודי יקר - רבי גדעון מאוז, שבא לבקר אותי לאחר שבועיים-שלושה ועשה עמי שבת באותה ישיבה).

ראש הישיבה התעניין מהיכן אני מגיע, וכששמע "כסא רחמים", שאל: מה זה, פקולטה? אוניברסיטה? אמרתי לו: ישיבה. הגיב: **רחם עלי ושב בכסאך...** (אז, לא הכירו את כסא רחמים. היום, יודעים שזה מקום

ברשות מו"ר רבי צמח אשר לא נס ליחו. הרבה דברים השתנו בישיבה חוץ מרבי צמח, ה' יאריך ימיו בטוב. אם יש לנו קצת אהבה לבורא עולם, זה בזכות רבי צמח. ברשות הרב מאדאר אשר מאיר כשמש בתורתו של מו"ר הרב, וראש הכולל רבי עידאן העומד כמגדלור לאן לשאוף ולהגיע, וכמובן גדול ענווי הדור רבי רחמים מאוז.

זכינו ללמוד בבקרים אצל רבי משה את שיטת העיון, ואחה"צ למדנו עם יבדל לחיים טובים מרן ראש הישיבה במשרד פנימה. אני זוכר ששיעורו של מרן ראש הישיבה היה עמוק ולא קל בכלל. יום אחד למדנו הלכות מקוואות, ושם שאלתי שאלה. מרן ראש הישיבה נהנה מהשאלה והחמיא לי "אשרי יולדתך", והציע שאנסה ליישב, והנה הקב"ה זיכני ואחרי כמה רגעים עניתי תשובה. הוא התפעל מאד ואמר לי אתה צריך לכתוב את זה בספר שתוציא לאור (בישיבת כסא רחמים, לחבר ספר זה המינימום...). שאלתי: ומה יהיה שם הספר? שאלני מה שם האב והאם - ר' אליהו ליאון ושושנה. אמר לי "חיים שאל" - אתה "חיים" והוריי שושנה אליהו לוי. אני זוכר שהיתה זו התרגשות רבה איך שישבנו וכתבנו.

רבותי, עזבתי את הישיבה בגיל 18. רציתי לטעום את הפלפול האשכנזי. הלמדנות

של כבוד). בסוף הבין שאני עקשן, וכיון שהייתי נמוך ועדיין כזה שלא נחמד לבעוט אותו החוצה, חמל עלי ושאל אותי: מה למדת? כאן נכנסתי לבעיה, כיון שבאותה שנה לא למדנו גמרא, אלא בית יוסף הלכות שבת, אצל מורנו הרב משה.

בתמימותי אמרתי לו: הרב, לא למדנו גמרא, למדנו בית יוסף. ואז, קיבלתי תחושה כאילו הוא מנסה לעזור לי אבל אני לא מנסה לעזור לעצמי... נכנסה בי עזות דקדושה והצעתי לו: "הרב ילך לביתו (שהיה מול הישיבה) ויפתח בית יוסף, אם יש סעיף שאינני מכיר, דש, לש, בורר וכו', אני לא בישיבה!". רבותי, זו לא גדולתי, זו היתה מנת חלקו של כל מי שישב בשיעור. זה מה שקורה כשיושבים ללמוד שנה שלמה עם מורנו הרב.

הוא נבהל כי הבין שעכשיו הוא בבעיה... אמר לי: יש לנו ר"מ בישיבה שנחשב בעל הלכה גדול בשם רבי מרדכי פרבשטיין, לימים ראש ישיבה בחברון, יש לו פסקים מעניינים ובעיקר התפרסם בפסקיו לגבי עולי רוסיה איך לדונם, אביו מאוצר מפרשי התלמוד. הציע לי לנסוע אליו. עניין אותו איך בחור אומר כזה דבר.

נסעתי אליו, והוא השתאה לנוכח ידיעותי. לבסוף אמר לי: מבחינתי אתה בישיבה. התקשר לראש הישיבה ואמר: אם זה תלוי בי, הוא בעטרת, אבל חבל לו, כדאי שיהיה בעל-הלכה! הבטתי בו וחשבתי:

הלכה כבר יש לי, אני רוצה עכשיו למדנות.

בשלב מסוים הרב פרבשטיין אמר לי: יש בישיבה הרב לייזר סילבה, למדן אמריקאי גדול, לימים הקים את ישיבת דרך חכמה, כדאי לך להתייעץ אתו לפני שאתה נכנס לישיבה. באתי לביתו, אמר לי: אני מכין עכשיו מרק במטבח. אתן לך סתירה ברמב"ם, אם תישב אותה, אתה מתאים לישיבה שלנו. נתן לי רמב"ם בהלכות גזילה בסוגיא שנקראת שינוי קונה. ישבתי וחשבתי בראש ישר כסרגל של כסא רחמים, והנחתי את המהלך אחרי עשר דקות. הוא שמע וצעק: "כיוונת לרַב חיים הלוי!". כבוגר כסא רחמים לא ידעתי מי הוא רב חיים הלוי. חשבתי שהוא מתכוון בצניות אלי ששמי הוא חיים לוי... ואז אמר לי: מי שלא יודע לרקוד משמחה כשהוא מכוון לרב חיים הלוי, המקום שלו אינו כאן. רק אז קלטתי שזה שם של ספר... לבסוף, קיבלו אותי לישיבה, והשאר היסטוריה.

בגיל 21 נישאתי כדרך ישיבת כסא רחמים להנשא מוקדם, שלא כמו חבריי שנישאו בגיל מבוגר יותר, ופתחתי כולל של בוגרי עטרת ופוניבז'. האברכים היו למדנים צעירים שהתחתנו עכשיו ומשאת נפשם רק לשמוע את השיעור של הראש כולל ולהוכיח לו למה הוא טועה. ממה נפשך אם אנו יודעים את מה שאתה אומר אז למה אתה מדבר, ואם אנחנו לא יודעים, אנחנו נסביר לך גם למה אתה לא צודק. זו האוירה שהיתה שם. 30 אברכים ליטאים והספרדי היחיד זה עבדכם, אבל בכ"ז כיון

**הרב משה שיש לו סברות כרס, כי דוקא
זו הסיבה שאני אלמד אותו, כי כרסו עבה
ממתניכם, כי כרסו המזוקקת מיסורים
כולה קדושה וטהרה!**

באותה פרשה כתוב "פרח מטה אהרן"
בגימטריא "הרב משה לוי". חשבתי לעצמי:
ה' עושה נס להראות שאהרן צודק. כל
הזמן אומרים לרבי משה "רב לך", והנה
"פרח מטה אהרן", ובהמשך כולם שמים
את מטותיהם, ורק ממטה אהרן יוצא פרח
ויצץ ציץ ויגמול שקדים. נשאלת השאלה
אם אתה רוצה לעשות נס אז תגיע לנקודה
הסופית, תשים ישר שקדים? אלא, בדרך
הטבע קודם יוצא פרח אח"כ ציץ אח"כ
שקד, הקב"ה אומר: לא סתם אני בוחר
ברב משה לוי. כל מהותו היא נס אחד
גדול, אבל זה ע"פ טבע, זה מכוחו, זה
מדיליה. היה פרח הפך לציץ אח"כ הפך
לשקד. שקד מסמל את ההתמדה ואת
המהירות. הפלא הגדול של רבי משה זה
המהירות שהוא הגיע אליה.

"כסא רחמים" זה בגימטריא "סנהדרין!"
התורה עומדת היום על כסא רחמים, זה
אחריות שלכם, אין עוד! אני בא משם
ומכיר בחוץ ואני אומר לכם: אין עוד!
אתם צריכים להבין מה מוטל עליכם
ומצד שני לאן אתם צריכים ויכולים
להגיע. יתן ה' שבעז"ה הישיבה תמשיך
לעלות מעלה מעלה בתורה וביר"ש אמן.

שהכרנו מהישיבה והיתה ידידות, הטובים
ביותר הגיעו לשם, והיתה ממש אופוריה.

יום אחד, פגשתי את רבי רמי חדד שהיה
אצלי באיזה שיעור, והוא אמר לי: תחזור
למקורות... אמרתי לו: מה רע במה שיש
פה? שמעת עכשיו את השיעור...

לאחר זמן משהו שולח לי שיעור של
רבי משה, ובו הרב מנסה להסביר לתלמידיו
אחת מהלכות ברכות - סוגיא שעניינה
אותי - אדם בירך על תפלין ולא יכול להניח
כי התפלין אינן שלו או פסולות, הביאו לו
תפלין אחר, יברך עליהן או לא. יש דיון אם
זה שונה מס"ת שאדם עלה ובירך ונמצא
הס"ת פסול. ואז הוא הגיע לדבר שכולנו
התקשינו בו, ובהמשך הוא מביא את דברי
גדולי אחרוני דורנו ומעיר עליהם. הוא נתן
שם הגיון למדני בפשטות מופלאה!

באותו רגע הבנתי, זה ההבדל. בבת אחת
הרגשתי מה קורה כשלמדנות מגיעה מתוך
רצון להגיע לדברי המחבר, בשביל לאסוקי
שמעתתא אליבא דהלכתא. אין זמן לנתח,
אבל הוא אמר רעיון כמותו לא שמעתי
מעולם בפשטותו ובגאונותו. סגרתי את
הכולל, והשקענו עצמנו בדבר הלכה -
ברכת ה' מנוחת אהבה.

בפרשת קרח נאמר "רב לכם בני לוי".
יוצאים נגד הרב משה לוי: מה רק בך
דיבר ה'? מתוך ריתחא דאורייתא אמרתי
פעם לרב המתנגד לו: תפסיקו לכתוב על

שעשה לנו נס

הרב יהודה בניהו מאדאר

מי שעשה נסים לאבותינו וממצרים גאלם, הוא השפיע עלינו נסים בימים האלו, בדמות הספרים הנפלאים "ה' נסי" בשני חלקיו המשלימים זה את זה.

כחמש שנים לאחר שיצא הספר 'ה' נסי' על הגדה של פסח, פותח מרן שליט"א גאון ישראל את אוצרו הטוב, ונותן לנו ליהנות מספרו החדש 'ה' נסי' חלק ב' המלא וגדוש בענייני חודש ניסן והלכות הפסח.

הספר על שני חלקיו בנוי כדוגמת הספר 'סנסן ליאיר' על ענייני פורים, כשחלק א' כולל הגדה של פסח עם חידושים וביאורים, וחלק ב' הנוכחי כולל ענייני ההלכה שאלות ותשובות וחידושים על הרמב"ם והש"ע.

שני שינויים מבדילים בין 'סנסן ליאיר' לבין 'ה' נסי', שבסנסן ליאיר נדפסו גם החידושים על מסכת מגילה, ואילו בה' נסי לא נדפסו החידושים על מסכת פסחים, אחר שקבעו ברכה

לעצמם בספר 'ארים נסי' שיצא לאור לפני כמה חודשים. השינוי השני הוא החידוש הנפלא, שבספר החדש באו בצורה מסודרת פסקי הלכות בכל העניינים השייכים לחודש ניסן דבר דבור על אופניו עם מקורות ומשא ומתן. תקוותנו שזוהי סנונית ראשונה של ספרים עם פסקי מרן שליט"א מסודרים בכל הנושאים, דבר שרבים מצפים לו.

בספר ניתן למצוא נדונים חשובים שמרן שליט"א נותן בהם את הכרעתו, כמו אמירת מעין שבע בליל הסדר שחל בשבת, חישוב השעות לענין אכילת ושריפת חמץ, סיום מסכת דרך הרדיו והטלפון, כשרות מי ברז ומים ששהו במקרר ל'מים שלנו', שתיית ארבע כוסות לחולי סכרת,

ברכה על מצה לאחר הפסח, התכתבויות ארוכות ומרתקות בענין שיעור הכזית ועוד ועוד. לא תשבוע עין מלראות.

תפס את עינינו: 'הוראות ואזהרות

ל א פ י י ת

המצות' שמרן כתב למאפיה שבה שגתו, כך שכל מי שרוצה לאפות מצות לעצמו ולמשפחתו יוכל לדעת את הדרך הנכונה.

ואני דחיתי כל דבריו". ומרן שליט"א אחז באותה העת בפלך השתיקה ולא גילה לו מי עומד לפניו (אגב מרן מגלה שם מדוע במאמריו הוא חותם נאמ"ן ס"ט ולא

בשמו המלא, מאחר

שרוצה שידונו הדברים מצד עצמם ולא מצד האומר...).

בספר ניתן לראות גם את התכתובת המלאה בין מרן לרבנים לנדא צצוק"ל בענין הכשר

על האורז לספרדים.

נסיים בדברי שבח לרבנים העוסקים בכתבי הקודש שאספו כל דברי מרן שנכתבו במקומות רבים במשך שנים רבות, הלא הם הרב **הראל זנזורי** הי"ו המנצח על מלאכת הקודש בחכמה ובתבונה והרה"ג ר' **רזיאל הכהן** שליט"א. ואתם צוות הרבנים המוכשרים העוסקים במסירות בהוצאת כתבי מרן, הלא הם: הרה"ג ר' **משה חדאד** שליט"א, הרה"ג ר' **הלל פלוטקין** שליט"א, והרה"ג ר' **יצחק משה** שליט"א. יחדו יהיו תמים ויזכו להוציא כל כתבי מרן במהרה, ערוכים ומסודרים. אמן.

בין התשובות ניתן גם לראות דברי אגדה, כגון מנהגי הבסיסא, מתי נאמרה ההגדה בזמן המשנה, מי חיבר את הסימנים 'קדש ורחץ', כיצד קריאת המלה 'אפיקומן', לימוד קריאי מועד בליל שביעי של פסח, אודות ספר חמדת ימים ומנהגי פסח שני.

מבין בתרי התשובות ניתן לדלות פרטי היסטוריה מעניינים ונדירים. קוריוז מעניין מצאנו בתשובה בעניין הכשרת כלי פיירקס (סימן ט"ו). מרן שליט"א מספר שם שבשנת תשל"ג מרן רבנו עובדיה יוסף צצוק"ל ביקש ממנו להשיב על דברי הרה"ג ר' דוד שלוש שחולק עליו בענין זה, וכן עשה מפני הכבוד. לאחר מכן נפגש עם הרב שלוש בכנס בנתניה, וכיון שחתם על המאמר כהרגלו "נאמ"ן ס"ט", הרב שלוש לא ידע שמדובר במרן, ושח לו לפי תומו: "ישנו אחד מבני ברק שחותם נאמ"ן ס"ט שהשיג על דברי באו"ת בענין כלי פיירקס

"איש ימני היה"

על גוש הימין, ועל מי היה מאמין, עם קצת הומור לפורים, והעיקר להפנים את המסרים הפורים!

"איש יהודי היה... איש ימיני" (אסתר ב' ה')

הגאון רבי מרדכי מאזוז שליט"א

ראש ישיבת "כסא רחמים" עמנואל

הגרא"ב מאדאר שליט"א שהוא לומד ועוקב בשקיקה אחר כל דברי תורתו של מרן שליט"א בעלוני "בית נאמן", ובשאר ספריו וכתביו, ולא משה ידו מהם].

אמר [אותו חסיד] המדרש אומר (אסתר רבה ו, ב): **"איש יהודי היה"**, אל תיקרי **"יהודי"** אלא **"יחידי"**. נו, אז אני שואל אותך, רק אצלנו מקיימים את זה, **"איש יחידי חיה"**...

נרגעתי, אני ב"לדרמן" בפרשת "זכור". אמרתי לו: אם כדברך, המדרש מיותר, מהו **"אל תיקרי"**, הלא זה מה שכתוב! טוב, עכשיו ברצינות, מה אומר המדרש, מהו **"איש יחידי היה"**?

וכאן עובר הגר"י גלינסקי למנות בדורות האחרונים **אנשים "יחידים"**, שחרגו בחשיבתם מהדרך המקובלת אצל המון העם, לרבות רבים מהתלמידי חכמים, וסללו דרך חדשה שהיא **ישנה**

נדבר קצת אקטואליה, וננסה להבין **השבוע מה היה...** וכמובן נשתדל בעז"ה ללמוד מזה יסודות בעבודת ה'. אך ראשית זכות הדיבור והסיפור לגאון הצדיק מגיד מישרים הרב יעקב גלינסקי זצ"ל (והגדת, מגילת אסתר עמוד 62):

"יהודי הונגרי חסידי נקלע לתפלת מנחה בלדרמן" [ביהכנ"ס הגדול בב"ב נוסח אשכנז - ליטא]. האריכות בתפלה, שיהיה לו לכפרת עוונות. אבל מאיפה לקחו הליטאים את ההברה הזאת? יש לו ראיה מפורשת שההברה ההונגרית החסידית היא הנכונה!

ראיה, הבה נשמע, אולי נבוא למנין שלו לשמיעת פרשת "זכור"... [חבל שלא שמע את ראיותיו של מו"ר מרן שליט"א על המבטא הספרדי המקורי, בודאי היה בא לכסא רחמים לשמוע פרשת זכור... וכבר נכדו שליט"א אמר למוה"ר

ע"פ התורה הקדושה, בעינינו פקוחות הרואות מה הדור זקוק, מה צריך לתקן, ובמה להשקיע! ומונה שם בהרחבה את הגאונים הצדיקים **הבעל שם טוב, רבי ישראל סלאנטה, רבי שמשון רפאל הירש, החזון איש, הרב מפוניבז', רבי אהרון קוטלה**, והסביר עוד שלא חייבים להיות בדרגתם בתורה כדי לפעול, והביא לדוגמא את הרב הצדיק **רבי משה פרדו זצ"ל** שעשה מהפכה עצומה בעולם החינוך הספרדי. וכדאי לראות שם את מאמרו הנפלא [כמו כל מאמרו הנפלאים ומחזקים].

פרק ב': "איש יחיד, ימני חרדי"

אבל ברשותכם, בהשראת הימים האחרונים [ודוקא בגלל שהבחירות מאחורינו, כי לא בפוליטיקה רצוננו], רציתי לעמוד על איש יחיד, שהוא איש ימני... כן, אל תקרי "איש ימני" אלא "איש ימני", ואני צריך לשאול בל"נ את חותני שליט"א אולי שמע מחותנו היקר הרב נפתלי צבי קרקוור זצ"ל (מישיבת רבנו החת"ס בהונגריה) רב קהילת יוצאי אשכנז באשקלון, קריאה כזו באחת ממחזות הונגריה, ומי יודע אולי דוקא יש כזו בגאבס שבתוניסיה, וצריך לברר עוד...

בואו נחזור חמש שנים אחורה...

"מה זאת אומרת - חרדי ימני רח"ל?!"
- זה ממש כלאיים!," נשאלו "בתדהמה מרובה" כל רבבות תלמידי מורי ורבי מרן ראש הישיבה שליט"א כאשר הכריע בכסלו התשע"ה שצריך להקים מפלגה

"חרדית ימנית", בהיות שנשמעו דיבורים מהותיים שאם יהיה צורך, אפשר ללכת עם השמאל [ושימו לב, זה לא היה שמאל של גנץ, שאינו יודע בין "ימני לשמאל", אלא בוז' הרצוג ומפלגת העבודה ז"ל...], ומו"ר נר"ו עמד בפרץ וזעק שזו סכנה איומה, **אסור ללכת עם השמאל, רק עם הימין!**, **"ימין של תורה"** הדהדו הסטיקרים של "יחד", **"שלושת השלימויות"** - שלימות תורת ישראל, עם ישראל, בארץ ישראל השלימה, היתה סיסמתנו...

אך כל אנשי ההשקפה ליטאים וחסידיים, ובראשם הפרענקים, שרק אתמול התייעצו עם מו"ר בכל שאלה, ופתאום כולם מבינים ב"דעס תיירה" יותר ממנו (ח"ו)... וכולם פערו עלינו עיניים גדולות, **"החרדים זה לא ימין ולא שמאל..."** מה קרה לכם?!" "אולי אתם בכלל מזרחיסטים מחופשים" [הרי חרדי נמדד לפי המפלגה הנכונה...].

פרק ג' - אהבת ארץ ישראל

אך מו"ר נר"ו חזר והסביר, **לא שהימין הם חרדיים, אלא החרדים צריכים ללכת רק עם הימין!** כמו: שחוקי התנועה לא כתובים בתורה, אך ע"פ התורה צריכים להקפיד על חוקי התנועה, אפילו גם החרדים...

ומסביר מו"ר חרדי זה מי שמדקדק בכל דיני התורה, ואהבת ארץ ישראל ושמירתה, היא יסוד גדול בתורה.

"כל מי שאינו דר בארץ ישראל דומה כמי שאין לו אלוה". [כתובות ק": וכל

נגזר על כל דורם כליה, בגלל שהוציאו דיבת "הארץ" רעה! הִבֵּינוּ אנשי דעה!

משה רעיא מהימנא, **חמש מאות וחמש עשרה** תפלות ותחנונות, מבקש ומפציר, מעתיר ומייחל, מתחנן ומרנן, לזכות להכנס **לארץ הקודש** לחון את עפרה ולקיים מצוותיה!

אדוננו הגר"א ע"ה עזב את כל בני ביתו לרבות אשתו ואמו, ותכנן להגיע לאה"ק בימים שהיתה שוממה וחריבה ברוחני וגשמי, (ובסוף לא עלתה בידו כידוע), וכותב לאשתו באגרתו הידועה, "ואל תצטערו כלל וכלל על שעזבתי, כי ת"ל אני נוסע לארץ הקדושה **שהכל מצפים לראותה, חמדת כל ישראל**", ע"ש.

וכהנה וכהנה יש הרבה מאוד מקורות, וכמה מוזר מתמיה וכואב לשמוע אנשים "חרדים", השואלים: "אז מה הבעיה" להחזיר יישובים "מבודדים", ממש אנשים נחמדים...

פרק ד' - פקו"נ דוחה את כל התורה

אבל רגע, איך שכחתי את התשובה הנצחית: "**מה, אתה מגלה את אמריקה, או מעלת ירושלים העתיקה**"?! "אנחנו אוהבים מאוד... את ארץ ישראל", אבל הכוונה היא על החזר שטחים תמורת "שלום"...

כמובן, **הסכם אוסלו** הביא שלום! (ועוד אלפי הרוגים, יקום דמם צור עילום).

בודאי, **ההתנתקות** הביאה שלום של חלומות!... (ועוד כמה מלחמות, ורבבות

שני הדפים "האחרונים" של "כתובות" עוסקות במעלת א"י, לרמוז שזה החותם של הכתובה שכביכול בינינו לבין התורה, ע"י שמירת קדושת הארץ!].

כשה' **כרת ברית עם האבות**, זה היה על ארץ ישראל, ולא על תקציבים, ככל שיהיו חשובים!

כל חומש דברים מלא בפסוקים נפלאים במעלת ארץ ישראל, יופיה, ברכתה, קדושתה.

"ארץ אשר ה' **אלוקיך** דורש אותה!" הוא ברוך הבא דורש אותה, ודורש בשלומה! וכ"ש שאנחנו צריכים ללכת בדרכיו.

"**תמיד עיני ה' אלוקיך בה** מראשית השנה ועד אחרית שנה! (דברים יא, יב).

"ארץ הרים וגבעות, למטר השמים תשתה מים" (שם שם י"א).

"ארץ אשר אבניה ברזל ומהרריה תחצוב נחושת" (שם ח' ט').

וכהנה וכהנה מקראות אשר כל מטרם לעוררנו לתשוקת וחמדת ארץ ישראל הקדושה.

כל יום **בברכת המזון**, בברכה שניה שהיא מדאורייתא, גם אם כל האוכל הוא תוצרת תאילנד ואיטליה [תזהרו מהמְקוּרָנָה של הקורונה...], בכל זאת אני צריך לפתוח בהודאה "**על שהנחלת**" [מתנחלים", הא...]. לאבותינו ארץ חמדה טובה ורחבה", וע"ז מודים עוד קודם ברית ותורה, וחותרים "**על הארץ**" ועל המזון! כי צריך לזכור את הארץ בכל סעודה ובכל שעה!

עשרה נשיאי שבטי ישראל בדור המדבר, מתו במיתה משונה, ובעקבותם

טילים פצמרי"ם ומרגמות).

אין כמעט אדם נורמאלי היום, שלא מבין מה שמו"ר נר"ו אומר כבר עשרות שנים [אף שהיה בזמנו לכאורה בדעת מיעוט], שכל הסכמי השלום למיניהם, **הם סכנת נפשות מובהקת! ואם כן -**

"פיקוח נפש דוחה את כל התורה כולה!"
"מחללים שבת וכיפור גם על ספק ספיקא של סכנת נפשות!"
"סכנתא חמירא מאיסורא!"

ואם כן איך אפשר אפילו לומר שניתן לחבור לשמאל, שדי בזה שהם אומרים (אפילו אם לא עושים) שהם רוצים למכור את ארץ ישראל לרוצחים שפלים, וכבר בזה גורמים סכנה גדולה ח"ו לכל הישראלים!?

אבל אל תשאלו, העובדות לא בילבלו אף אחד, ויהי בתשע"ה, הרצים יצאו דחופים בדבר המלך בדרשות חוצבות, ובזעקות נוקבות, בקונטרסים מודפסים, בערוצים ובנייעסים, **ש"חרדי ימני" זה טרייף,** ואין לכם הבנה, ורואים שלא גדלתם על ברכי מעתיקי השמועה מליטא, וכהנה וכהנה סיפורי סבתא...

בימים ההם, **איש יחידי היה בבני ברק הבירה,** ושמו מרדכי בן יאיר ["מרדכי היהודי" גימטריא שמו של מו"ר נר"ו עם ב' התיבות, כפי שאמר בזמנו ר' ברוך מרזל נ"י...] **אשר שב מן הגולה אשר הגלתה לתוניסיה,** ושימש שם את גדולי וענקי הדורות, הבקאים בתורה ובעמקי סודותיה, ובהשקפתה הטהורה ובמסורת אבותיה, כפי שקיבלוה מגאוני ספרד וכל ראשוניה, הרי"ף והרמב"ם ריה"ל וראב"ע, רבנו יונה הרמב"ן והרשב"א ושאר שריה... **ומרדכי ידע את כל אשר נגמו, ועל כבוד העם וארץ**

ישראל שמו, וחזר ואמר: "רק עם הימין הולכים, וכך גם החרדים צריכים, שלא חלילה נהיה אח"כ בוכים..."

אך "כל העם" לא מבינים את הוראת מרדכי היהודי, ותמהים מדוע להקים מפלגה ולעשות "מחלוקת" עם המלכות, ולא ליהנות מסעודתו של העומד בראש הנסיכות, ועוד כהנה קושיות בלי כף זכות...

פרק ה' - ה"פשע" נהיה "שפע"

אולם למרבה התדהמה, רק ארבע שנים עברו מהדרמה, וה"פשע" נהיה "שפע", ושנה שלימה רואים תחת כל עץ רענן, את ראש המחנה החרדי ספרדי, מצטלם עם ראש המחנה הלאומי ימני, וכה יאמר: **כגורלו גורלנו, ימינו ימיננו!** ולא נסתפק בזה מורנו היו"ר שליט"א והקים את "גוש הימין" אשר יילכו אחר ב"ן [אבא של] יאיר, באש ובמים, גם במחיר בחירות רביעיות...

ובעיתונא קדישא דהאי מפלגתא, ויקראו סופרי "הדרך" "אשר" על "מדינה" ומדינה, ויכתבו ככל אשר ציוה "בן אסתר" שר הפריפריה [שהתפשטה ברוב תבונתו בכל ערי המדינה], **ש"התנועה הקדושה" דוגלת ב"שלשת השלימויות"**, ועיניך נפקחות, וידיך שוב מדפדפות, אל שער המלך, לראות היעמדו דברי מדינה, כי עיתון הדרך הוא, ולא בטאון כפר חב"ד...

ומהפך ו"קלקול" נורא זה, כיצד נעשה?

והיכן דברי כל המרצים, והדרשנים, והמשקיפים בעלי ההשקופה הטהורה?

אלא שישבו והעמיקו חקר האסטרטגים, וצללו במים אדירים הקמפיינרים, ודגו והתבוננו

ש"סכנת נפשות" זה לא רק סימן ש"ח בהלכות שבת כאשר מישוהו בבית נפצע, אלא בל נשפח, זו אחריות על שלום כלל ישראל! והמטרה הושגה בס"ד מהר מהמצופה!

כי כשהולכים עם האמת המרוממת והמושלמת, ולא מסתכלים ימינה ושמאלה מי דעתו איתך מספֶּקֶת, אלא רק אל התורה עינינו, תנ"ך, גמרא, רמב"ם ושלחן ערוך מורי דרכנו, כולם בסוף ראש ירכינו!

האמת ניצחה!

התורה ניצחה!

ומעתה צא ולמד: **"איש יחידי היה, ושמו מרן רבנו, איש ימיני"**

אך בסוף המגילה, אותו איש יחידי: **"כי מרדכי היהודי, גדול היהודים, ורצוי לרוב" אחיו [גם למרדכי היהודי היו מעט מתנגדים אף כשהציל את כל עם ישראל, והוסיף ספר בתנ"ך], דורש טוב לעמו, ודובר שלום לכל זרעו!**

נהיה נאמנים לתורה, ונמשיך בגאון את דרכו האמתית של רבנו עם המסורת הברורה, נעמוד בכל הנסיונות לתפארה, נשמור את בתינו מכל מיני מכשירים מסוכנים המרחיקים מדרך הישרה, ותזכור שגם אם עתה אתה "יחידי", ונאזר בגבורה, לסוף אתה הוא שתעמוד בקרן אורה!!!

ג.ב. אין בדברינו חלילה פגיעה בשום מפלגה או נציגי ציבור, רק קצת משחקי מלים באווירת פורים, ודברי שבח והלל למפלגות החרדיות שהטיבו דרכם על פי דעת תורת אמת!!

והסיקו הפירסומאים, שאם רוצים שלא יהיו מתחרים לתנועה הקדושה, חייבים לשנות את הגישה, ולא רק שלא לומר "שאנו לא נעולים על בייבי" (הטעות במקור, אע"פ שהוא כבר בגיל 70)... אלא להיפך לחבקו חיבוק אמיץ ולופת, עד כי כשני אחים נחֶשֶׁב - שם ויפת... **ולצעוק ללא פחד, הרבה יותר מ"יחד", "ימין, ימין, ימין" "ואנו יותר ימין ממחל" (עיין בנאום במוצ"ש האחרון בערוץ הקודש), וכך כולם נקבצו באו לך!**

והנה עוד לא התאוששנו משינוי המגמה ו"בילבול" ההשקפה במחנה הספרדי, ולפתע פשתה "המספחת" גם במחנה האשכנזי, הליטאי, השמור והמוגן...

אתם אמנם זוכים להיות רק בבני ברק וסביבותיה, אך בודאי אינכם מתנחלים רח"ל, אך אנו שזוכים בס"ד כל יום לנסוע לשומרון, ראינו את השלטים שהסתירו מכם...

ויהי בבוקר לפני כשבועיים, ואשפשף עיני בתמהון, לראות היעמדו דברי ג' אשר הגידו להם כי ימניים הם... **"שמינייה לימינך" - ג' יהדות התורה...** **"ימין למהדרין" ג'...** זעקו השלטים בצומת גיתי אבישור... **"הרשימה החרדית ביותר בגוש הימין" - זעקו הפלאיירים בשטיבלאך של עמנואל...**

מה קרה כאן?

"ניצחו את יחד, או מרן ניצח"???

"בזמנו הקמנו תנועה, ועכשיו כבר לא ראינו צורך"!!! כה אמר בגדלו מו"ר גר"ו, בזמן הסבב השני!

הבנת! זו היתה **המטרה בדיוק**, להחדיר לחרדים שאסור לתת למזרחי להשתלט על מצוות יישוב ארץ ישראל! להזכיר לחרדים

דברי זכרון למעלת ידידנו המנוח הצנוע הרב אבנר ראניה זצ"ל מאברכי כולל 'תורת משה' בשיבתנו הקדושה נלב"ע עם שקיעת החמה של יום י"א תשרי התש"ף

מאת אחד מבני החבורה

**"וישא המלך את קולו ויבך אל
קבר אבנר ויבכו כל העם, ויקונן
המלך אל אבנר..."** (שמואל ב' ג, לב).

אמרו רבותינו (כתובות דף ק"ג ע"ב): "מת
במוצאי יום הכיפורים - סימן יפה לו! מת
מחולי מעיים - סימן יפה לו! מפני שרובם
של צדיקים מיתתם בחולי מעיים".

שתי מעלות טובות כאן נמצאו וכאן היו
בידידנו המנוח הרב **אבנר ראניה** זכר צדיק
לברכה.

מה נדבר ומה נצטדק האלהים מצא את
עוון עבדיך, אחד מבני החבורה שמת תדאג
כל החבורה...

המנוח היקר הזה, לרוב צניעותו לא נודעו
ישר מפעליו ופרי מעלליו, רק מאי אלו
פליטות פה. שהה עמנו במחיצתנו בכולל
יותר מעשר שנים, ומתי מעט בלבד עמדו
על סודו. בבוקר הוא בא ובערב הוא שב,
צפון היה בשלחנו עם ספריו ומחברותיו,
במיעוט שיחה ומיעוט תענוג, לומד וכותב
ולומד ושוב כותב...

היו פעמיים שיצא מגדרו ונשמע קולו
ברמה בהיכל הכולל. היה זה כשחשש על
איזה אברך שאולי נפגע ממנו בשעת לחץ,
ולאחר שהתיישבה דעתו ביקש לפייסו,
ולא נחה דעתו עד שביקש מחילה ברבים
בשיא הפשטות המתאימה לו, לפני אמירת
הקדיש בשעה 13:00, עמד ואמר: "רבותי!
קרה משהו מצער... אני מבקש מחילה

מפלוגני". אמר ולא יסף! ללא השארת "חובות", נקי בא מביתו ונקי רוצה לחזור.

*

כרבי עקיבא בשעתו, ויהי בן ארבעים שנה נכספה נפשו לעזוב כל ענייני העולם הזה, ולהקדיש את חייו ללימוד התורה. בעבודתו בבורסה ובמניות היה מרויח פי עשרים ממשכורתו של אברך ממוצע, ופי ארבעים ויותר ממשכורתו הפשוטה שקיבל (רק 'דתות'). ובכל זאת לא פנה אל רהבים, ובהחלטה רצינית קבע את מקומו בבית המדרש ל-25 שנים הבאות, שם למד ויגע והכין פרי תבואה כדי מדתו כדי להכנס ללא בושא לטרקלין...

ובמחשבה לאחור קנה בזה את חייו הנצחיים!

ברוב תשוקתו נמשך מאוד בתחילת דרכו ללימוד הקבלה, אך רבו המקובל הרה"ג רבי **יצחק כדורי** זצ"ל הורה בדרך הנכונה שלא זו העת, אלא תחילה ימלא כרסו בלימוד מקרא וגמרא ושלחן ערוך, ולאחר מכן יכנס לפרדס. וכך עשה.

במשך עשרים וחמש שנים נכנס מדי יום ללימוד 'דף היומי', בישיבת 'היכל משה' הסמוכה לישיבתו. שם עבר על הש"ס לפחות שלוש פעמים, וכאשר העיד על מטתו הרב ה'מגיד שיעור' שם, ואמר שמעולם לא פספס שיעור אחד, בין בגשם בין בקור, בין בחול בין בשבת.

עוד קבע לו סדר לימוד הלכות, הליכות עולם לו. ובשנתיים האחרונות לחייו אף הגה בתלמוד ירושלמי וסיים כמה מסכתות, בשיעור המתקיים בישיבה מידי יום על ידי

ידידנו הרה"ג ר' לירן ישי שליט"א (מיסודו של ידידנו הרה"ג ר' רפאל קבלן שליט"א).

בימי נעוריו גדל המנוח במושב 'אלקוש' בו שכנו עולי כורדיסטאן, ומשפחתו ובית אביו גם הם עלו משם. ובמושב זה נטמן לפי צוואתו "קברו אותי אל אבותי", והיתה מנוחתו כבוד.

ובדבר זה היה משתבח - בלימוד הגמרא בארמית בעיון קל, באמרו: "זו שפת אם שלי..."

חינך בניו לתורה ולמצוות, וכיום גם הם תלמידי חכמים אברכי כולל העוסקים בתורה וביראה. כשגדל בנו הקטן הרב עוז שליט"א, רצה להכניסו ללמוד בישיבה, אך בני המשפחה התנגדו: "ממה יתפרנס כשיגדל?" טענו. ובכל זאת טרח ויגע ועמל לשכנעם שזו הדרך הישרה שיבור לו האדם, וזכה ובנו גדל בישיבתו ורווהו נחת, והקים בית של תלמיד חכם.

כמה מרגש היה לראות את בנו כשהיה עולה אליו לכולל, ותחילה כיבד את אביו בנישוק ידיו כדרך הקדמונים.

כשהיו בכמה הזדמנויות מגיעים בני האברכים לכולל, היה מחפש ממתק או משהו לתת להם, באמרו: "תן לו! כדי שיהנה לבוא לבית המדרש, שזו תהיה לו חוויה".

דבר זה מלמד על דרך חינוכו הטהור.

ומלבד מה שזכה ר' אבנר, גם זיכה את הרבים. בכל יום היה מוסר שיעור תורה בבית הכנסת השכונתי ב'גבעת שמואל', בין מנחה לערבית. מעט צרי ומעט דבש - מוסר ודבר ה' זו הלכה. במוסרו הטוב היה מעורר הרבה על שמירת העינים ונקיות

המחשבה.

בכל יום שני
היה מגיע אל
הכולל ובידיו
ארגז מלא
בקונטרסים
"מסילות אל
הנפש" של
בנו של הגאון
רבי יורם
אברג'ל זצ"ל,
לחלוקה בין
האברכים.
זה התחיל
לפני כשנתיים

אזכרת השלושים של הרב אבנר ראניה זצ"ל

גם מורנו הרב ראש הכולל הגאון הרב

דוד עידאן

ש ל י ט " א
דיבר בשבחו,
והזכיר שבא
עם עוד
א ב ר כ י ם
לבקר אותו
בבית החולים
כשבועיים
לפני פטירתו,
והתפעל
מאוד
מהאמונה
החזקה שהיתה

לו. היה אומר: "אני בידיים של ה'! לא
משנה איפה אני כאן או שם..." ובמקום
לחזק יצאנו מחוזקים. והוסיף עוד מזה"ר
שליט"א לדבר בכח וחיזוק האמונה בה'
יתברך.

עוד דיבר בשבחו והספידו בהיכל הכולל
בישיבתנו, ידידנו הרה"ג ר' **רפאל קבלן**
שליט"א, שהיה חבר קרוב של המנוח
להבבה"ח, וסיפר בשבחו ובידיעתו בחכמת
הקבלה, ובמסירותו לתורה.

נפשו בטוב תלין וזרעו יירש ארץ, תהא
נשמתו צרורה בצרור החיים, ובמהרה
יקויים בנו מקרא שכתוב (ישעיה כו, יט)
"הקיצו ורגנו שוכני עפר כי טל אורות
טלך". אמן כן יהי רצון.

בערך, כשנפל לידי פנים אחת קונטרס
זה, ומצא מסילות אל נפשו, ומאז דבק בו
לקראו בכל שבוע מראשו לסופו. וכשם
שדרך הטוב להיטיב עלה בדעתו לזכות
את ישראל ולהפיצו ברבים לשם שמים.
והעיד המנוח על עצמו כשבועיים לפני
פטירתו, שבכל שבוע היה מחלק שמונה
מאות וחמישים (!) קונטרסים כאלו.

במלאת ה'שלושים' לפטירתו, זכינו
והשתתפנו עם עוד אברכים באזכרה
לכבודו בבית הכנסת הסמוך לביתו ב'גבעת
שמואל', שם היה מוסר שיעור יומי.

במהלך הערב דיברו בשבחו כמה וכמה
רבנים, ביניהם מורנו הרב הגאון הרב **צמח**
מאזוז שליט"א, אשר דיבר בשבחו, והרחיב
על דרכי ה' הנסתרות, ושחלילה אין לפקפק
ולרהר בהן.

מוה"ר הגאון רבי
צמח מאזוז שליט"א

הצעת שידוך - בחור עם כיפה סרוגה

שאלה. יש בעיה בנושא השידוכים שמסתכלים על חיצוניות. לדוגמא אנשים מפחדים שבת חרדית תשתדך עם בחור עם כיפה סרוגה, ולא מדובר מאלו המקלים ראש בהלכה אלא בחורי ישיבה גבוהה שיושבים כמה שנים רצופות בישיבה, מדקדקים בהלכה, מקפידים על צניעות והפרדה באירועים, ורואים את התורה בראש סולם הערכים. האם מניעה של שידוך כזה נכונה מבחינת השקפה והנהגה, או לא להסתכל בחיצוניות אלא מי האדם באמת?

תשובה. לעניות דעתי אם הבחור מדקדק בהלכה קלה כבחמורה, ואם למשל הבחור יהיה מוכן לבטל שידוך בגלל שהכלה רוצה שהחתונה תהיה בישיבה מעורבת גברים ונשים, ורק הריקודים של הנשים יהיו מאחורי המחיצה - בודאי לא הייתי פוסל בחור כזה בגלל כפתו הסרוגה, ואני אישית מכיר בחורים טובים כאלה.

אלא שכיום, בחור שהוא עם כפה כזאת ולא מחליף אותה, זה בדרך כלל מפני שהוא רוצה להראות משתייך לציבור הפשרנים ומזדהה איתם. ועיין בשו"ת "עשה לך רב" (חלק א' סימן ס"ג) להגאון רבי דוד הלוי זצ"ל רבה של תל אביב (שלא נמנה על ציבור החרדים ובודאי שחלילה לא התכוין לפגוע בחובשי כיפות הסרוגות) שענה לשואל שהיה בחור ישיבה, ואחרי חתונתו אשתו עומדת על זה שילכו יחד לקולנוע, והתיר לו כהוראת שעה בתנאים מאד מסוימים ומסויגים, ואחד מהם: "אל תלבש כובעך כרגיל, אלא תשים כסוי ראש אחר, מסוג זה שאנשים דתיים שאינם מקפידים לצערנו על הליכה לקולנוע - רגילים בו". ע"ש. והדברים ברורים שכוונתו על כפה סרוגה. לכן גם אם מדובר בבחור איכותי, אני מבין את הצד של המתנגדים.

ייצור תפלין למנהג תונס

שאלה. האם יש לבני תונס מנהגים שונים ביצור התפלין?

תשובה. אין שינויים ביצור התפלין, אלא שבתונס לא ידעו לייצר בתים מעור בהמה גסה (שור) שצריכים בשביל זה מכונות. אלא מעור בהמה דקה (כבש). כמובן שעדיף מעור בהמה גסה שמחזיק מעמד הרבה זמן. מה שכן יש הבדל, זה לגבי התפלינות הפשוטות שעשויים משני עורות ומודבקות זה על זה, שבארץ ישראל יש שמכשירים אותם, ובחו"ל פסלו אותם, והכשירו רק מה שעשויים מעור אחד בלבד.

מוה"ר הגאון רבי
רחמים מאוזו שליט"א

הגיית האותיות כהלכתה

שאלה. ידועה לי דעת חכמי הישיבה לעניין האופן שיש להגות את האותיות ג' ט' צ' ר', ואני מתקשה בכך ומרגיש שזה מפריע לי בתפלה, משום שלא הורגלתי בכך ואין רצוני לשנות לעת עתה. שאלתי כחזן, אם מרבית הציבור מבטאים כמוני, ולמעט אדם אחד שזה חורה לו מאד, האם עדיין אני מחויב לשנות. והאם יש מצוה להוכיח בכל עת את אותם שלא נוהגים כך וגם בצורה שיש בה פגיעה וקרוב להלבנת פנים?

תשובה. מבטא האותיות זה לא שלנו, זה מימי משה רבנו ועד שהלכנו בגלות. ונשארו חלק יודעים לבטא וחלק לא יודעים וממילא לא מעונינים לשנות. ידוע שאותם שאינם מבטאים ע', אם כולם מבטאים כך מותר להיות ש"ץ, כמו שהוכיח הרב משנה ברורה (סימן גן ס"ק ל"ז). תמיד יש לעשות בכבוד ולא בדרך הלבנת פנים. ואתה צריך לדעת שמבטא האותיות בצורה נכונה מקרב את הגאולה וגורם שהתפלה תתקבל יותר. ואפשר להסביר זאת לצבור.

מעשר כספים למפרע

שאלה. האם ניתן להחשיב מעשר כספים למפרע, וכגון שנתתי כסף לצדקה לא משום מעשר כספים, האם לאחר מכן אני יכול להוריד את הסכום הזה מכסף שארוויח בעתיד?
תשובה. אם מתחילה היה דעתך לתת זה על חשבון מעשר כספים, אפשר, מעין מה שנתבאר בגטין דף ל' המלוה מעות וכו'. ואם נתת לצדקה סתם, תקבל שכר בעולם הבא על כך.

מוה"ר הגאון רבי דוד
עידאן שליט"א

גניבת דעת בהצעת עזרה

שאלה. אני נוהג לנסוע בכל יום במכונית שלי, והרבה פעמים אני רואה בפניה מסוימת אנשים שרוצים טרמפ, ומראש אני כבר יודע שהם לא רוצים לנסוע לכיוון שלי (מפאת חזותם ומשום שאף פעם אנשים לא לוקחים טרמפ לעיר הזאת), אולם בכל זאת אני רגיל לפתוח את החלון בכדי לומר להם להיכן אני הולך, והם אומרים לי "לא, תודה! אנחנו צריכים לנסוע למקום אחר". אני עושה זה כדי לשמח אותם שיראו שאנשים רוצים לעזור להם, אולם שוב העירוני שאפשר שיש בזה משום איסור גניבת דעת?

תשובה. מסתבר שאין לעשות כן ודמי למה שפסק מרן בחו"מ (סימן רכ"ח ס"ד): כיצד אונאת דברים? לא יאמר בכמה אתה רוצה ליתן חפץ זה והוא רוצה לקנותו, למרות שהמוכר אינו בטוח שהקונה יקנה, שהרי קודם כל הוא שואל על המחיר של החפץ, ואולי לא יקנה, ומ"מ אסור לפתח ציפיות אף שיש צד שלא יתקיימו. והוא הדין בנדונינו שאין לפתח ציפיות שאולי יעלו לטרמפ, כיון שמציע הטרמפ יודע שהדבר לא יתבצע.

רצה למלאות דלק בשווי 100 ש"ח ובטעות מלאו לו יותר

שאלה. אשתי הלכה לתחנת דלק וביקשה למלאות דלק בשווי 100 ש"ח. ובטעות מילאו לה

בשווי 158 ש. הבחור שמילא לה את הדלק שם לב לטעות ואמר לה שהוא יספוג את זה, שאלתי האם אני מחויב ללכת ולשלם את היתרה?
תשובה. באותו רגע אשתך יכולה לא לשלם, אבל בהמשך הרי היא תהנה מהדלק המיותר, ואם כן ודאי שהיא צריכה לשלם ולא גרע מאדם היורד לשדה חברו ותיקן שם שצריכים לשלם לו הוצאותיו.

הרה"ג רבי יחזקאל
סיגרין שליט"א

הדרכה בשידוכים

שאלה. בחור שנפגש עם בחורה לצורך שידוכין, ומבחינה כללית יש הרגשה טובה בפגישות, האם זה מספיק?

תשובה. אם מרגיש טוב בפגישה, ונעימות בשיחה, ואחרי הפגישה מחכה לפגישה הבאה הרי זה מצוין. רגש אהבה וחיבה אמיתי בא רק אחרי חתונה על ידי נתינה. כשהבעל נותן לאשה, הרי הוא אוהב אותה, וכשהיא נותנת לו היא אוהבת אותו. אהבה אמיתית באה מנתינה, לכן ככל שחולפות השנים האהבה גוברת. אבל אהבה מדומה או אהבה ממבט ראשון הם אהבה מזויפת שאדם אוהב את עצמו כגון שרואה אשה יפה, הרי הוא אוהב את עצמו ורוצה למלאות תאוותו. אהבה אמיתית דומה לאדם שאוהב את בנו שרוצה בטובתו, אף האוהב את אשתו רוצה בטובתה ולא במילוי צרכיו וזה בא מנתינה וכאמור.

הדרכה בכתיבת קושיא

שאלה. אשמח אם הרב יסביר לי מתי כותבים ק"ק ומתי לכתוב קשה, מתי לכתוב תמוה ומתי לכתוב קצת תמוה, מתי לכתוב לא הבנתי דב"ק וכדומה. מה הכללים בעניין?
תשובה. קצת קשה - אין הקושיא עוקרת את הדברים, אלא דקדוק למה לא הקשה בקוצר או ממקור פשוט יותר וכיוצא בזה.
קשה - כשהקושיא עוקרת את הדברים.
תמוה - כמו קשה, אלא שבתמוה הקושיא יותר בולטת ולכן הוא תמוה.
קצת תמוה - כנ"ל.
לא הבנתי דב"ק - כשניכר שהמחבר התכוון לדברים מסוימים אלא שאני לא הבנתי.

הרה"ג רבי אליהו
מאדאר שליט"א

תספורת לבן ע"י אחותו

שאלה. האם מותר לאחות לספר את אחיה?
תשובה. אם הוא קטן, ודאי שמותר. ואם הוא גדול, מעיקר הדין מותר, כי אע"פ שאסור ליגע באחותו נגיעת חיבה כמו שנתבאר בש"ע, כאן שהוא מלאכה בעלמא ולצורך אין חשש, ומכל מקום אם אפשר באופן אחר עדיף יותר.

נתן שם לבתו ורוצה לשנותו

שאלה. יש לי ילדה בת חודשיים, קראתי לה בבית כנסת בשם 'תהל'. יום למחרת הצטערתי על השם, ומאז לא קראנו לה כך וגם לא בת"ז. אני רוצה לקרוא לה את השם 'אביה', האם מתאים, והאם מוסיפים או משנים?

תשובה. השם 'תהל' הוא שם טוב מלשון אור, וכמו שם בן 'יאיר', וכיון שכבר נתתם שם זה והוא בעל משמעות טובה, לא כדאי לשנותו. וידוע שאמר רבנו האר"י ז"ל כי הקב"ה שם בפי ההורים שם המתאים לשורש נשמת ילדם, ולכן כדאי ונכון להשאירו, ואם קשה לכם מאוד אפשר להוסיף שם אחר.

הרה"ג רבי יעקב
הכהן שליט"א

ברכת שורש כרפס

שאלה. מה מברכים על "שורש כרפס" כאשר אוכלים אותו חי, ומה מברכים כאשר מבשלים אותו? עוד רציתי לשאול האם ניתן להשתמש בשורש הכרפס בסדר של פסח כאשר מטבילים במי המלח, או שמא יש להשתמש אך ורק בקלחים או בעלים של הכרפס בלבד?

תשובה. אם רגילים לאוכלו חי או מבושל, מברכים האדמה בכל אופן, ואם רגילים לאכלו דווקא מבושל, אין לברך עליו כשהוא חי אלא שהכל (וכן להפך). וכמ"ש מרן הש"ע (סימן ר"ה ס"א) ע"ש. ולגבי להשתמש בו בליל הסדר, אם ברכתו אדמה נראה שאפשר להשתמש בו.

חווה שכירות עם ריבית

שאלה. בחוזה מכר של דירה שקניתי (ונחתם לפני למעלה משנה) נכלל הסעיף הבא: "מוסכם בזאת כי כל תשלום מן התשלומים הנזכרים לעיל, אשר לא ישולם במועדו הנקוב, יישא בדמי איחור של 200 ש"ח לכל יום איחור, החל מיום האיחור הראשון ועד ליום התשלום המלא בפועל". שאלתי היא האם עצם החתימה על חוזה בו נכלל סעיף זה הוא בכלל איסור ריבית. ואם כן, האם יש מה לתקן, מלבד חלקי התשובה הרגילים (יצוין שלא היה צורך לממש את הסעיף הזה, ב"ה)?

תשובה. הדבר תלוי אם חל הקניין או עדיין לא קנה הקונה את הדירה עד גמר התשלום, שאם עדיין לא חל הקניין, אין כאן איסור ריבית, שיכול הוא לומר לקונה שאם תשלם היום יעלה כך וכך ולמחר יעלה יותר ביוקר. וצריך לראות לשון החוזה. ולכתחילה בודאי שעדיף לעשות היתר עיסקא לצאת כל חשש. ועיין במלוה ה' (פי"ז סעיף ל"ז).

הרה"ג רבי מצליח חי
מאזוז שליט"א

ניקוי גז ותנור לפסח

שאלה. בהגדה של פסח "איש מצליח" האריך כת"ר בהכשר הכלים לפסח, ברצוני לשאול באיזה אופן צריך לנקות גז ותנור לפסח כאשר לא מתכוונים להשתמש בהם בחג?

תשובה. לנקות אותם היטב מכל לכלוך ולהצניעם, או לקחת את המבערים ולהצניעם כדי שלא יוכלו להשתמש בגז. וכן את תבניות התנור ואת הכפתורים של התנור יוציא ויצניע, או לחילופין שיכסה אותו בנייר ויכתוב עליו חמץ.

אם יש חשש אוהל בסתימת חור ניקוז

שאלה: בחדר האוכל ישנו פתח ניקוז גדול כשלשים ס"מ והרשת שעליו אבדה. האם מותר להניח בשבת על חור הניקוז דיקט כדי שלא יתקלו בבור?
תשובה: מותר, כיון שאינו עשוי להשתמש תחתיו בשעת הכיסוי כלום ובכה"ג אין בזה משום אהל וכמבואר בש"ע סי' שטו סעיף ז'. ע"ש. (ומתחלה חשבתי להוסיף עוד טעם להקל, כמו שמותר לסתום ארובה שבגג דהוי תוספת אוהל עראי (כמו פקק החלון), כיון שהנקב חלק קטן מן הרצפה ולא דמי ל"קוימן" שכתב המשנ"ב לאסור בסק"כ, דהתם יש לו צינור יוצא גבוה מן הגג והוא נפרד מן שטח הגג כולו. ע"ש במשנ"ב. ואולם זה אינו, כיון דהתם הגג ג"כ מאהיל, משא"כ כאן שהרצפה אינה מאהילה כלום).

החזרת ידית דלת בשבת

שאלה: ידית של דלת שנפלה בשבת, האם מותר להחזירה למקומה ולפתוח הדלת?
תשובה: אסור להחזיר את הידית. ועי' במנו"א ח"ג פכ"ג מי מנוחות בהערה 71 שכ' מטעם שמא יחברה במסמרים. ע"ש. ולכאורה בלאו הכי יש לאסור מטעם מוקצה מחמת גופו כדין דלתות הבית (עיין משנ"ב סי' שח סקל"ה). ואולי מיירי בעודה בידו.

הרה"ג רבי עוזי
מימון שליט"א

דיבור לשון הרע על סקטור שלם

שאלה. האם קיים איסור לשון הרע בדיבור על מין מסוים, כגון נשים או גברים, מבלי לדבר על אדם ספציפי או קבוצה ספציפית?
תשובה. כמו שאסור לדבר קטגוריא על כלל ישראל גם זה אסור, כיון שמעורר את המקטרג וכמבואר בחפץ חיים בשם הזוהר, וכמו לגבי ישעיה שאמר בתוך עם טמא, אבל לומר תכונה מסוימת שקיימת בנשים בטבע מותר, כגון תשעה קבין שיחה נטלו הנשים וכיוצא בזה, אבל לומר שהנשים היום לא צנועות או לא ישרות אסור.

שמיעת מוזיקה לאבל בתוך שנתו

שאלה. הנמצא בשנת אבל ומצטער מאוד בלי לשמוע פיוטים, האם ניתן להתיר לשמוע פיוטים לאחר חודש מהפטירה?
תשובה. אם הוא סובל נפשית ומגיע לדיכאון, זהו צורך רפואה ומותר. אבל אם רק מצטער, ישמע פיוטים ושירת הבקשות בלא כלי נגינה.

עיון

בקיאות

או

אתה יודע - פרשתי בפניו את התשובה - כל הנושא הזה של בקיאות מול עיון, במבט ראשון, הוא מוכרע בתחילתו; לכאורה אתה צודק, ואפילו הגמ' מסייעת לדברך. אך במחשבה שניה - בא נבחן את הדברים לעומק (בעיון...), ואתה בעצמך תחליט מה לעשות. קודם כל - חשוב לי לציין - אם תנצל את הלילות, ימי שישי שבת ומוצ"ש ללימוד בקיאות, בודאי שתצבור בקיאות נפלאה במשך שנותך, ואין ספק שבקיאות היא דבר הנצרך מאד לרכישת מושגים, הן ללימוד העיון והן לענייני הלכה. אלא שעתה עלינו לשקול - האם את הזמן הניתן לעיון ראוי ג"כ לנצל ללימוד הבקיאות?

בא נחשוב קדימה. בעז"ה מחר תסיים את הש"ס, וכמובן, תשנן ותזכור אותו על בוריו, וישאלו אותך שאלות - "מה הפירוש כאן", "תבאר לי את הסוגיא", "יש כאן קושיא", הרי אתה יודע - קושיות הש"ס ה"רציניות", רובן ככולן דורשות עיון ישר ועמוק כדי לקלוע אל התשובה האמיתית. מי ערב לך שתזכה בזה בלא עמל והכנה?!

"מה לדעתך עדיף, ללמוד סוגיות בעיון ולהעמיק במפרשים, או שאולי עדיף ללמוד בקיאות?"

כשמשה משיבה קטנה פרס בפני את הספק, צחקתי בתוך תוכי - גם אני כשהייתי בחור התפתלתי בספקות אלו.

"בסברא נראה לי שיותר חשוב ללמוד בקיאות" הוא המשיך לירות. "איזה מין תלמיד חכם הוא זה שבקושי יודע ש"ס ופוסקים? גם בגמ' במסכת הוריות אמרו ש'הכל צריכין למארי חטיא...'"

התפעלתי מהרצון והשאיפה שלו להתעלות, ולאחר כמה רגעים של מחשבה, עניתי לו. אפשר תמיד לפתור כזאת שאלה בתשובה ש"ודאי העיון יותר חשוב", אבל אני לא עונה כך. כי על פי האמת - התשובה היא הרבה יותר מהמשפט הזה.

יהיה להוכיח את פסק ההלכה שלך! **האם תוכל להיות בטוח שההלכה שחידשת נכונה?** פעמים רבות מי שלא עמל ובתורה והשקיע בעיון, ראיותיו קלושות ולימודו רדוד.

יתירה מזו, אם יבוא אחריו אדם אחר, ויוכיח שההלכה שחידשת בטלה... איך תרגיש? האם אתה יודע שהנסיון להודות על האמת כשטעית הוא קשה ביותר?

וביותר עליך לחוש, שהרי חז"ל אמרו במסכת אבות (פרק ד' משנה ט"ז): "הוי זהיר בלימוד, ששגגת לימוד עולה זדון", ואם אדם לא ילמד את העיון הישר - שבדאי צריך ללמודו - לדעת להבין נכון דברי הפוסקים, הרי שאם יכשל בהבנה של הדברים בהוראה ובמעשה, לא נחשב לו כשגגה בלבד, אלא כאילו שעבר עבירה במזיד רח"ל!

לכן כדאי שתעמול ביתר שאת בלימוד העיון, ואחר שתדע לעיין כמו שצריך - תראה שעוד תצליח בכל שאר לימודיך, וגם יקל עליך לימוד הבקאות."

ניכר על פניו של בן-שיחי שהוא חושב על הדברים ומעבדן בלב. אם תרצה עוד להרחיב את האופקים, אשמח. בן-שיחי מהנהן בלי רגע של שהות, ואני ממשיך: אתה יודע שלדעת רבי אליעזר ממיץ - אחד מגדולי הראשונים, כתב בספרו "היראים" **שעיקר מצות לימוד תורה היא...**

העיון חשוב ביותר **בשביל הבנה ישרה!** כשלומדים קטע קצת קשה להבנה, אם הלומד אינו רגיל בעיון - לעתים יחשוב שהבין, ובאמת לא הבין בכלל! אפילו דבר הדורש הבנה פשוטה, מי שאינו רגיל ללמוד בעיון - או שיתקשה בו, או שיפרש בו פירוש לא נכון, או תסלח לי, בלשון קצת חריפה - פירוש **עקום ומשובש שלא מתחיל!** אבל מי שמתרגל בלימוד העיון - מוחו **רגיל** לפצח דברים קשים ע"י שלמד מהרש"א ומהר"ם ומהר"ם שיף והתמודד מולם, וראה גם כן איך הם התמודדו מול קושיותיהם בגמ'. **ככל שהאדם יותר ירגיל את מוחו לעמול ולהתייגע בהבנה ישרה ונכונה, מוחו יהיה זך וישר יותר.**

אבל מה עם הגמ' שאמרה ש'הכל צריכין למארי חטיא?' - הוא נזכר.

אני חושב שאין בזה שום סתירה - עניתי - מי שלא מתרגל בעיון - לא מבין כראוי דברי מפרשי הגמ' והפוסקים. אבל בא נחזור לענייננו. אמרנו שכדי להבין טוב - חייבים לדעת לעיין. אבל זה לא רק זה, זה הרבה יותר. זה משליך ישירות על עולם הפסיקה. אתה יודע איך מתנהל שו"ת?

בן-שיחי מהנהן לשלילה.

שו"ת בנוי מראיות וסתירות בגמרא ופוסקים. כשיש לך דעה בנושא הלכתי - ובדאי שתרצה שיהיו לך דעות משלך, ולא תהיה כמו עלה הנידף בין הפוסקים - עליך

מהרש"א? עוד תראה, בעזרת ה' תרגיש בליבך אור התורה! עיין בגמרא מסכת ביצה (דף לח ע"ב) "הרי שנתערב לו קב חיטין בעשרה קבין של חבירו, יאכל הלה וחדי?!" ופירש"י: יאכל הלה וישמח בדבר שלא עמל בו? עכ"ל. למדנו מכאן שאם עמלת בדבר - הרי שתשמח בו, ואם לא עמלת - לא תהיה שמח, שהרי העמל מביא לידי קשר לדבר ושמחה בו!

כולם מתאמצים בחיים - סיימתי - השאלה במה, וכמו שאתה אומר בכל יום - אנו עמלים והם עמלים...". ראיתי לפתע שבן שיחי מוריד את ראשו ומתלבט בתוך עצמו. לאחר כמה רגעים הוא הרים את ראשו במבט נחוש.

טוב - הוא אמר - עכשיו דעתי כבר השתנתה לגמרי - אני רוצה להיות מעיין, ואתה יודע מה? לא אכפת לי אפילו לוותר על לימוד הבקיות לגמרי. אני רוצה להיות מעיין!

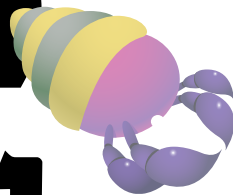
'לא, זו כבר טעות! - תיקנתי אותו - חשוב להיות בקי, ובפרט לענייני הלכה, כמו שהסברתי לך מקודם. אבל מעכשיו תדע ש"מזה ומזה אל תנח ידיך"!"

עיקר הקושי בלימוד העיון הוא בהתחלה - אבל אחרי שמגלים התאמצות, מן השמים פותחים ללומד את ההבנה! בואו כולנו ננסה, נתאמץ, לקנות את העיון. נשתול את הזרעים, ועוד נראה תוצאות בע"ה. טעמו וראו כי טוב ה'!

בעיון! וז"ל: "ה' יתברך צוה את ישראל שילמדו את התורה ויעבדו בה, דכתיב בפרשת ואתחנן: לאהבה את ה' אלהיכם ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם. ותניא בספרי: "ולעבדו" זה תלמוד. עד כאן לשונו. ופירש מוה"ר הגאון הגדול (מח"ס ערך השלחן) רבי יצחק טייב בעל "ערך השלחן" בפירושו "ווי העמודים", שעבודה היינו שטורח ובורר כדאמר בפרק במה אשה (שבת ס"ג ע"א) "אורך ימים בימינה" - למיימינים בה (שזוכים באורך ימים, וכל שכן בעושר וכבוד. "ובשמאלה עושר וכבוד" - למשמאלים בה, שזוכים בעושר וכבוד בלבד) ופירש"י: "מיימינים בה" - שטורח ומפשפש טעמיה ובוררה, כימין המיומנת למלאכה. "משמאלים בה" - שאינם יגעים בה כל צרכה. עד כאן לשון מוה"ר ר' יצחק טייב. הנה, תראה - **הטרח והעמל בתורה הם הנקראים "עבודה", וא"כ נמצא שזה עיקר מצות לימוד תורה, שיעמול ויתייגע בתורה!**

עוד דבר, לעתים רבות בחורים ואברכים אינם מוצאים מתיקות בלימוד. אתה יודע כמה זה קשה, לשבת תשע-עשר שעות ביום וללמוד ללא מתיקות? כולנו זקוקים למתיקות והנעימות שנמצאים בתורה הקדושה. "והערב נא ה' אלוקינו את דברי תורתך בפינו!" - אנחנו מתפללים כל יום, ואף על פי כן פעמים רבות מרגישים שיש איזו מחיצה סמויה בינינו לבין אותו האור. אבל אנשים אינם יודעים - **עמל והשקעה מביאים למתיקות בלימוד!** עמלת על הבנת הגמרא? השקעת בפירוש המש"ך? התאמצת בדברי

מעלה עקרבים

במהלך העתקת כתבי ידו של החה"ש רבי כמוס מאזוז זצ"ל מכתב ספרדי (כדי לערוך זאת לפרסום בקובץ המפורסם "משה ואלעזר"), מצאתי בכתב ידו נוסח הלחש "ורקת אלעקרב", וכשהראיתי זאת למוה"ר רבי מיכאל סגרון שליט"א, ביקשני לכתוב מאמר מקיף על הענין מפי ספרים וסופרים, ופקודתו שמרה רוחי

דוד אורי כהן

שנה ובפרט ילדים קטנים ובנות צעירות ב"מ. פעם אחת ילד צעיר שיחק בעופות שהכינו לכפרות של ערב יום הכפורים. בלילה כאשר עלה על יצועו, נשכו עקרב ומת במקום, ולא זכה לראות ולשמוח בשחיטת העופות.

אנשי ג'רבא פחדו מאוד ממכת העקרבים, והיו מקדימים תרופה למכה בחבישת מנעלים טובים, ובפרט בלילות שאז העקרבים היו משוטטים ומזיקים.

קבוצת בחורים המתנדבים בעם היתה מתנדבת בכל לילה ללכוד את העקרבים ולחסלם, ואכן בכל לילה היו תופסים ומחסלים כמאה עד מאה חמישים עקרבים

"ערוסה, ערוסה" נשמעו הצעקות מבני הבית, "הוא נעקץ! קראו מהר לרבי חויתו חורי שיבוא ויאמר 'ורקת אלעקרב'". הרב מגיע בזריזות, מניח ידו על מקום ההכשה, ולוחש את הלחש בכוונה, שפתיו נעות וקולו לא ישמע במשך דקות מספר, עד אשר סר העוקץ מן הנעקץ...

מחזה זה היה מעשים בכל יום בימי הקיץ באי ג'רבא, שתושביו סבלו מאוד מנשיכת העקרב, שהיה מצוי לרוב בכל פינה באי. עקרבים ארסיים אלו מסוגלים היו להטיל ארס באדם ולגרום לו אף למוות. מרוב שתופעה זו היתה מצויה, קראו לה בסתם "המחלה ההיא". עשרות מתים היו בכל

מכל הסוגים. יש שחורים ויש לבנים, גדולים וקטנים, יש שגודלם ואורכם אפי' 30 ס"מ, אשר כל רואיהם נבהלו נחפזו ורעדה אחזתם.

מעניין לציין מה שראיתי במכתב מרבני ג'רבא (מיום טו"ב סיון התרצ"ב) להראש"ל הרה"ג ר' **יעקב מאיר** זצ"ל, ובו ומבקשים שיקבץ עשרה ת"ח ויר"ש שיהיו בתענית, וילמדו בכותל המערבי הסדר שתיקן מרן החיד"א בריש ספרו סנסן ליאיר פרשת ויקרא, ויהיה זה לשם ק"ק אשר בדרום תוניסיה, ואחרי זה יקראו נוסח התפלה שתיקנו וז"ל (באמצע): "ותצילם מן כל חולי ומחלה ומכל מן שינוי אויר, ושינוי עתים וזמנים, **ותשמרם מנשיכת העקרב**". עכ"ל. גדולה מזאת כותב מוה"ה, סבא דמשפטים, ראב"ד מקודש, מרן רבי **כלפון משה הכהן** זצוק"ל בספרו שואל ונשאל (ח"ח ס"י ע"ו), ששמע מהראב"ד הרה"ג ר' **רחמים חדאד** זצ"ל ששמע מאביו הראב"ד הרה"ג ר' **מעטוק חדאד** זצ"ל, שאם יסכימו עמו, היה מתיר לאנשי עירנו לנעול סנדל בת"ב, כיון שזה מקום שמצוי בו עקרבים. ושוב כתב עוד ששמע מדודו מו"ז ר' **יצחק הכהן** זצ"ל, ששמע על שם מו"ז הראב"ד הרה"ג רבי **יוסף הכהן** שכך אמה, וזאת משום מעשה שהיה בליל יום הכפורים, שנעקץ השמש שהיה מעיר את האנשים לסליחות "שפתי רננות". היו כאלו שמשחו את רגליהם בשום, באומרים שריח השום דוחה את העקרבים. אולם לא תמיד זה עזר עוד אמצעי טבעי שהיו נוקטים: לקשור היטב את מקום העקיצה ולא לשתות מים במשך 24 שעות, לבל יתפשט חלילה

הארס בגוף. רמז קולע לכך מצא מרן הגאון רבי רחמים חי חויתיה הכהן זצ"ל בפסוק "ועקרב (וסמך ליה) וצמאון אשר אין מים" (דברים ת, טו)...

פעם בשמשו כשליח צבור ביום ר"ה, הרגיש מו"ז הראב"ד הרה"ג ר' **סאסי מעטוק הכהן יהונתן** זצ"ל, (ההמ"ח ברכת ה' וזכות יצחק ועוד) כמין חיכוך במכנסיו, והיה מחכך כפעם בפעם להוריד הכאב, בין תפלת שחרית לקס"ת נכנס לבית הכסא, ובדק ומצא עקרב שהיה מתחכך בבשרו כשעתיים ולא הזיקו, ויהי לנס.

לפני שנסע הגאון רבי **שלמה מאזוז** זצ"ל לארץ, מכר את ביתו שבג'רבא לשכנו היהודי, והוא מכרו למשפחה ערבית אחת, אך היות שלא נהגו בבית בקדושה הראויה לו, שניים מבני המשפחה נשכו ע"י עקרבים וניזוקו. או-אז החליט הקונה לנעול את הבית, שאף לא אחד יגור בו. ועד היום הוא סגור, מלבד פעם בשנה בו הוא נפתח לצורך סיוד קירותיו.

תפלת הלחש

כדי להתגונן מפני העקרבים, השתמשו בלחש מיוחד הנקרא "ורקב אלעקרב". לחש זה מורכב מפסוקים ומשמות קודש ובמרכזו ציור של עקרב (ראה צילום). כאשר היה אדם נעקץ, העזרה הראשונה היתה לקרוא להגאון ר' **חיותו חורי** זצ"ל כדי שיקרא הלחש, והיה שם ידו על העקיצה ולוחש במשך דקות מספר, והנעקץ היה ניצל, ופעמים שהציל אנשים מסכנת נפש ממש, וכ"ז ללא תמורה. ידיו היו מלאות מעבודה, ובקושי היה ישן בלילות.

באחת הפעמים האלה עקץ עקרב את מרת זקנתי פאנידה ע"ה בתו של שם מו"ז מרן רבי **רחמים חי חויתה הכהן** זצ"ל, כשהיתה קטנה. בהלה רבה קמה בסביבה, ורבי חויתו חורי הוזמן בדחיפות. רבי חויתו קרא את הלחש, והארס של העקרב סר ממנה עד שיצא לגמרי.

נוסח הלחש (מועתק מכ"י

החה"ש ר' כמוס מאזוז צ"ל)

בעה"ו חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם, טעמו וראו כי טוב ה' אשרי הגבר יחסה בו, לא ירעו לא ישחיתו בכל הר קדשי כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים. עקרבתא בת עקרבתא תהוי בשמתא דאשמית רב יהודה בר יחזקאל להווא גברא, וכל לזוטין וחרימים ושמתות גוזרני עלך דלא תיעולי לאתרא הדין. ואם תיעולי, לא תזקי לשום בר נש מעתה ועד עולם. גד גדוד יגודנו והוא יגוד עקב, עקב יגוד והוא יגודנו גדוד גד. ה' ישמור צאתך ובואך מעתה ועד עולם.

אפוטרוס	אבולקמא
פוטרוס	בולקמא
וטרוס	ולקמא
טרפוס	לקמא
רפוס	קמא
פוס	מא
וס	א
ס	

סמך ללחש זה, מצאנו במס' סנהדרין (ק"א ע"א): "ולוחשים נשיכת נחשים ועקרבים בשבת". ופירש"י כדי שלא יזיקו. ע"ש. אך אין זה אותו דבר, שהלחש של הגמ' לא היה מועיל לנעקץ, ואפ"ה התיירו ללחוש כדי שיתחזק לבו וכמ"ש הרמב"ן שם. אך הלחש שהיה בג'רבא היה כאמור מועיל לנעקץ.

לפי המסורת, את שמות המלאכים צריך לכתוב בחצות הליל של ערב חג השבועות, ושאר הלחש נכתב בכל עת. ומסופר על הגאון רבי **שלמה מאזוז** צ"ל שהיה נשאר ער כליל ערב שבועות לכתוב את הלחש הזה.

בערב החג היו הנערים מוכרים פתקים עם לחש זה, ורוב התושבים היו תולים פתק זה בביתם או בחנות. אגב, יש שינויים קלים בנוסח הלחש, וכנראה כל אחד כתב לפי מה שקיבל מאבותיו.

לאחר שהוקם בג'רבא המוסד הרפואי "אזזה", כבר לא השתמשו כמעט בלחש, אלא בתרופות ובזריקות שהיו מקבלים במוסד, אך לא לעולם חוסן, ולא תמיד זה עזר, ופעם אחת נעקצה אחת הרופאות של

הלחש מתוך כתבי רבי כמוס

צינונו של רבי כמוס מאזוז

רבי כמוס מאזוז

המוסד, גברת ליזה כהן ע"ה, ולא הצליחו לרפאה ונפטרה.

לאור כל האמור, אין צורך בהסברים מדוע נקט התנא באבות (ב', י') שנשיכת ת"ח כנשיכת עקרב, ולא נקט דברים אחרים. כי העקרב מסוכן עד למאוד.

העקרב שהפך למשחק

בזחילה מאיימת לעברו, אך הנער לא נרתע. בכוונה רבה החל לומר את הלחש. ואכן, העקרב עצר ולא התקרב.

הילד אשר זו לו הפעם הראשונה בחייו בה הוא נתקל מקרוב בעקרב, התפעל ממבנהו וחפץ לשמר את המראה. ביצירתיות בה ניחן, נטל בידו נתח של שעווה, וכמו במשחק פלסטלינה עיצב עקרב דמה. צבע השעווה תאם לחלוטין את הצבע של עקרב אמיתי, ובידו של מצליח המשועשע נוצר עקרב הדומה להפליא לעקרב אמיתי...

הוא רצה מאוד להראות לידידיו את יצירתו, וכל הערב דמיין לעצמו כיצד יגיבו חבריו למראה. במוחו היצירתי, תכנן תעלול ילדות שיבדח את הילדים. בבוקר מוקדם הגיע לכיתה, וישב במקומו כשבידו חוט דקיק הקשור לעקרב. כשהחלו להגיע חבריו לכיתה, גרר את העקרב לכל הכיוונים כך שהיה זה נראה ממש עקרב אמיתי. צעקות פחד וחלחלה נשמעו בכיתה, והילדים החלו לוחשים כפי ידיעתם את הלחש.

הרב המלמד חש אל החדר בשומעו את הרעש וההמולה, וכשראה את העקרב,

מעשים משעשעים נעשו בג'רבא עם העקרבים, ונזכיר כמה מהם: מוה"ר ר' כלפון זיע"א, לפני שנתמנה לאב"ד, היה בוחן התלמידים בכתות וביניהם בכיתת הרה"ג ר' דידו הכהן זיע"א, ולפעמים הסוגיא קשה או המש"ך קשה והתלמידים נלחצים כשהרב מעיין. מה היו עושים? היו צדים שנים או שלושה עקרבים, מורידים להם את העוקץ ומכניסים אותם לבקבוק זכוכית, ובאמצע עיונו של רבי כלפון היו משחררים את העקרבים ואומרים להם: רבי! רבי! מצאנו כלה (ערוסה בערבית). כינוי לעקרב, שלא להוציא דבר רע מהפה), ומתבטל כל השיעור. ואז היה רבי כלפון מעיר לרבי דידו למה לא טאטאו את בית הכנסת יפה בבוקר, וגרמו שיימצאו שם עקרבים בערב. ור' דידו ידע הכל ושותק. ("מגדולי ישראל" ח"ב ע"מ רס"ז).

כמו כן, מסופר על מרן הגאון רבי מצליח מאזוז זצ"ל (בספר "פטיש החזק" ח"א) שבילדותו שיחק בחצר הבית, כשלפתע ראה למולו עקרב גדול, אפור ומפחיד. העקרב האימתני התקרב

הרים מצליח מיד את אצבעו, השפיל את מבטו ואמר: "אני הוא זה! מבין אני את חומרת המעשה, ומבטיח כי לא אחזור עליו". החינוך לאמת, הטבוע בו מילדות, גרם לו להודות במעשה ללא השתהות.

(מקורות: מגדולי ישראל, למען ידעו דורותיכם ח"א, יהדות אי ג'רבא, ויען עמוס ועוד).

השתיק את כל הילדים, והחל למלמל את סוד הלחש בדחילו ורחימו, אך ללא הועיל. תוך כדי אמירת הלחש, הבחין הרב כי העקרב ממשיך לנוע בתנועה מאיימת ואין רגליו נעות, או אז הבין כי מדובר בתעלול מוצלח של אחד התלמידים.

בארשת פנים חמורה, העביר את מבטו על פני התלמידים, וחקר: "מי עשה מעשה קונדס זה?!". ידע הרב כי תלמידים אינם מחבבים להודות על האמת, והתכונן למחקר ארוך. לתדהמתו,

קו איגוד תלמידי מרן

"הרבה שנים היה חסר לנו את הדבר הזה..."

רוצה לשמוע חדשות ועדכונים
על מרן והישיבה?
פספסת את שיעורו של מרן במוצ"ש?
מסתפק מה דעת מרן בהלכה מסוימת?

הצטרף עכשיו לבוגרי הישיבה שכבר נהנים
מקו העדכונים והחדשות

02-6575321

לרישום ניתן לפנות למנהל הקו:

הרב לוריא פריינטה – 052-7151396 הרב דניאל טקאלה – 052-7181431

כסא רחמים שלי

הגאון רבי דוד ברדא שליט"א

מתלמידה הראשונים של הישיבה בארץ

למד בישיבה בין השנים: תשל"ה-תשמ"א

תפקיד כיום: רב ומו"ר צדק בעיר הקודש טבריא, ומרבי בית ההוראה שעל ידי ישיבת כסא רחמים.

תפקידים בעבר: רב ומו"ר צדק בקהל יוצאי עדת האי ג'רבא והספרדים במרסיי צרפת, וחבר בית הדין לענייני גיטין שם.

קצת רקע

בילדותי אהבתי מאוד ספורט, בפרט תחרויות ריצה. למדתי בבית הספר "יסודי התורה" של החינוך העצמאי בטבריה. בכיתה ח' נערכה תחרות יום הספורט בכל בתי הספר בצפון, וזכיתי במקום הראשון בריצה בתואר "אלוף הגליל" (60 מטר בשבע שניות). למחרת, כיבדו אותי המורים והמנהלים בדברי ברכה. אחד המברכים היה מורי ורבי, הגאון הענין, חכם **יוסף ילוצ** זצ"ל, והוא אמר: "כשם שזכית לרוץ שישים מטר בשבע שניות, כך תזכה לסיים שישים מסכתות בשבע שנים, ותזכה בתואר "האלוף התורני"!". דבריו החמים היוצאים מן הלב נכנסו עמוק ללבי, ואכן, אחרי עשר שנים סיימתי שישים מסכתות בזכותו. לימים, בשנת תשנ"ט, זכיתי במקום הראשון בתחרות "ועתה כתבו לכם", וקיבלתי תעודה ממרן רבנו **עובדיה יוסף** זצ"ל. הרגשתי שסגרתי מעגל.

היכרות ראשונה עם הישיבה

שנה אחרי הבר מצוה שלי - באמצע חודש אדר התשל"ה, אחי הרה"ג רבי **יצחק ברדא** שליט"א (גיסו של מרן ראש הישיבה שליט"א), הכניסני לישיבה.

זכרונות ראשונים

כשנכנסתי לישיבה, למדו בה בסך הכל חמשה עשר תלמידים. האמת שבתחילה לא מצאתי ידי ורגלי בישיבה, נחשפתי לעולם של מושגים שהיו זרים לי, אבל בעידודו הכביר והמסור לאן קץ, של אחי הרה"ג רבי **יצחק ברדא** שליט"א, החזקתי מעמד. הוא היה הרוח החיה שהחזיקה אותי לישב באהלה של תורה בישיבה, ואילולי הוא, סביר להניח שלא הייתי מתראיין היום לכתר מלוכה...

תורה שלמדתי באף

הקושי הגדול ביותר שניצב מולי ברגע שנכנסתי לישיבה, היה המבנה הרעוע והנוטה ליפול ברחוב הרצל (כיום רחוב הרב שך). אפילו בחלום לא הייתי מאמין שמקום זה נקרא ישיבה. חוץ מכבודה של הישיבה ולימוד התורה, זה היה נראה כמו מחסן גרוטאות. לא האמנתי שאשאר אפילו יום אחד, ואכן אחי רבי יצחק נר"ו, הבין וראה את רחשי לבי, והציע לי לישון בביתו תקופה ארוכה. לא היה לי חשק גדול ללמוד בישיבה, כי הרמה היתה גבוהה בשביל בחור צעיר כמוני, שראשו ורובו היה בספורט. מדי פעם היה הרה"ג רבי **צמח מאזוז** שליט"א, מעודד את התלמידים, ומספר לנו על חכמי ורבני תונס, איך הם למדו תורה בקושי

גדול, ותורה שלמדו באף, היא שהביאה אותם להיות גדולים בתורה. ובכל זאת היה לי קשה. עברתי הרבה משברים שאין כאן המקום לפרטם, היו לי נסיונות קשים מאוד, אבל בסוף אהבתי לתורה ובפרט לכתובת חידושי תורה, היא שעמדה לי.

ציין-דרך

במהלך אחד המשברים שעברתי, גמלה החלטה בלבי לערוך מכתב הלכתי לגדול הדור נשיא הישיבה מרן הרב עובדיה יוסף, ולהציג בפניו שאלה כלשהי עם משא ומתן שלי בנדון. והיה אם ישיב לי מרן בכתב, אות הוא משמים שעלי לשוב ללימודי ביתר שאת וביתר עז, ואם לאו - אעזוב את הישיבה...

ערכתי את המכתב, ושלחתי אותו לירושלים אל מעונו של מרן. במשך כמעט שבוע התייסרתי במחשבות: האם אזכה לתשובה, או שמה לא יתפנה גאון הגאונים לאגרתו של צורב צעיר?...

יום אחד המכתב הגורלי הגיע! יותר ממה שעצם קבלת המכתב עורר אותי לשוב ולהגביר חיילים לתורה, בעיקר תוכנו המרגש נסך בי כוחות עלומים.

וכך כתב לי מרן: **"הריני מאשר בזה קבלת אגרתו המעולפת ספירים... וכת"ר הביא בידו המלאה והרחבה דברי הפוסקים ראשונים ואחרונים, חדשים גם ישנים שדנו בזה... אפריון נמטייה שיפה דן ויפה הורה, ודבריו נכוחים למבין, וישרים למוצאי דעת. וכן העליתי גם אני בתשובה בכתב יד. ויהי רצון שתעלה מעלה מעלה במעלות התורה הקדושה, והיה שמך כשם הגדולים אשר בארץ לגאון ולתפארת. ואתה צלח רכב על דבר אמת וענוה צדק. לך בכוח זה והושעת את ישראל, בכבוד רב ואהבה רבה, עובדיה יוסף".**

קראתי את המכתב שוב ושוב - **עשרים פעמים רצופות!** בכל פעם חשתי כיצד מתרונן לבי, איך מתעצמת רוחי, והיאך שערי תורה נפתחים בפני. מלותיו של מרן בסיום המכתב: **"לך בכוח זה והושעת את ישראל"**, התנגנו באזני כצליל פעמונים ענוגים... ואכן, שבתי וצללתי ללימודי ביתר שאת וביתר עז.

דמות מרבני הישיבה שהשפיעה

כמובן מרן ראש הישיבה שליט"א. הייתי רואה כיצד למרות שהוא מסובב ביסורים רבים ועצומים, יש לו מרגוע בנפש לכל תלמידיו, והוא נותן במסירות שיעורים תמידים כסדרן. גם אחר ששוחרר מבית החולים לביתו בתשל"ד, היה נותן שיעורים לתלמידים בביתו.

מכתב ממרן ראש הישיבה שליט"א בשוב רבי דוד מצרפת

המכתב שחולל מהפך

חבר מימי הישיבה שהשפיע

היו כמה שהשפיעו עלי, אבל מי שהשפיע עלי ונתן לי חשק גדול לעיין בש"ס ובפוסקים, היה ידידי המנוח הרה"ג רבי **משה הלוי** זצ"ל. זכורני כשנכנס לישיבה בפעם הראשונה, הוא פנה היישר אלי ושאל אותי על הסדר של הישיבה. מאז נתחזקה האהבה בינינו. תוך כמה ימים הבנתי שמדובר בגדול בתורה. החשק והשקדנות שלו היו למופת, והייתי נוהג לומר לו "אתה כמו הרב עובדיה". יום אחד בהפסקת צהריים, ראיתי אותו עולה

במדרגות הישיבה בשמחה גדולה, כשהוא נושא על שכמו קרטון גדול עם ספרים. התעניינתי לשמחה מה זו עושה ומהם הספרים, והוא ענה לי בעינים נוצצות: "זכיתי וקניתי חידושי המאירי על הש"ס, כעת אחזור על הש"ס עם חידושי המאירי, המאירים את דברי רבותינו שבתלמוד".

מסירות נפש של רבני הישיבה

בסוף תשל"ו, נכנס לישיבה בחור מאשדוד שהיה מגמגם בצורה קשה ביותר. מסירות הנפש של מורנו הרה"ג רבי **צמח מאזוז** שליט"א עבדו היתה בלתי נתפשת. הוא ישב עם הבחור בסבלנות של ברזל, ולאט לאט היה חוזר אותו מלה במלה. סבלנותו פקעה זה מכבר, ואילו רבי צמח, ממשיך אותו כאילו זו הפעם ראשונה. מאמציו נשאו פרי, עד שהגיע יום שאותו בחור הצליח לקרוא בתורה בשני ובחמישי, כמעט בלי גמגום. זה היה בלתי יאמן, עד שחשבנו את הרב צמח לקוסם... מסירות נפש כזו, יש אחת למאה אלף.

מאורע שלא יימחה

בשנת תשל"ו, הופיע בישיבה הגאון רבי **אברהם חפוטא** שליט"א כדי לבחון את תלמידי הישיבה. בתחילה שאל בדברי הגמרא ורש"י, והתלמידים ענו לו יפה. אחר כך שאל אם אנו לומדים גם תוספות, ענינו בחיוב. ואז התחיל בשאלות קשות, והייתה הרגשה שהתלמידים לא יצליחו לפענח את שאלותיו וקושיותיו. לא עברו דקות, ואז **רבי נסים ארביב**, ענה לו בטוב טעם ודעת. ואחריו קם רבי **יהודה חטאב** והפריך לו את קושיותיו, והביא ראיה לדבריו מתוספתא. וכאן עמד הרב חפוטא ואמר: האמת שאני באתי הנה לתהות על קנקנם של בחורי הישיבה, ושאלתי שאלות קלות, אולם אחר שהשיבוני שהם לומדים גם תוספות בעיון, ושמעתי את תשובותיהם ותרוציהם, אמרתי פה לומדים ברמה גבוהה, ונדהמתי לראות תלמידים צעירים בקיאם גם במהרש"א מהר"ם, ומהר"מ שיף, וגם במשמרות כהונה, דבר שלא מצוי כל כך בישיבות. והתפעל מאוד מהתלמידים, וממך ראש הישיבה שידוע איך ללמד את תלמידיו בעיון ובדרך רבותינו הספרדים.

רגע של אכזבה

כשלמדתי אצל מרן ראש הישיבה שליט"א יחד עם הרה"ג רבי **משה הלוי** זצ"ל, ולהבדיל בין החיים רבי **שמעון חי אלוף**, רבי **נסים ארביב**, רבי **חיים אמסלם** ועוד, יום אחד למדנו תוספות במסכת חולין, ואז מרן שליט"א אמר: "מי שידע מה כוונת התוספות - חכם יתקרי, רבי יתקרי". כולם ניסו את כוחם ולא עלתה בידם. אני הקטן עלה ברעיוני ביאור אמיתי בכוונת התוספות, אך מפאת הבושה, נמנעתי מלומר אחרי כמה

דקות אמר מרן ראש הישיבה את הביאור, ואני כל כך התאכזבתי כי ממש כיוונתי לדעתו.

אשרי עין ראתה

זכינו ללמוד אצל הגאון החסיד רבי **ינון חורי** זצ"ל מסכת פסחים, ושיעורי מוסר במסילת ישרים ובאורחות צדיקים. לא תשבוע עין אדם לא רק ללמוד ממנו, אלא לראותו בלבד. על כל מלה ומלה ועל כל תזווה היה נראה כמלאך ה'. אי אפשר לתאר את ההרגשה הנפלאה שהיתה כשהרב היה מסביר לנו פנים, כאילו הוא אחד מבני החבורה. בהירות המחשבה, המוסר שהיה נותן, זה היה להפליא. כאשר למדנו גמרא פסחים "שמא גיררה חולדה", שאל אחד התלמידים, אבל היום לא מצויות חולדות בבתים, ענה לו רבי ינון בפשטות תוך כדי דיבור: "גם בבית הלבן מצאו חולדה..."

רגע של התפעלות

פעם הצגתי בפני מורי ורבי ינון חורי חידושים על הש"ס שחידשתי. אמר לי בלשון בקשה: "אתה מוכן לתת לי לעבור עליהם כדי **לזכות אותי בהם**". שמחתי מאוד והתפעלתי כיצד הוא מתייחס לחידושים שלי, כאילו אני הרב והוא התלמיד. אחרי שבוע החזיר לי אותם מוגהים בכתב ידו. לצערי הרב, חידושים אלו אבדו ממני.

שעה של התעלות

אחרי סעודה שלישית, היינו עולים לבית המדרש, ואז היה קם מורנו הרב צמח, ונותן לנו דברי תורה ומוסר, ומתבל אותם עם ספר "מנחת יהודה" להגאון המקובל רבי יהודה פתייה זצ"ל, שהוא על דרך הגלגולים. אחרי שיעור מוסר כזה, היינו כולנו מתפללים תפלת ערבית של מוצאי שבת כתפלת נעילה.

רגע אישי עם מרן ראש הישיבה

הייתי כותב חידושים ומעביר למרן, ובמקום היה מסדר לי את החידוש, והיתה לי מזה שמחה גדולה. אפילו על רמזים וגימטריאות היה עובר ומתקן. פעמים רבות היה מדריך אותי גם בדרכי היום יום, שואל לשלומי, איך למדתי היום, איך הסתדרת היום...

'כסא רחמים' בשבילי

מה שמשך אותי בישיבה זהו כתיבת חידושי תורה. אך מי שהדריך אותי משחר נעורי באהבה בחשק ובמרץ לכתוב חידושי תורה והלכה, היה אחי הרב הגאון רבי **יצחק ברדא** שליט"א שהיה בזמני ר"מ בישיבה. הוא נסך בי כוחות עילאיים, עודד ודירבן אותי לכתוב ולסדר חידושים בהלכה ובאגדה.

המיוחדות של הישיבה בעיני

אני אומר בפה מלא, שהישיבה הכמעט יחידה שמקיימת את המצוה הראשונה - פריה ורביה בתורה, היא ישיבת כסא רחמים, בן פורת יוסף! איפה מצאנו ישיבה שמגדלת עדרים של תלמידי חכמים רשומים.

מכתב שכתב הגאון רבי יצחק ברדא לאחיו רבי דוד בראשית דרכו בישיבה, ובו הוא מעודד אותו לכתוב חידושים ולימוד בעיון

כבר מגיל צעיר מנווטים את הדרך הישרה איך וכיצד לכתוב. וכבר נתחברו עשרות ספרים בהלכה ובאגדה מאותם בחורים צעירים, צעירי הצאן, שנהיו רועי צאן קדושים, ומפיצים את תורתם, בתורה שבכתב, ובתורה שבעל פה.

השפעת הישיבה ביום-יום

הכלים הייחודיים שהישיבה העניקה לנו, מלויים אותי בכל צעד ושעל. כדוגמא אספר שבהיותי מכהן בבית הדין במרסיי, בט"ו חשוון התשנ"ג, מעשה בא לידנו בשאלת ממזרות חמורה. אב בית הדין הגאון רבי **נסים רבינו** זצ"ל, ביקש ממני לרוב ענוותנותו שאכתוב תשובה על זה. ובהמשך אמר בפני חברי בית הדין: "רבי דוד, הוא מהתלמידים של הרב מאזוז משיבת כסא רחמים, שם מלמדים אותם לכתוב תשובות הלכה למעשה". ברוך השם זיכני השי"ת וכתבתי תשובה מפורטת בזה, ופסק האב"ד כפי מה שהוריתי (עיי' בשו"ת רביד הזהב ח"א חלק אבן העזר סימן ד').

עם רבי בוגיד

שבר שלא נרפא

כידוע נגעה בי יד ה', ונפטרה עלי רעייתי ובתי בתאונת דרכים קטלנית מחירידת לבבות. ה' ירפא את

שברנו הגדול.

אמירה שהותירה רושם

עדיין מהדהדים באוזני דברי מרן ראש הישיבה שליט"א, בניחומי אצלי בפטירת בתי אורטל ז"ל (ג' אדר ב' תשס"ג). לשאלתי: "מנין לכבודו הכח לעבור את כל היסורים שעובר?", ענה דודי ואמר לי: "מה שמחזק אותי, היא האמונה הצרופה בקדוש ברוך הוא!". ודבריו היוצאים מעומק הלב, נכנסו ללבי, והם נר לרגלי עד היום הזה.

דמות מופת מהדורות הקודמים

מלבד מרן רבנו עובדיה יוסף זיע"א כאמור, הושפעתי רבות מהגאון רבי בוגיד סעדון זצ"ל שנפגשתי אותו רבות בהיותי בצרפת. אגב אספר, כי כל שנה בהילולא של הגאון רבי חיים חורי זיע"א, היתה נערכת הילולא רבתי עם סעודה כיד המלך. והיה רבי בוגיד משתתף קבוע, והיה מחבב אותי ביותר, ואף קם לכבודי, והייתי בצער גדול, אמרתי לו שלא נוה לי שכבודו קם מלפני. אמר לי: "כבודו תלמיד חכם ותלמיד תלמידו של מורי ורבי הגאון רבי רחמים חי חויתה הכהן זצ"ל, ותורתו מגיעה עד כבודו לכן אני קם". ויותר מזה, כיון שכבודו מרא דאתרא אני חייב לקום. גם כשהיו קונים ברכה, לא היה מוכן לברך עד שגם אני יניח שתי ידי על ראשיהם של קוני הברכה יחד אתו, ואז הוא היה מברך (ראה תמונה).

בילדותי הייתי יושב הרבה ליד סבתי שרה דוייב עליה השלום, והיתה מספרת הרבה על האח שלה, הרב הקדוש רבי **כריף אלגבאסי** זצ"ל, עד שיום אחד רשמתי הרבה ממה שסיפרה לי, ועלה במחשבתי לפרסם את הרב ותורתו, וכך עשיתי בפעם הראשונה בחוברת פשוטה מאוד בת שבעה עמודים שנקראה בשם "אור הגנוז", ואחר שנה התחדשנו והוצאנו ירחון גדול יותר בכמות ואיכות. ולאחר שקבלנו ברכה ממרן ראש הישיבה שליט"א, יצאנו לדרך, והיתה לזה אהדה גדולה מאוד בזמנו.

והיא לו נדפסה

זכיתי בסייעתא דשמיא להוציא לאור כמה ספרים בהלכה ובאגדה: שו"ת "**רביד הזהב**" ב' חלקים, "**שער הגן**" חיבור על ספר "**גן המלך**", "**ויברך דוד**" ביאור על ספר "**גנזי ברכה**" על הזוהר הקדוש, "**באור פני מלך חיים**" על הספר הקדוש "**בן איש חי**" הלכות חנוכה, "**ברית דוד**" על ספר "**מלאך הברית**" - ענייני ברית מילה בתורת הגאון רבי יוסף חיים זיע"א, ועוד קונטרסים ומאמרים שנתפרסמו בכתבי עת שונים.

עודנו בכתב יד

יש באמתחתי ספר שו"ת "**רביד הזהב**" חלק שלישי על ארבעת חלקי השלחן ערוך, וחלק רביעי שו"ת בעניינים שונים, עם קונטרס "**מערכות דוד**" - מערכות בהלכה ובאגדה על סדר א-ב. ספר זה נמצא אצלי כבר יותר מעשר שנים, ומפאת מה שעברתי דברים קשים ונוראים, לא היה בידי ישוב הדעת כדי לברך על המוגמה. ויהי רצון שנזכה בקרוב להביאו לבית הדפוס ולהוציאו לאור עולם בנחת ובשלום אמן.

מרתק: הגאון רבי דוד ברדא שליט"א חוזר לימי כהונתו כחבר בית הדין במרסי עם צרור סיפורים וזכרונות מיוחדים | על הפתיון הגדול שהצליח לעמוד מולו, איך עצר את הריקודים המעורבים בחתונה, ומהו המשפט שבזכותו מנע התבוללות

שם היו כמה ספרים בודדים, כמו למשל שו"ת שואל ונשאל ח"ג, ואז עברתי כמעט על כולו. יום אחד הביא לי אחד מאנשי הקהילה, עוף עם מים עכורים שהיו בקרבו, ושאל אותי אם העוף מותר באכילה. כיון שהייתי מחוסר ספרים, לא ידעתי מה לפסוק לו, כפי שאומר הפתגם "חכם בלא ספרים - כאומן בלא כלים". ואז נזכרתי שראיתי שאלה כזאת ממש ששאל הרה"ג רבי חיים חורי זצ"ל את רבי כלפון משה הכהן זצ"ל בספר שלמדתי בבית משפחת עמאר בדקתי ומצאתי והוריתי לו מה שפסק הגאון רבי כלפון ששם הולכים אחרי פסקיו כהלכה למשה מסיני. לאחר זמן ערכתי שו"ת בענין, והסכים עמי מרן ראש הישיבה במכתבו אלי

בשנת תשנ"א נקראתי על ידי אחי הרה"ג רבי **יצחק ברדא** שליט"א, להפגש עם מרן ראש הישיבה ומורנו רבי צמח נר"ו, והם דיברו אתי אם אני מוכן לשרת כרב ומורה צדק במרסי שבצרפת לקהילת יוצאי האי ג'רבא שכולם יראי שמים. באותו זמן רעייתי אורלי עליה השלום היתה אתי, והסכמנו יחד לקבל את המשרה.

הגעתי למרסי בז' באדר תשנ"א, וערכו לי שם קבלת פנים מיוחדת במינה. כמובן הגעתי בלי הספריה והתכולה של הבית שלי בטבריה. רק אחרי שלושה חודשים הגיעה המכולה ואז נכנסנו לבית החדש. בינתיים, התארחנו בביתה של אם הנגידים למשפחת עמאר הי"ו. בבית

(ראה בשו"ת רביד הזהב ח"א חיו"ד סי' ב).

הזכות הגדולה שהיתה לי במרסיי, היא הקרבה שלה זכיתי לגאון העניו רבי **אברהם מימון** שליט"א, רב הקהילה הגדולה במרסיי, שהיה לי לעזר ולאחיסמך במשך שהותי שם. כמעט אין אדם בצרפת שלא שמע עליו, וכולם מעריצים ומכבדים אותו בכבוד גדול. אני הכרתי את הרב עוד בהתכתבות בהלכה, בהיותי צעיר בשנת תשל"ו, כאשר יצא לאור ספרו "צורת הלבנה" על ברכת הלבנה. בהיותי בביתו, הרגשתי שאני נמצא בביתו של מורן הגר"ע יוסף זצ"ל. כל ביתו מוקף ספרים, עד שכמעט הקירות אינם נראים. הייתי משאיל ממנו ספרים מכל הבא ליד, לומד בהם ומחזירם אחרי שבועיים.

י"אמר לשבחם של אנשי הקהילה, שקבלו אותי ללא עוררין. מה שהרב פוסק, כך יהיה. וגם בכמה קהילות אחרות במרסיי קיבלו דבריי ללא עוררין. וכך הצלחתי לתקן כמה תקנות ולהסדיר כמה עניינים שהיו פרוצים.

לפני חג שבועות תשנ"א, הגיע למחנה קדשנו הרה"ג רבי צמח מאזוז שליט"א, ודברנו על כל מה שעשיתי בשלושה חודשים ב"ה, והתפעל מאוד. באותה הזדמנות הביא לי רבי צמח את ספרי מנוחת אהבה ג' חלקים, ואמר לי: הרב משה לוי נותן לך במתנה ספרים אלו, ובקשתו בצדו, שתקבע שיעורים בספריו. ואכן בקשתו שמרה רוח, וקבעתי שיעורים תמידין כסדרן בספריו אלו. והודעתי לו בשיחת טלפון שברוך ה' למדתי ולימדתי בספריו והחכמנו מאוד, ושמח מאוד.

בי' בשבט תשנ"ב, התארח אצלנו הגאון רבי **חיים מדאר** זצ"ל, הרב הראשי לתוניסיה, לרגל

הילולת הגאון רבי רחמים חי חויתה הכהן זצ"ל, ושם הוא יצא מגדרו והתפעל ביותר, על אשר זכתה הקהילה בתלמיד חכם רשום, שהוא תלמיד תלמידו של רבנו רבי רחמים חי חויתה הכהן זצ"ל...

על מדין

בסוף שנת התשנ"ב, הודיעו לי כי עומד להגיע האב"ד של פריז, הגאון רבי **נסים רבינו** זיע"א. אמרו לי שהוא תקיף, ולא מדבר עם כל אחד, וגם רב או חכם היה מדבר אתו מקסימום חמש דקות. כשנפגשתי אתו, דברנו יותר מעשרים וחמש דקות, וכולם התפלאו הכיזד? אמרתי להם כי דברנו בלימוד, זה מקשה וזה מתרץ, זה מביא ראיה וזה דוחה, וכך נמשכה השיחה.

באותו יום, ביקש ממני שאהיה חבר מן המניין בבית הדין. אמרתי לו שאיני בקי מספיק בדיני גיטין. נתן לי כמה סימנים גדולים ללמוד אותם ולהבחין אצלו, ואחרי שלשה חודשים, נגשתי אליו ותלמודי בידי, קונטרס בשם "סדר הגט ופירושו". עיין בו ואמר לי: כבודו לא צריך להבחין. מהיום אתה תהיה חבר בבית הדין שלנו. ומאז היה נותן לי כמה ספיקות ממעשה בית דין שהיו שם, ואני הייתי כותב תשובות בהלכה ומביא לו, והיה שמח מאוד. חלקם נדפסו בשו"ת רביד הזהב ח"א וח"ב (כיון שבזמנו לא היה דיין בפועל במרסיי, לכן היו מבקשים ממנו להגיע פעמיים בחודש ולערוך גיטין, ואני הייתי מצטרף אליו עם עוד רב אחד ממרסיי).

פעם העמידו אותי בפני נסיון גדול. התקשר אלי אחד מ"הרבנים" (אל תקרא רבנים, אלא רע-בנים) במרסיי, וביקש ממני לחתום על אישור גירות לאשה שרוצה להינשא עם בן נשיא הקהילה הגדול שם. ידעתי שאין בכוונתה כלל להתגייר, אלא לקבל את הכסף העצום שיש

לבן נשיא הקהילה, ומכיון שבתוקף סמכותי כדיין בבית הדין במרסיי, יש בכוחי לחתום ולאשר את הגיוה, ובכך להתיר נישואין, סירבתי בתוקף לאשר את הגיוה. לא בקלות הם ויתרו על הענין, והופעל עלי לחץ הולך וכבד של שוחד, עד שהגיעו לסכום של שלוש מאות אלף פרנק עבור חתימותי! אולם עמדותי כחומה בצורה, עד שאמרתי: גם אם תתנו לי מליון פרנק אינני מוכן אפילו לאחוז בקולמוס הכתיבה לשם כך! כשנוכחו בעיקשותי, הניחו לי ואני פניתי לביתי סוף סוף שש ושמש שעמדותי בפיתוי גדול זה.

ב' בשבט התשנ"ג התארח אצלנו מרן ראש הישיבה שליט"א, לרגל הילולת מרן רבנו רחמים חי חויתנה הכהן זיע"א, והיתה קבלת פנים מיוחדת בשדה התעופה. באותה הזדמנות, מרן שליט"א ישב אתי במשך כרבע שעה ושאל אותי איך אני מסתדר, ואם חסר לי משהו, ועוד שאלות כיוצא בהן. ואז אמר לי, כדאי וחשוב מאוד ללמוד את כל שו"ת יביע אומר על ששת חלקיו (זה מה שנדפס עד אז), כי בהם יש את כל התורה. ובאמת עשיתי כדבריו, וזה עזר לי מאוד בהרבה עניינים שהיו שם. אחר כך התאספו שם חכמים ורבנים ותלמידים "מישיבת חכמי פרויניצא" במרסיי, והרב דיבר בענין תפלין דרבנו תם, הפליא עצה הגדיל תושיה בעיון ובבקיאות נפלאה, וכולם התפעלו ונדהמו משיעורו. לבסוף אמה: שמעתי שהרב ברדא מלמד אתכם עברית, בבקשה גם אתם תלמדו אותו צרפתית...

אם תוציא יקר מזולל

באותן שנים הצלחנו ב"ה לעשות הרבה נפשות. פעם בהיותי הולך שם מביתי לבית הכנסת "קהלה לשם שמים", פגשתי בדרכי ישראלי שירד לצרפת והתחנך עם יהודיה רחוקה לגמרי מהדת. מדי פעם היה מדבר

אתי, וראיתי שיש בו נשמה מיוחדת (אף על פי שהיה פותח חנותו בשבת ובימים טובים וראש השנה). ביני וביני, ידעתי איך לבוא לקראתו, ולדבר אתו בלשון רכה ונעימה.

לאט לאט קיבל על עצמו שמירת שבת כהלכתה, אולם אשתו התנגדה נחרצות לשינוי. עד שיום אחד הזמין אותי לבוא לדבר עם אשתו, וברוך השם דברתי עמה וברכתי אותה, היא התרגשה מאוד מאוד, וקיבלה על עצמה טהרת המשפחה, ולאט לאט שמרה שבת. בעקבותי נמשך לכך גם אחי וחזר בתשובה שלמה. היה להם קשה מאוד בהתחלה, והלכתי אתם לכל אורך הדרך, 11 חודשים כמעט ללא פרנסה, ומאז נפתחה להם פרנסה מן השמים, בבחינת "לקראת שבת לכו ונלכה כי היא מקור הברכה". אחר שנים עלה לארץ ישראל, וכעת הוא גר בהר חומה בירושלים. אשתו כיסתה את הראש כהלכה, ובניו ובנותיו שלמדו באוניברסיטאות בארץ, זכו ונישאו עם בני תורה.

פעם אמר לי: **"אם באת למרסיי רק בשבילי, היתה שוה כל הטרחה"**. היום ברוך השם הוא כבר סיים חצי ש"ס בן פורת יוסף.

עוד אספר שבהיותי במרסיי, פעם בא לפני אדם עם בן דודו בשם אלכסנדר, ואמר לי הדוד שאבא של אלכסנדר נפטר לפני חצי שנה, והוא מגלח בתער, לכן כבודו ידבר אתו על זה, כיון שהוא עושה צער לאביו ז"ל. באותו רגע ראיתי את אלכסנדר, איך פניו נהפכו כשולי הקדרה. ואז אני בתגובה לאותו אדם, כדי להוריד את הבושה מעל אלכסנדר, אמרתי לו: "מה אתה רוצה, הוא צעיר, רוצה שפניו יהיו חלקות". הדוד היה בהלם, ואלכסנדר פניו חזרו כבתחילה. ואז דיברתי עם אלכסנדר, כמה דברים בכבוד המת, ובקיום המצוות, והשכר שיש לאבא בשמים,

שאין ריקודים הגעתי להשתתף בשמחתם. ואז עלה בדעתי רעיון הנראה כתמוה אך התברר כיציל בס"ה. התקרבותי ונעמדתי באמצע המעגל. הרוקדים התביישו ונשמטו אט אט חזרה למקומם בשולחנות. כך נמנעו הריקודים המעורבים, והמעשה הזה דובר רבות בקהילה ובמרסיי כולה.

היה פעם אחד מהקהילה שיצא עם גויה ונמשך אחריה ככלב. רבנים גדולים דיברו על לבו שיעצוב אותה אך ללא הועיל. יום אחד עמדתי ליד חוף הים, שם מעלים דגים מהים ישר ליבשה ומשם מוכרים לכולם. היו שם דגים מדגים שונים. באחד המקומות היו חלזונות שהריח שלהם מבאיש ומחניק, וידעתי שאותו אחד אינו סובל את הריח הזה. ראיתי אותו עובר ליד המקום הזה, קראתי לו לדבר אתו, והוא ביקש ממני שנלך למקום אחר כי הוא אינו יכול לסבול הריח. כמובן שאני יותר לא סבלתי ריחות כאלו. אמרתי לו, פה אשב ואדבר כי אויטיה, ואז אמרתי לו: אותה גויה שאתה רוצה להתחתן איתה, אתה יודע שהיא מכניסה לפיה מכל החלזונות האלו, וריחה מבאיש בכל יום, היתכן שאתה תלך אתה ותבוא אתה במגע, כשפיה מלא מאותם חלזונות?!... ולא יאמן כי יסופר, אותו אדם ברח מהמקום כל עוד נפשו בו, ולמחרת פגשתי את אביו הי"ו, וסיפר לי בשמחה גדולה שבנו עזב את הגויה. וברוך השם אחרי שנתיים נישא לבחורה מתונס הברירה, אשת חיל ויראת שמים נסוכה על פניה.

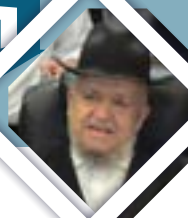
ועוד כמה דברים, ולא הזכרתי כלל מענין גילוח הזקן בתערה. רק בסוף אמרתי לו, כדאי מאוד שתלך עם הדוד שלך, לחנות מוצרי חשמל הקרובה, ותקנה מכונת גילוח כשרה, ותתחיל לגלח בשעה טובה ומוצלחת. ואלכסנדר מיידענו הבטיח לי שיקנה ויגלח במכונה.

אחרי שבועיים פגשתי אותו בשוק במרסיי, ושאלתי אותו לשלומי עם לטיפה על פניו, לרמוז על הגילוח במכונה. והוא ענה לי: "כבוד הרב, אגיד לך את האמת, באותו רגע שהדוד שלי, אמר מה שאמר לפניך, הרגשתי שאני מוכן ליקבר תחת האדמה מרוב בושה וכו'. אבל כבודו כאילו הרגיש בדבר, וענה בדיוק ההיפך והחזיר לי את נשמתו. ורק בגלל זה קבלתי על עצמי לגלח רק במכונה".

עברו שנים ואני כבר חזרתי לארץ, והגיע היום המר והנמהר שבו בתי אורטל ז"ל נסתלקה לבית עולמה, ובתוך השלושים יום, הגיע אלי אותו דוד של אלכסנדר מיידענו, והוא בא ממרחקים כדי לנחם אותי, על רעייתי ועל בתי ז"ל. לפני שיצא מביתי, נזכרתי באותו אלכסנדר, ושאלתי עליו מה מצבו היום. אמר לי, מיום שכבודו דיבר אתו, הוא השתנה, חזר לארץ התחזק התחתן, והיום הוא נראה עם חזות של אדם חרדי לכל דבר. ברוך השם שהקב"ה זיכני להחזיר אדם כזה בתשובה.

על המשמר

פעם הבטיחו לי חתן וכלה לערוך את חתונתם ללא ריקודים מעורבים, אך כשהגעתי ראיתי שהתחילו לרקוד מעורב. נגשתי לחתן, ושאלתי למה לא עמד בדיבורו. אמר לי, שהכלה הקובעת. כשדברתי עם הכלה, אמרה לי שהיא אינה יכולה לעמוד מול האורחים החילונים. אמרתי לה שהיא אינה עומדת בדיבורה, שהרי על דעת

פסקי מרן ראש הישיבה שליט"א על סדר השלחן ערוך

נערך ע"י הרה"ג ר' יצחק מאזוז שליט"א
(מח"ס שו"ת "חקרי הלכה" ב"ח)

סדר הנחת תפלין

אחרים כלל. ומטעם זה אחר שיכרוך שבע כריכות של תפלין של יד על זרוע שמאלו, טוב לכסות תפלין של יד קודם הנחת תפלין של ראש, ולכן יוריד השרוול על זרועו. ואין לחוש משום הפסק, כי הורדת השרוול היא לצורך מצוה, ולא גרע משבע כריכות שאינם חובה מעיקר הדין רק מנהג העולם, ולא הוה הפסק בין תפלין של יד לתפלין של ראש. ומ"מ אין לסגור הכפתור עד אחר הנחת תפלין של ראש⁴.

ג. לדעת רבנו האר"י צריך לכסות אף תפלין של ראש. ואמנם לדעת מרן טוב לגלות התפלין, והמגן אברהם כתב לעשות פשרה שיכסה התפלין ויגלה רוח רביעית מצד פניו. ומנהגו כהאר"י ובן איש חי. ומ"מ מי שלא נהגו אבותיו וקהל עדתו לכסות התפלין, אין הכי נמי שיעשה הפשרה הנ"ל⁵. והרוצה לקיים דברי מרן שסובר שטוב לגלות התפלין,

א. קודם הנחת תפלין יאמר ברכות השחר וברכות התורה. ויניח ויברך על תפלין של יד מיושב¹. והנכון שאחרי הידוק התפלין, יסובב הרצועה על הבית של יד, ומהבית ימשיך הרצועה ויכרכנה על הזרוע. ומי שעד עתה לא היה מסובב על הבית אלא מיד אחרי ההידוק מתחיל לכוון על הזרוע, ישנה מנהגו ויעשה כאמור לעיל, וכמו שכתב הרב בן איש חי (ש"א פ' וירא אות ט"ו)². ולכתחילה אין עושים שום כריכה בקיבורת כדעת מהר"י צמח ודעימיה, אבל כשמרגילים הנער להניח תפלין ורואה המלמד שהתפלין נשמטים ממקומם בכל פעם, מורים לו לכתחילה לעשות כריכה או כריכות בקיבורת שישארו על מקומן³.

ב. בשעת הנחת תפלין של יד יכסה זרועו בטלית גדול, כי ע"פ הסוד ראוי לכסות תפלין של יד, ואפילו שלא בפני

1. עיי' מ"ש מו"ד בהע' על הבא"ח (ש"א פ' וירא ס"ח). ובהגהותיו בס' עלי הדס (פ"א סל"ו). ובס' ויען עמוס ח"ב (מע' ת' אות טז). ובשו"ת מקור נאמן ח"א (סי' ס"א) וח"ב (סי' צ"ב).
2. שו"ת מקור נאמן ח"ב (סי' פ"ט).
3. או"ת (טבת תש"נ סי' מח עמ' ערב).
4. או"ת כסלו תשמ"ו (סי' כא אות ב). אלול תשמ"ו (עמ' תרס). שו"ת מקור נאמן ח"ב (סי' קכ"ג). בית נאמן (גליון 39 אות לב).
5. הגהה בשו"ת איש מצליח ח"א (חאו"ח ס"ס ט). שו"ת מקור נאמן ח"ב (סי' קט"ו, קט"ז). וע"ע שם (סי' ק"י - ק"ד). הערות על הבא"ח (ש"א פ' וירא ס"ח). וע"ע באו"ת (סיון תשנ"ד ס"ס קג). ובס' מגדולי ישראל ח"ד (עמ' לה). ובהע' אי"מ על המשנ"ב (סי' כז סי"א) ובסוה"ס. ובהגהה בס' נפש חיה (מע' ת' אות כו). בית נאמן (גליון 22 אות טו).

יגלה התפלין בקריאת "חק לישראל" ובקריאת "שנים מקרא ואחד תרגום" וכיוצא⁶.

ד. כתב מרן בשלחן ערוך (סי' כה סי"ב): אם הותר תפלין של יד קודם שהניח תפלין של ראש, מהדקן ואין צריך לחזור ולברך. ופירוש דבריו שהותרו הכריכות וממילא נשמטה הקציצה ממקומה בזרוע, ואפילו הכי כיון שעוד לא הניח תפלין של ראש מיקרי עסוק בכריכות⁷.

ה. בתפלין של ראש רוב העולם אינם יכולים לכוין שמושב הקציצה יגע כולו בראש, כי המושב של התפלין ישר וגובה הראש הולך ומתעגל למטה כלפי המצח, ובהכרח קצה התפלין של ראש נמצא באויר (אא"כ יגביהנו למעלה כל כך שיגע כולו בתחתיתו ישר על הראש). ואין בזה חשש⁸. ואם מיעוט תפלין של ראש נמצא על המצח ממש, הבא"ח (ש"א פ' חיי שרה ס"א) כתב לאסור. והרב מחשבות בעצה (סימן א) כותב שאפשר לסמוך בשעת הדחק ולא למחות בעושים כן⁹.

ו. כתב מרן בשלחן ערוך (סי' כז סי"י): צריך שיהיה הקשר מאחורי הראש למעלה בעורף. והיינו שיהיה מונח

למעלה מן הגומא. ואף אם יהיה רוב הקשר על העצם ומיעוטו למטה מן העצם באויר, מ"מ לא יהיה נכנס בגומא כלל¹⁰.

ז. אחר שהניח תפלין של ראש, יכרוך מעומד שלש כריכות על האצבע הימנית הנקראת אמה¹¹.

ח. מרן הגאון איש מצליח נהג לומר בסיום הנחת תפלין של ראש: "ומחכמתך אל עליון תאציל עלי" וכו'¹².

ט. אסור לענות דברים שבקדושה בשעת הנחת תפלין עד שיסדר תפלין של ראש במקומם. אך א"צ להמתין עד שיסיים לקשור תפלין של יד על האצבעות¹³. ובתפלין דר"ת (כשמניחם בזו אחר זו) מותר לענות אמן יש"ר וברכו וכדומה, רק ברוך הוא וברוך שמו לא יענה.

6. שו"ת מקור נאמן ח"ב (סי' קי"ט). בית נאמן (גליון 22 אות טו - יח). חידושים על הרמב"ם (פ"ד מהלכות תפלין הי"ב). נדפסו באו"ת טבת תשע"ב סי' מד. וע"ע באו"ת (אב תשנ"ד ס"ס קכד).

7. מרן שליט"א בהערות איש מצליח על דברי מרן שם.

8. או"ת (שבט תשנ"ד עמ' שפה).

9. שו"ת מקור נאמן ח"ב (סי' ק"ח).

10. או"ת אב תשנ"ג (עמ' תתה). ושבט תשנ"ד (סי' נג בהגהה). מרן שליט"א בהערות איש מצליח על המשנ"ב בסוה"ס (סי' כז סי"י).

11. הערות על הבא"ח (ש"א פ' וירא ס"ז).

12. ס' עלי הדס (פ"א סל"ט) ממרן שליט"א.

13. שו"ת מקור נאמן ח"ב (סי' צ"ט). וע"ע בשו"ת מקור נאמן ח"ב (סי' ק"א) שנשאל מו"ר במי שהניח תפלין של ראש ולצורך כך הוריד את הכיפה ושמע ברכה האם יכול לענות אמן כאשר הכיפה אינה על הראש, והשיב שישתדל שלא יעשה כן. ע"ש.

מחלוקות שהתברר במרוצת הדורות כי אין בהכרח סתירה בין הדעות

מתחיל בגנות ומסיים בשבח

ואילו הקטע של "מתחילה", מדבר על גנות רוחנית ושבח רוחני שקירבנו המקום לעבודתו.

ואם כן, אין כאן מחלוקת לגבי תוכן הגנות, שיש להזכיר הגנות והשבח הן הגשמיים והן הרוחניים. המחלוקת היא איזה מהם יש להקדים. "ונקטינן כרבא שמקדימין גנות ושבח הגשמיים לרוחניים, כי לא יתכן לאדם לשמור תורה ומצוות כהלכה כשהוא מדוכה ומשועבד תחת אחרים".

והנה מצאתי שזכה לכוון בזה לריטב"א בפירושו על ההגדה, שכתב: "ומסתברא שלא נחלקו אלא באיזה מתחילין, דרב סבר מתחלה עובדי ע"ז כמו שהיה המעשה, ורבא אמר עבדים שהוא תוקפו של נס, ואח"כ מתחילין בגנות ע"ז".

מעניין הסברו של ה"חתם סופר" (בחיידושי לפסחים שם) שאינו רואה מחלוקת בין הדיעות אלא דגשים שונים של הגנות האמיתית, שכן אין עיקר שבחינו והודאותינו על ההצלה ממצרים, כי מי בקש זאת, אילו לא הגלנו לא היינו צריכים גאולה, אך ידוע כי היתה זו זוהמת ארם מתרח נחור ובתואל ולבן והיה צריך זיכור, על כן הגלנו למצרים לזכך מכל זוהמה. אם כן, הגנות הגדולה היא עצם היותנו עובדי עבודה זרה, והעבדות במצרים היא נקיון מהגנות הזו.

בסדר אמירת ההגדה בליל הסדר, חז"ל קבעו לנו במשנה (פסחים פ"י מ"ד) כלל: "מתחיל בגנות ומסיים בשבח". ונחלקו האמוראים בגמרא (פסחים קט"ז ע"א): "מאי בגנות? רב אמר מתחלה עובדי עבודת גלולים היו אבותינו ושמואל אמר עבדים היינו". לגרסת האבודרהם, המחלוקת בגמ' היא בין אביי לרבא. למעשה, הרי"ף ורבנו חננאל פסקו שכיום אנו נוהגים לפי שתי הדעות.

מרן ראש הישיבה שליט"א בהגדת "ה' נסי" (בפסקת "עבדים היינו") לומד מכאן שבמקום שאפשר לעשות כשתי הדעות - עושים. שכן למרות שבכל הש"ס הלכה כרבא לגבי אביי בר מיע"ל קג"ם (ב"מ דף כ"ב ע"ב), מסדר ההגדה סידר כשתי הדעות - תחילה "עבדים היינו" כדעת רבא שהלכה כמותו ואח"כ "מתחילה עובדי עבודה זרה" כסברת אביי (כל זה לגרסת האבודרהם). וכיוצא בזה אנו עושים כורך לסברת הלל הזקן, אע"ג דמסתמא הלכה כרבים.

בהמשך מציע מרן שליט"א אפשרות שכוונת המשנה "מתחיל בגנות ומסיים בשבח", שיש לומר את שני הקטעים האלו, שכן כאשר נתבונן ניווכח כי כל אחד מהקטעים האלה מדבר על מהות אחרת - הקטע של "עבדים היינו" מדבר על גנות גשמית ושבח גשמי שיצאנו לחירות,

מוצאים את האוצרות

- אצלנו!

לראשונה: עולם המוסר הספרדי נחשף בסדרת הספרים "אוצרותינו" הנוטלת את הקורא למסע אל אוצרות התורה, לאור חידושיהם ולקחייהם של רבותינו הספרדים

רבות מתקשה הדרשן למצוא סיפור קולע שיתאים להשלמת תמהיל הדרשה. וכבר המליצו 'אין המדרש עיקר אלא המעשה'...

כל זה עמד מול עיניו של איש החזון והמעש, מורנו הגאון רבי צמח מאזוז שליט"א, שיזם את הוצאת סדרת הספרים "אוצרותינו" על התורה, הכוללת מסע אל אוצרות התורה לאור חידושיהם ולקחייהם של רבותינו הספרדים, שזור בסיפורים ומשלים.

מלאכת האוצר

יגיעה רבה ועצומה הושקעה בספרים אלו, החל מחיפוש בעשרות ספרים בנסיון לתור אחר מרגליות ופנינים מוסריים שיקלעו לטעם הקוראים, עד לשלב העריכה והתאמת הסיפורים.

כל דרשן המוזמן לשאת דרשה קצרה, יודע כי אין מתאים יותר מלהעביר רעיון שמוסר בצדו. כאשר נקרית הזדמנות שהציבור מטים אוזנם לשמוע דבר-תורה קצה, ודאי עדיף שבזמן הזה ישמעו חידוש עם מוסר השכל.

דא עקא, שהחיפוש אחר רעיון מוסרי על פרשת השבוע, לעתים עולה ביגיעה רבה. מדפי הספרים אמנם מלאים עד אין קץ בספרי חידושים ופרפראות על התורה, אך רוב הרעיונות המובאים בהם בדרך כלל אינם מוסריים. מורגש איפוא היטב חסרונם של ספרים הכוללים רעיונות מוסריים הנלמדים מפסוקי התורה (בסגנון הספר "לקח טוב"). **בפרט קשה למצוא רעיונות כאלו מרבתינו חכמי המזרח, עד שלא שומעים כמעט מהדרשנים מוסרים מרבתינו הספרדים.** גם אחר שמוצאים רעיון מוסרי, פעמים

ככל שהתקדמה העבודה, השתאינו מִכּמּוּת הרעיונות שניתן לדלות ממשתם של רבותינו. מהם מצאנו פנינים יקרות שלא שזפתם עין, ומהם מצאנו לקחים מאלפים המיוסדים על עומק הפשט."

במאמרים ב"אוצרותינו", התפרסמו בפרסום ראשון רעיונות מתוך ספרים בכתב יד של מורנו הגאון המופלא **רבי משה לוי זצ"ל** ולהבדיל בין החיים מרן הראשון לציון הגאון **רבי שלמה משה עמאר שליט"א**, ועוד.

חידוש מרענן יש במאמרים של הספר, כאשר בתחילת רבים מהמאמרים מופיע דבר הלצה נחמד שנובע ממנו רעיון הקשור למסר העולה מן המאמר. "כשבדיחה נאמרת בפני עצמה" מסביר המחבר "הרי היא חסרת טעם ואולי לפעמים קטנונית, אך כשהדבר בא בהקשר למסר תורני או במהלך דרשה, הדבר פותח את לב השומעים והמסר מחלחל".

לפי בקשת הצבור ובפרט דרשנים שנעזרים בספרים, בסוף הסידרה מופיע מפתח עניינים מפורט. בעזרת המפתח ניתן גם לבנות דרשה ארוכה באותו נושא.

קנה שביתה

בכל שנה חולק לכל באי ההילולא השנתית של הישיבה, כרך מתוך הסדרה, עד שהשנה ב"ה אחרי עמל של שנים, זכינו לגומרה של תורה - בהשלמת הוצאת חמשת כרכי "אוצרותינו" על התורה.

תשומת לב מיוחדת הוקדשה לבחירת המאמרים בספר. הובאו רק מאמרים הכוללים רעיונות מוסריים הנלמדים בצורה פשוטה מפסוקי התורה, תוך שימת דגש מיוחד לרעיונות **קליטים ומעשיים**. לא הובאו רעיונות של דרש ורמז אלא רעיונות פשטיים שניתן ללמוד מהם לקח מוסרי, עם עדיפות לרעיון עם קושיא ותירוץ. וזאת בשילוב משלים ומעשיות, עובדות והנהגות, מחכמי כל החוגים והעדות, תוך הקפדה לא להביא סיפורים קיצוניים ומוגזמים שבדרך כלל אין להם מקור מוסמך.

נעשתה השתדלות להפנות זרקור לעבר עולם המחשבה והמוסר הספרדי, שב"אוצרותינו" זוכה לעדנה מחודשת. עולם זה עשיר ברעיונות יסודיים שאת חלקם משייכים כיום לדרך החסידות או לדרך המוסר, בשעה שבאוצרותינו הם קיימים עוד הרבה שנים לפני שקמו תנועת החסידות ותנועת המוסר. חשיבות מיוחדת יש לרעיונות בספר שעובדו מתוך ספרים בדפוסים ישנים, או חידושים נפלאים ויסודיים שהיו מובלעים בתוך דרשות ארוכות, והיו חסרי הנגשה.

"בתחילת המלאכה", מספר המחבר, "חשבנו לתומנו שמא באמת אין הרבה רעיונות מוסריים על התורה מחכמי הספרדים, שכן למרות ספריהם הרבים של חכמי ארצות המזרח, רבותינו הראשונים עסקו בעיקר בחקר פשוטו של מקרא, ולכאורה קשה להציל מכתביהם פניני מוסר, ואילו ספריהם של האחרונים עוסקים בעיקר בחידושים למדניים או ברמזים. אך

של חכמי הספרדים בשיחות מוסר היה נדיה, ו'אוצרותינו' הביאה אותם לקדמת הבמה".

מרן **הגאון ראש הישיבה** שליט"א בהסכמתו יצא מגדרו וכתב כי "כל המכניס ספר זה לביתו, והוגה בו מדי שבת בשבתו, ימצא בו "עונג שבת" אמיתי".

לאור הביקוש הרב, עומדים בע"ה להמשיך את הסדרה בכרכים נוספים על מועדי השנה ועוד.

אין ספק ש"אוצרותינו" ימלא חלל גדול, ייתן את הכבוד הראוי לחכמי כל העדות שיהיו שפתותיהם דובבות, ודבריהם ומעשיהם יחדרו ללבבות.

בינתיים, סדרת הספרים כבר קנתה שביתה בכל אתר ואתר, והפכה לחלק משלחן השבת של רבבות בתים בישראל; כאשר **רבים מופתעים לגלות לראשונה את עולם המחשבה והמוסר הספרדי פרוש במלוא הדרו לפני הקורא על סדר הפרשיות.** דרשנים ומרצים רבים מעידים שהם מסתייעים ב"אוצרותינו" להכנת הדרשה, ועלונים חשובים מארחים באכסנייתם מאמרים מהספר.

כשניסינו לפצח את סוד הצלחת הסדרה, הסבירו לנו קוראים נלהבים שלכל אדם קל יותר להזדהות ולחוש חיבור לדברי מוסר של חכמים מארץ מוצאו. עד היום אזכורם

אוצר השיעורים הגדול - קו "תורת חיים"

בקו מאות שיעורים ממורנו
הגאון הרב מצליח חי מאזוז שליט"א

שיעורים בהלכה, שיחות מוסר וחיזוק ועניני
השקפה, שיעורים בנביאים וכתובים ועוד

חדש!

לאחרונה נוספה במערכת
שלוחת הדף היומי - שלוחה 61

הדף היומי מוסבר בבהירות נפלאה, בתוספת פסקי הלכה נחוצים ובקריאה המדוקדקת ע"פ המסורת והשיטה של מרן שליט"א - והכל בחצי שעה בלבד

חייגו כעת
→ **02-5606532** ←

מסע חיזוק בארצות הברית

ביום חמישי כ"ה שבט תש"ף לפנות בוקר המריאו לניו יורק מוה"ר הגאון הגדול הרב **צמח מאזוז שליט"א** מנהלה הרוחני של הישיבה, ובנו ראש בית ההוראה מוה"ר הגאון הרב **מצליח חי מאזוז שליט"א**, לצורך מסע חיזוק בקהלות היהודיות בארה"ב.

הרבנים הגיעו לניו יורק בליל שישי, והתארחו בבית הנדיב מר כרמיזיאן (אביו של בוגר הישיבה ר' איתן כרמיזיאן), ובביהכ"נ שבביתו התפללו ג"כ את תפלות החול עם ציבור שבאו לקבל ברכה ולהתחזק. את תפלות השבת התפללו בבית הכנסת "אהבה ואחוה" בראשות הגאון רבי **שמעון חי אלוף שליט"א**, אשר קיבלם בכבוד גדול, וכיבד את מורנו הגאון הרב צמח לשאת דברי תורה בפני הציבור.

הרב אלוף הפליג בשבח הישיבה ורבניה, ואמר שאמנם בדורנו זכינו לריבוי ישיבות בפ"י, אבל בישיבת "כסא רחמים" לומדים בלימוד העיון האמיתי לאמיתה של תורה, ולאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא וממשיכים את שיטת מרן הגר"ע יוסף, והישיבה מוציאה תלמידי חכמים רבים יותר מכל ישיבה, ועודד את הציבור לחזק את הישיבה בתרומותיהם.

בסעודת ליל שבת הגיע אחד מראשי ישיבת מיר בארה"ב ונשא דברי תורה, ואף הביא את בניו וביקש ממורנו הרב צמח שליט"א שיברכם (לאחמ"כ אף השתתף בדינר מצומצם שנערך לטובת הישיבה, ואף הרים תרומה צנועה מהונו לכבוד מרן ראש הישיבה שליט"א). בסעודת שחרית של שבת התארחו בביתו של הרה"ג רבי **הלל סתהון שליט"א** (שבנו הרב דוד סתהון למד ג"כ תקופה מסוימת בישיבה, וכיום מכהן כרב קהלה שם).

במהלך ימי הביקור הקצרים, מורנו הגאון הרב צמח שליט"א מסר שיחות חיזוק בכמה וכמה קהלות וישיבות, ואף הוזמן וביקר בתלמוד תורה במקום

והביע את התפעלותו מיראת השמים של התלמידים הצעירים. ביום ראשון מסר מוה"ר הגאון הרב מצליח שליט"א שיעור בהלכה בכולל מרכזי בברוקלין (בדיני או"ח סימן רמג), כאשר הציבור משתתף ונושא ונותן בקשב רב. באחד הימים ביקרו על ציונו של האדמו"ר מחב"ד.

כמו כן ביקרו אצל האדמו"ר מצישינוב (בנו של האדמו"ר מצישינוב שעמד בחילופי מכתבים עם מרן הגאון איש מצליח זצוק"ל), ובאו לכבודם כל

הרבנים אחיו של האדמו"ר ובניו וחתניו, וקיבלום בכבוד גדול. מורנו הרב צמח שליט"א עוררם וזיזרם שיזדרזו בהוצאת כתבי אביהם. האדמו"ר נענה שאכן אביו זצ"ל כתב הרבה, ובזמן השואה אף כתב הרבה דברי חיזוק והשקפה, וכן היה שואל הרבה שאלות בהלכה לכמה וכמה רבנים וצריך לקבץ הכל, אך המלאכה קשה לערוך הכל בצורה טובה ומדויקת. מורנו הרב צמח הורה להם להדפיס כעת הספר כמות שהוא, ולאחמ"כ ידפיסו הספר במהדורא שניה ומורחבת.

בשיחה סיפרו הבנים שהם לומדים הרבה בתורתו וספריו של מרן שליט"א (ואף גילו בקיאות נדירה בספר "פטיש החזק" - תולדותיו של מרן האיש מצליח). מורנו הרב צמח שליט"א מסר לאדמו"ר ספר מגדולי ישראל של מרן שליט"א שבו מזכיר מרן את אביו. האדמו"ר התרגש מאד, ואמר שהיה בביתם משפט - שבתחלה חשבוהו לשיחת נשים זקנות - שכאשר מגרשים חתול מהבית יהיה זיווג הגון. ואכן היה אצלם מקרה כזה של עיכוב בזיווג זמן רב, עד שגירשו חתולה מביתם ואח"כ היה זיווג. ואמר האדמו"ר שמצא סייעתא לזה בספר "פטיש החזק" ח"ב שם מסופר כי פעם הפציר במרן האיש מצליח אחד מקרוביו לכתוב

לו קמיע באופן סודי עבור בתו שבגרה ולא נישאת. רבנו ניאות, כתב קמיע, והניחו בבית אותו קרוב. והנה, בו ביום מתו לפתע שני חתולים שהיו בבית (ואמר שנתלבשה בהם קליפה המעכבת וכו'), ומיד בשבוע שאחריו באה הבת בקשרי השידוכין עם בחור תלמיד חכם וירא שמים, כליל המעלות.

עם האדמו"ר מצישינב

ואמר האדמו"ר שא"כ משפט זה אין מקורו בשיחת נשים זקנות אלא יתכן ומקורו ע"פ המעשה באיש מצליח, ואלו הם עניני קבלה.

לביקור התלווה ר' עובדיה חדוק הי"ו שמכיר את הציבור מביקוריו הקודמים בארה"ב (כשליווה את מרן שליט"א בביקוריו שם), והיה לעזר וסיוע רב לרבנים שליט"א (ואף צילם את התמונות המצורפות כאן, והזכויות שמורות לו).

שבת התאחדות עם מרנן ורבנן שליט"א לנגידים ולתורמים הי"ו

מראות מסיום הש"ס של שיעור דף היומי בישיבת

המשמר היוצא. הגאון רבי אליהו מאדאר שליט"א (מוסר השיעור במשך שלושה מחזורים)
מסיים את הש"ס

המשמר הנכנס. הגאון רבי עוזי מימון שליט"א מתחיל את הש"ס במסכת ברכות

ארים נסי פסחים וגיטין

במהלך החורף, יצאו לאור שני חלקים נוספים (על פסחים וגיטין) בסדרת הספרים של מרן ראש הישיבה שליט"א על הש"ס "ארים נסי". לסידרה זו נודעת חשיבות רבה בהיכלי התורה, בהיותה נכס צאן ברזל ללומדי הסוגיות בעיון.

ספר השיעור

כולל כל עלוני "בית נאמן" של שנת תשע"ו בצורה מהודרת וכולל מפתח נושאים.
ניתן להשיג בטל': 08-6727523

שו"ת מגדל חננאל ח"א

הגאון רבי חננאל הכהן שליט"א (ראש מוסדות "חכמת רחמים" במושב ברכיה)

שאלות ותשובות בהלכה בעיון ובעמקות נפלאה, בשפה ברורה וקולחת, בענייני אורח חיים, יורה דעה וחושן משפט. כולל גם קונטרס "זיו התורה" - עיונים ומשא ומתן במשנתו של הגאון רבי משה לוי זצ"ל שהגאון המחבר תלמידו המובהק.

מרן ראש הישיבה שליט"א בהסכמתו החמה לספר כותב: "...מכיל תשובות יקרות וחשובות בעיון נמרץ ובסגנון צח ובהיר, מלא זוהר, כעצם השמים לטוהר. וביניהם כמה תשובות למשיגים על דברי הגר"מ לוי זצ"ל בטוב טעם ודעת. יישר כוחו וחילו".

ניתן להשיג את הספר בטל' 08-6727523

זאת תורת היולדת

הגאון רבי אליהו בנימין מאדאר שליט"א

מנהג נפלא שהנהיג לעצמו מורנו הגאון רבי אליהו בנימין מאדאר שליט"א להודות לה' בכל סיום ש"ס בסדר הדף היומי על ידי הוצאת ספר חדש מדברי תורתו לאור עולם. והפעם האיר זרח הקונטרס החדש "זאת תורת היולדת" המבאר מתי נקרא רגע הלידה שהוא נפק"מ למצוות מילה, ובפרט כשחל בשבת. והמחבר דן בדברי הפוסקים בזה באריכות עצומה ובעיון עמוק. נאחל למורנו שליט"א שימשיך להפיץ מעינותיו חוצה בהוצאת כל כתביו לאורה.

שו"ת "חקרי הלכה"

הגאון רבי יצחק מאזוז שליט"א

לא רבים הם ספרי השו"ת שמושכים ומרתקים כל אדם מן השורה. התרגלנו לראות חדשים לבקרים ספרי שו"ת, אשר ברובם דנים ודשים באותם נושאים וטוחנים קמחא טחינא. אך לא כן הוא הספר שלפנינו - שו"ת "חקרי הלכה", אשר חותם המקוריות והיחודיות ניכר בו לאורך כל התשובות, נידונים אקטואליים ועכשוויים רבים ומגוונים.

הספר כולל שאלות ותשובות בענייני אורח חיים ויורה דעה, ובפרט **בהלכות טהרה**. התשובות עוסקות בנושאים אקטואליים במגוון רחב של נושאים. לדוגמא נציין את התשובה בענין מי שנצרך לשקר לצורך לימוד תורה, אם יש מקום להקל בכך. המחבר דן באריכות אם איסור שקר הוא מן התורה או מדרבנן, ודן גם כן אם הותר לשקר בסיפורי צדיקים באופן שאם היה בא לידי הרב דבר כזה היה עושה אותו, וכן בענין המצוי מאד בדרונו - חברים שמפריזים ומשקרים בשבח החתן, אם יש חשש איסור בכך. המחבר מאריך בבידור פרטיי הדינים, עד ההכרעה למעשה.

אחד הדברים הייחודיים בספר הם התשובות והחקירות העיוניות והמעמיקות, הכי קרא שמו "**חקרי הלכה**". המחבר זכה כמה פעמים לשבחים ממרן שליט"א על עיונו, ובלומדו לפני מרן שליט"א מרן עודדו לכתוב את החידושים שחידש בשיעורי העיון (ונדפסו בקונטרסו ויזרע יצחק ח"א), ובכמה מקומות הזכירו מרן שליט"א בספריו הבהירים "ארים נסי" על מסכתות כתובות וראש השנה.

מרן שליט"א עבר על תשובות רבות בחיבור הנוכחי כשנדפסו בקבצים תורניים והביע הנאתו מהמשא ומתן שבתשובות, וחיזקו להוסיף ולכתוב תשובות בהלכה.

כאחלמה קבועה בעטרת נפתח הספר בתשובה ארוכה ורחבה, בה מונה המחבר מקורות רבים מאד מכל רחבי השלחן ערוך שמרן נטה מהכלל שקבע בהקדמתו לפסוק כשניים מתוך שלושת עמודי ההוראה, והשיגו הרמ"א והאחרונים על מרן. המחבר עיין היטב בכל הנידונים וביאר בכל מקום ומקום טעמו ונימוקו של מרן, דבר דבור על אופניו. מרן שליט"א (שעיין היטב בתשובה כולה) התענג מאד מתשובה זו, ואף כתב כמה וכמה הערות והגהות על הדברים (ונכנסו לספר בחתימתו). וכה כותב מרן ראש הישיבה שליט"א בהסכמתו: **"...מעשה ידי אומן שאר בשרי ניק וחכים, הכולל שאלות ותשובות חשובות, שם ציוה ה' את הברכה... למדתי סימן א' מתחלתו ועד סופו, בו טרח ליישב דברי מרן הקדוש מכל הסתירות. ברוך יוצר המאורות. יישר כוחו וחילו, אשרי העם שככה לו..."**

הגר"ד יוסף בהסכמתו לספר כותב: **"...ידי"נ חריף ובקי טובא, אך השכל והרעיון, אשר ידיו רב לו בעיון עמוק ובהבנה ישרה, ולומד בהתמדה גדולה, ועדיין לגאון ולתפארת, וכל מעיין המחפש לדעת כיצד לגשת לעיון ההלכה ימצא חפצו בדברי הרה"ג המחבר..."** (כאן המקום לציין כי המחבר נקרא ע"י הגר"ד יוסף שליט"א לסייע בידו בכתיבת חיבורו "הלכה ברורה", אחר שכותב כל סימן וסימן, להעיר ולהאיר את הנראה בעיניו, ובכמה מקומות בהלכה ברורה הזכיר את הערותיו והארותיו, דברים בשם אומרם).

בסוף הספר מוקדש סימן שלם למכתבי תשובות בהלכה שהשיב הרב המחבר לשואליו דבר, במגוון רחב של נושאים. כאשר הבולטים שבהם אלו כמה מכתבים שנשלחו למרן ראש הישיבה שליט"א בשנת תשע"ד - בה למד המחבר אצל מרן ראש הישיבה שליט"א בשיעורי העיון - ומרן העביר מכתבים אלו למחבר שיעיין בהם, ואחר שישב וכתב מכתב תשובה, הסכים מרן שליט"א לפסקים שהעלה.

בספר ניתן למצוא גם מאות פסקי הלכה ממרן ראש הישיבה שליט"א הפזורים לאורך כל הספר. כמו כן נדונים מנהגים רבים בתפוצות יהדות ספרד, ובפרט מנהגי תנוס וג'רבא. רבים מהמנהגים בהלכות טהרה שעד עתה היו מפוזרים ולא ברורים, כעת נסדרו בצורה ברורה עם הכרעת ההלכה למעשה. וכמו כן מנהגים רבים בחג הסוכות, חנוכה, פורים ופסח ועוד נתבארו בספר בהרחבה.

ניתן להשיג את הספר בכל רחבי הארץ בפלא' 121357-0533

למען ידעו דורותיכם - אנציקלופדיה למנהגי ג'רבא

הרה"ג ר' תומר בוכריץ שליט"א

מלאכה קשה נטל על עצמו ידידנו ועמיתנו הרה"ג ר' תומר בוכריץ שליט"א - לקבץ מנהגי יוצאי האי ג'רבא אל מקום אחד בצורה מדוקדקת ומסודרת. ועתה הניף ידו שנית בספרו **"למען ידעו דורותיכם"** חלק ב',

הכולל את מנהגי ג'רבא ודרום תוניסיה לחודש אלול וראש השנה, יום הכפורים, פורים, ראשי חודשים ועוד. בתחילת חיבורו, מספר הרב המחבר על המורכבות שהיתה במלאכתו:

כידוע אין מנהגי ג'רבא ודרום תוניסיה, כמנהגי עיר הבירה תונס ושאר הערים בצפון תוניסיה. וגם בג'רבא עצמה חלוקים המנהגים, בין הרובע הקטן לרובע הגדול. ובכל רובע עוד מחולקים המנהגים בין הישיבות ובתי הכנסת המרובים, ובין ראשי המשפחות לבית אבותם. ופעמים תמצא עדויות סותרות על המנהג בג'רבא, זה אומר בכה וזה אומר בכה... ולא קשיא, הא בבית הכנסת פלונית, והא בבית הכנסת אלמונית (וידועה בית הכנסת רבי חזקיה פרץ בג'רבא שיש לה מנהגים יחודיים). והנה הרוואה חיבורו בהשקפה ראשונה, מיד יפטיר בשפה יניע ראש: "מאי אתא לאשמועינן, יש לנו את הספרים: ברית כהונה, זכרי כהונה, ממלכת כהנים, ויען עמוס, ועוד משא ספרים רבים?" אמנם אם יקרא הקורא ויתבונן

המתבונן, יראה ויבין לבדו מעלתו וחשיבותו של חיבור כזה מכמה וכמה צדדים: אם מצד הסדר, שהכל בא ומוכן לפי סדר וענייני החג, וכולל יחדיו גם את המנהגים הגשמיים וגם את המנהגים הרוחניים. ואם מצד שהבאנו מנהגי הרובע הגדול והקטן אל מקום אחד. ועוד מצד שהוספנו מנהגים רבים, שבזמנם היו פשוטים וידועים, ולא נכתבו בספרים הנ"ל, וכיום המה הולכים ונשכחים. ועוד שיש מנהגי משפחות בודדות, שלא מבוארים. וכאן בס"ד בטורח ועמל גדול הבאנו הכל, איש על מחנהו ואיש על דגלו, דבר דבור על אופניו. ויהיה חיבורו זה הקטן כאנציקלופדיה ומפתחות לכל הספרים הנ"ל ודומיהם".

חשיבות רבה יש לאותנטיות של המנהגים ומקורותיהם שהובאו בספר, שכן הרב המחבר מעודו השתדל לחקור ולדרוש את פי הזקנים על מנהגי ג'רבא, ובעיקר מפי מר זקנו הגאון רבי **יחזקאל מאזוז** שליט"א. חפץ ה' בידו יצלח להשלים את הסדרה בהצלחה.

אהובו של מלך

בהפקה מרהיבה ומושקעת ביותר, יצא לאור הספר "אהובו של מלך" הכולל פרקי חוד ממסכת חיייו של הגאון המופלא רבי שמעון חירארי זצ"ל.

הספר נכתב על ידי נכדו שנקרא בשמו הרה"ג ר' שמעון חירארי שליט"א בוגר הישיבה, שזכה לקרבה מיוחדת לסבו הגדול, ואף זכה ללמוד עמו בחברותא בקביעות.

המיוחד בספר שרוב הסיפורים שנכתבו בו, הם ממה שראו עיניו של המחבר בעדות אישית או ממה ששמע מפי זקנו, כך שהסיפורים מדויקים מאוד.

תשומת לב מיוחדת הוקדשה גם לפאר החיצוני של הספר, אשר הוא בצבע מלא בניקוד מלא ובדפי כרומו בעיצוב נהדר.

בספר יש גם התייחסות נרחבת לקשריו של הגאון זצ"ל עם הישיבה ורביה.

יצוין כי ספר זה מצטרף לשני כרכים בשם "נתיבות השמחה" שהוציא המחבר בעבר על הנהגות מר זקנו זצ"ל.

קונטרס "כוכבי אור"

מאת הבחור היקר ר' שמעון זר הי"ו

כולל ביאור משולב על דיבורים נבחרים מחידושי מהר"ם שיף על מסכת חולין פרק כל הבשר.

ניתן להשיג בטל': 03-51795614

עתיקא

עתיק מיוחד ונדיר

שתי תמונות מהברית של הרב רפאל באנון הי"ו

סגן יו"ר מועצת הרבנות הראשית לצפת) בשנת תשכ"א.

אביו רבי פנחס באנון שליט"א, הקים את ישיבת "אור יוסף" בתנוס, ומרן האיש מצליח סייע רבות בידו (כמסופר באריכות בספר "פטיש החזק").

גדולי הדור הגיעו לכבדו בשמחת המילה, ביניהם האיש מצליח שנראה מאחור מצד ימין. בחזית התמונה הגאון רבי מרדכי אמיס הכהן זצ"ל יושב סנדק והמוהל רבי ניסן פיסון זצ"ל.

מכתב שקבלנו ממורנו המשגיח הגאון רבי מיכאל סגרון שליט"א

(בנוגע ל"כתר מלוכה" ניסן תשע"ט)

לכבוד מלכותך כתר מלוכה,

בראשית יודינו היקר, עלו 68 סופר מהיר, הוצק בצקלונן, יודין הרח"ה רבי עובדיה אן שליט"א שלום וברכה, וכה לא, ותצכו לשנים רבות טובות ונעימות.

ראשית יושר כל ומצק וברק על מאחוריו תפלאים בקובץ הארון. ובפרט בחזקת 'אנאנים דבריו' במאמר לא פליגי'. המאמר מענין ומרתק וניתן יפה ועיון ובקיאיות. וכלו ממעיני הנובע של חו"ר וס"ר ראש הישיבה, שה' יאריך ימיו בטוב ושנותיו בנעימים. ונראה לחסולי בתולדות המאמר שכל זה הוא על פי דברי הרב הליכות עולם (שער שני פרק שני אות נ) שכתב דכל חיוב דאפשר לומר כן ושלא לעשות פלוגתא בין החכמים שפיר דמי ע"ש.

רציתי עוד לחסולי פרט אחד בתשובתו המעודה של יודין הרח"ה יצחק מאסז שליט"א, בענין מהפני לשרוף את המאמר בליל י"ד בניסן. בהערתו הראשונה גבי שם אינכתו, עיון בספר מגדולי ישראל (א"ד בהערה הראשונה) שהעיר ע"ה נקראת מאסז.

ולעצם דבריו נראה לי שמי ששרוף בלילה וכו' לקרוא את הביטול כל אמירה ואמירה לפני או אחרי השריפה ולא כמו של הבורק שקוראים בדוקא אחרי השריפה. והקורא גם את הילשם יוד' תפלא של חנאן ורבנא הבן איש חי בספרו לשון חכמים, וקרא תולדות את הילשם יוד' שלפני הביטול, ואחר כך הביטול עצמו כל אמירה, ואחר כך ה'יהי רצון' שאחרי הביטול, ויוד אחר כך ויטול ויאמר את הילשם יוד' שקודם שריפת המאמר [שנתקן לאחריו ביום י"ד בבוקר]. ובתוך דבריו ואחר "הרני חוכן ומצותן לקיים מצות ביטול" ונראה יותר שאת ה'יהי רצון' שאחרי הביטול, ואחר אחרי השריפה. ולמחרת אם המלים אחד ושמו אחד, וא"כ ישרוף. ונראה יותר שאת ה'יהי רצון' שאחרי הביטול, ואחר אחרי השריפה. ולמחרת אם נשאר לו המאמר יאמר לשרפו ויאמר לפני כן 'ילשם יוד' כפי הנוסח בהגדה. ואם אין לו מה לשרוף, יאמר את הילשם יוד' שאחרי השריפה, ואחר כך הביטול, ואחר כך ה'יהי רצון'. וה' יאמרנו בתשובה שלמה לפנינו. אמן.

ברכה רבה - מיכאל סגרון

נדפס בסיוע:

האחים המבורכים: שימו, צבי, יגון וכמוס עמאר
ומשפחותיהם הי"ו. להצלחתם ובריאותם.
ולעילוי נשמת הוריהם עזר וכנפיטה עמאר ע"ה.
וכן האחים המבורכים: מכלוף, יום טוב, אשר וזאן
ומשפחותיהם הי"ו. להצלחתם ובריאותם.
ולעילוי נשמת הוריהם מיקיץ ומזיאנה וזאן ע"ה.
ולעילוי נשמת המנוח הנכבד והיקר
אוהב תורה ולומדיה, אהב את הבריות, איש אמת,
בעל צדקות אשר זכה להיות מבוני הארץ ומיישביה
שאול בר דוד ושושנה לבית עשוש ז"ל תנצב"ה
הוקדש ע"י אשתו בניו ובנותיו
יה"ר שיתמלאו כל משאלות לבם לטובה,
ובכל אשר יפנו ישכילו, וכל אשר יעשו יצליחו,
ויזכו לעושר ואושר וכבוד, בריאות איתנה ונהורא מעליא,
אורך ימים ושנות חיים. אמן

בחסות:

